

**การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลเกาะเต่า
อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

พงษ์จันทร์ กล้ายอุดม

**งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๓**

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมกรณีศึกษา : ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จลงด้วยความกรุณาและความร่วมมืออันดีจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว รองศาสตราจารย์อุดม หนูทอง ที่ช่วยให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนมาโดยตลอด คุณสมฤดี ภูัชย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 5 คุณวัชรวิ สุรักษา ที่คอยดูแลและช่วยประสานงานอำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลและเอกสารทางการท่องเที่ยว

ขอขอบคุณคุณกอบชัย เสาวลักษณ์ อดีตประธานองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า นายสงคราม พิริยะสถิต อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 คุณสุทธิรักษ์ ศรีสมบัติ คุณอวยชัย ศรีทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า ที่ช่วยประสานเรื่องการเก็บข้อมูล และดูแลความสะดวกตลอดเวลาที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษา ที่สำคัญขอขอบคุณกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ประกอบการ และชาวตำบลเกาะเต่าที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงด้วยดี

พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ ศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน เกาะเต่า และศึกษาถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนเกาะเต่า ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการเข้าร่วมกิจกรรมเวทีชาวบ้าน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมชาวเกาะเต่า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกิดจากภายในเกาะเต่าเองและปัจจัยที่เกิดจากภายนอกเกาะเต่า สำหรับปัจจัยที่เกิดจากภายในเกาะเต่า ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ การยอมรับในสิ่งใหม่ของชาวเกาะเต่า และลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลทางการศึกษาของประชาชนชาวเกาะเต่า สำหรับปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ประชากรของชาวเกาะเต่า การกระจายและการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอก การสื่อสารมวลชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น และที่สำคัญคือการท่องเที่ยว

ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง จะมีทั้งในด้านที่ก่อให้เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดการสูญเสีย สำหรับด้านที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวเกาะเต่า ได้แก่ ประชาชนชาวเกาะเต่ามีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ในด้านที่ก่อให้เกิดการสูญเสีย นั่นคือ สภาพความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น หรือความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน ต่างมีความรักความเอื้ออาทรน้อยลงแต่สำหรับคนที่เป็นคนเกาะเต่าดั้งเดิมยังคงมีความรักความสามัคคีกันเช่นเดิมและที่สำคัญคือการที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้แก่ประชาชนชาวเกาะเต่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ประชาชนชาวเกาะเต่า ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือการลดปริมาณการทำลายสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง แนวทางการพัฒนาควรมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบร่วมตรวจและร่วมติดตามประเมินผล

Abstract

A case study on social and cultural changes of Tambon Ko Tao, Pa ngan District of Suratthani Province primarily aimed at the factors effecting changes of Ko Tao dwellers and the effects upon the island. The researcher collected the data from documents, in-depth interviews, focus groups, participatory observations, and participation in the people forums. The study found the factors effecting changes were both internal and external. The internal factors were natural resources, acceptance of outside innovation and culture, and personalities resulted from or regarding to education of the person. The external factors included the rapid and massive migration to the island, the integration of outside cultures, the mass media, the development of infrastructure, and the development of tourism.

Some changes were beneficial while others were harmful. On the one hand the people were economically better off, while on the other, the relationship in the family was weakened -- there had become more nuclear families. The relationship among the members of the community had also turned to be less strong, less love and less care, except for among the older settlers. Natural resources and the environment had been largely destroyed.

The recommendations from this research are the development of awareness towards sustainable tourism to be enhanced among the people on the island, relevant government agencies, the entrepreneurs, and the tourists. The people should participate in planning of tourism to sustain natural resources and environment. Planning should involve government agencies, the private sector, and the people in the community. In order to ensure genuine development of the community, participation of every member in every step from initiation until evaluation of any projects and activities is required.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(ก)
บทคัดย่อ	(ข)
Abstract	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญภาพ.....	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดด้านสังคม	7
2.2 แนวคิดด้านวัฒนธรรม	11
2.3 แนวคิดด้านด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.....	19
2.4 แนวคิดด้านการท่องเที่ยว.....	29
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
3.1 การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	55
3.2 วิธีการที่ใช้ในการวิจัย.....	55
3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	57
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.6 การตรวจสอบข้อมูล.....	58
บทที่ 4 บริบทชุมชน	59
4.1 ประวัติชุมชนเกาะเต่า.....	59
4.2 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 การศึกษา.....	65
4.4 ประชากร	66
4.5 ศาสนาและวัฒนธรรม	66
4.6 การคมนาคม	68
4.7 สาธารณูปโภค.....	70
4.8 สถานที่สำคัญ.....	72
4.9 ภูมิปัญญาท้องถิ่น	73
4.10 ทรัพยากรธรรมชาติ.....	74
บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	77
5.1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	77
5.2 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม.....	82
บทที่ 6 ปัญหาและผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.....	87
6.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม	87
6.2 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม	97
บทที่ 7 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	103
7.1 สรุปผลการศึกษา	103
7.2 ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย	
ภาคผนวก ข ภาพสถานที่บนเกาะเต่า	
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม	
ภาคผนวก ง สภาพเกาะเต่าที่เปลี่ยนแปลง	
ประวัติผู้วิจัย	

(ค)

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงพื้นที่ เกาะเต่า.....	4
ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงสถานที่สำคัญบนเกาะเต่า.....	5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย

ในปี พ.ศ. 2530 คณะรัฐมนตรี ได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2530 และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก วันที่ 2 กรกฎาคม 2531 ประกอบกับขณะนั้น อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ซึ่งแผนพัฒนาฯ ดังกล่าว ได้เตรียมการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน บริเวณจังหวัดกระบี่ - พังงา - ภูเก็ต - สุราษฎร์ธานี - เกาะสมุย - สงขลา - หาดใหญ่ - ทะเลสาบสงขลา และบริเวณนครศรีธรรมราช - ชนอม - สิชล - แหลมตะลุมพุก ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

เกาะสมุยนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลกแห่งหนึ่ง จากธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งหาดทราย ชายทะเล ประกอบกับอรรถาศัยที่ดึงดูดใจของชาวเกาะสมุยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวปักษ์ใต้ที่ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ทำให้ในแต่ละปีจะมี นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศทั่วทุกมุมโลกเดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะสมุย โดยเกาะสมุยจะเป็นศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวในภาคใต้ฝั่งตะวันออก การเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีความสงบ และยังคงไว้ซึ่งความงดงามตามธรรมชาติ เกาะพะงันและเกาะเต่า จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวหันมาสนใจ และมีแนวโน้มเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

เกาะเต่าเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเกาะตั้งอยู่โดดเดี่ยวที่ตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก แต่เดิมใช้เป็นที่กักกันนักโทษทางการเมือง (กบฏบวรเดช) ได้รับขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุทั้งเกาะ มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ แหลมจ.ป.ร. หาดทรายรี อ่าวโกลกบ้านเก่า เกาะนางยวน เป็นต้น

ในอดีตประชาชนที่อาศัยอยู่ในเกาะเต่า ประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวและการประมง ต่อมาได้มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ถนนหนทาง และการคมนาคม ขนส่งนักท่องเที่ยว ไปยังเกาะเต่ามีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้การประกอบอาชีพของประชาชนเปลี่ยนแปลงหันมาประกอบอาชีพธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิต

แต่เดิมซึ่งเป็น ลักษณะการดำรงชีวิตแบบชนบทดั้งเดิมของชาวไทยปักษ์ใต้ ที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกันในการดำรงชีวิต เปลี่ยนแปลงมาเป็นการแข่งขันในเชิงธุรกิจในลักษณะชุมชนเมืองมากขึ้น นับเป็น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของชาวเกาะเต่าเป็นอย่างยิ่ง จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ ข้าพเจ้าสนใจที่จะศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของ ประชาชนเกาะเต่าต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาของราชการในการพัฒนาชุมชนในโอกาสต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรมของประชาชนเกาะเต่า
- 1.2.2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรมของประชาชนเกาะเต่า

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลง สังคม และวัฒนธรรม : กรณีศึกษาดำบลเกาะเต่า อำเภอ เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ดำบลเกาะเต่า ซึ่งจะดำเนินการศึกษาวิจัยเจาะจงในพื้นที่ของตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัด สุราษฎร์ธานี

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลเกาะเต่า อำเภอ เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม และผล กระทบของการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี 2488 – 2546 มีขอบเขตด้านเนื้อหาโดยจำแนก เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยจะทำการศึกษาความสัมพันธ์ในระบบครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน

2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยจะทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้าน ประเพณี การแต่งกาย การกินและความเชื่อ

3. ศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชน ตำบลเกาะเต่า

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

สังคม หมายถึง การรวมกลุ่มกันอยู่ของคน ภายในระยะเวลาและอาณาบริเวณที่แน่นอน มักมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีวิถีชีวิตแบบเดียวกัน

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันจนกลายเป็นวิถีชีวิตของคน ในสังคมและกลายเป็นมรดกของสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้ใช้ยึดเหนี่ยวและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมทางสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระเบียบแบบแผนธรรมเนียม ประเพณีวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง

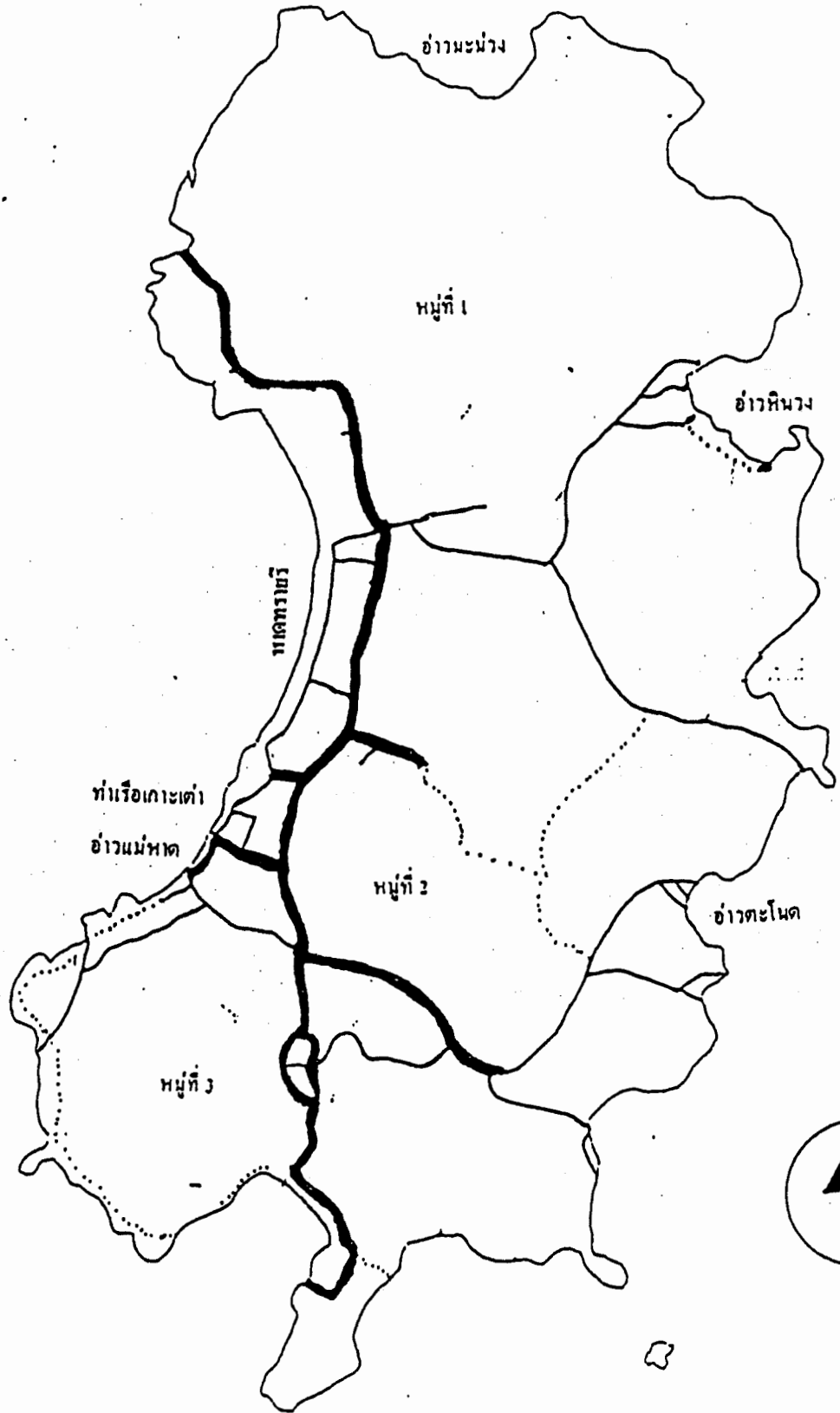
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบและมองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนเกาะเต่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

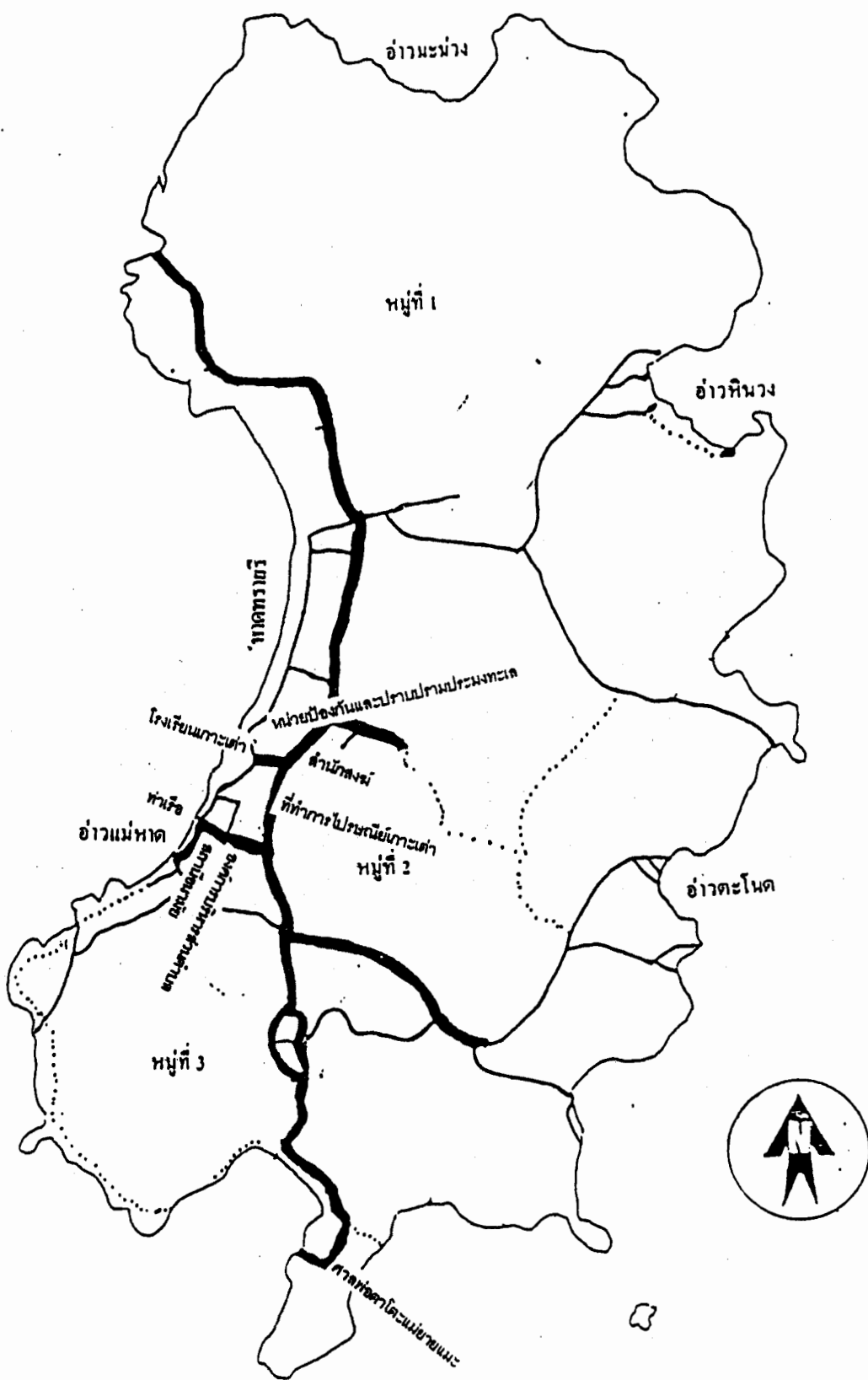
1.5.2 ทำให้ทราบถึงสิ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมของประชาชนเกาะเต่า ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.5.3 ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดการเรียนรู้ถึง การเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรมของประชาชนและสามารถวิเคราะห์ผลดีผลเสียของ การเปลี่ยนแปลงเพื่อนำมาสู่การใช้ส่วนที่ดีของการเปลี่ยนแปลงมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันต่อไป

1.5.4 ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์โดยตรงในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนต่อไป

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงพื้นที่ เกาะเต่า

ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงสถานที่สำคัญบนเกาะเต่า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎี

- 2.1 แนวคิดด้านสังคม
- 2.2 แนวคิดด้านวัฒนธรรม
- 2.3 แนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม
- 2.4 แนวคิดด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษา
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดด้านสังคม

2.1.1 ความหมายของสังคม ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับสังคมไว้ดังนี้

คำว่า “สังคม” ได้ถูกบุคคลหลาย ๆ คนได้ให้คำนิยามไว้แตกต่างกันต่าง ๆ ดังนี้

สุพิศวง ธรรมพันทา (2543 : 30) ให้ความหมายไว้ว่า สังคม (society) คือผู้คนทุกเพศทุกวัยที่อยู่รวมกันเป็นหมู่พวก ภายในช่วงเวลาและอาณาบริเวณที่แน่นอน จนได้สร้างแบบความสัมพันธ์ซึ่งเอื้อประโยชน์ เกิดความเรียบร้อย และความผาสุกของการดำรงชีวิตร่วมกัน หรือสังคม คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน

สนธยา พลศรี (2545 : 103) ให้ความหมายไว้ว่า สังคม หมายถึง การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์ ภายในอาณาบริเวณที่แน่นอน ในระยะเวลาอันพอสมควรจนเกิดระเบียบแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น มีความผูกพันพึ่งพาอาศัยกันและมีวิถีชีวิตร่วมกัน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2546 : 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มคนหรือผู้คนที่มาอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกันมีความสัมพันธ์ซึ่งเกิดจากการติดต่อระหว่างกัน มีความรู้สึกเป็นกลุ่มหรือพวกเดียวกัน และยอมรับแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มมาประพฤติปฏิบัติจนกลายเป็นสถาบันทางสังคม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของสังคมว่าหมายถึง การรวมกลุ่มกันอยู่ของคนภายในระยะเวลาและอาณาบริเวณที่แน่นอน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีวิถีชีวิตแบบเดียวกัน

2.1.2 องค์ประกอบของสังคม

สังคมมีองค์ประกอบหลายประการ องค์ประกอบที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (สนธยา พลศรี, 2545 : 104)

1. การอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม (Group Living)
2. อาณาบริเวณหรือดินแดน (Area Territory)
3. การรู้ว่าใครเป็นพวกของตน (Discrimination) หรือใครไม่ใช่พวกของตน
4. ความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน (Relation and Interaction) หมายถึง การที่บุคคลมาอยู่รวมกันจำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน มีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกันถึงแม้จะมีอาณาบริเวณอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม
5. การแบ่งหน้าที่และร่วมมือกัน (Division of Labor and Cooperation)
6. ระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน (Idea, Belief, Value, Normal)

คล้ายคลึงกัน

องค์ประกอบของสังคม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2546 : 7) สังคมมีองค์ประกอบของการที่สมาชิกมากกว่า 2 คนขึ้นไปมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มในอาณาบริเวณร่วมกัน สมาชิกจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมีการติดต่อระหว่างสมาชิกซึ่งกันและกัน มีระยะเวลาอันพอสมควร ทำให้มีความสัมพันธ์เกิดขึ้น ทั้งที่ใกล้ชิดและเหินห่างสมาชิกในสังคมจะรู้จักการแบ่งหน้าที่และร่วมมือกันและการมีแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่สมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคม จนได้กลายมาเป็นสถาบันที่ตอบสนองความต้องการ และควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม

องค์ประกอบของสังคมบอสเวิร์ท และเครป (Bosworth and Krep อ้างใน สุพิศวง ธรรมพินทา, 2543 : 32) กล่าวว่า องค์ประกอบสังคมต่างเป็นอิสระและร่วมกับองค์ประกอบอื่น ดังนั้นผลกระทบระหว่างองค์ประกอบจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แล้วพัฒนาให้กำเนิดเป็นระบบใหม่ที่มีการจัดระบบ กำหนดระเบียบวิธีดำรงอยู่ของมนุษย์ และวิธีธำรงรักษาสังคมมาตามลำดับเวลา จนได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตมนุษย์ตามยุคสมัยต่าง ๆ โครงสร้างหลักของสังคมที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. กลุ่มคน (human group) และความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationship) กลุ่มคน คือ การรวมกันของคน มีลักษณะพื้นฐานดังนี้ (1) คน (human) ตั้งแต่สองคนขึ้นไป (2) เวลา

และอาณาเขตเฉพาะ (time and space) (3) ความสอดคล้องต้องกันของปัจจัยทางสังคม (consensus of psycho social factors) กลายเป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน (common goals) (4) การปะทะสังสรรค์ (interaction) หรือความสัมพันธ์ทางสังคมช่วยนำความประสงค์มาสู่คนเหล่านี้

2. สถานภาพทางสังคม (social statuses) แซนเดน (Zanden อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 35) สถานภาพสังคม คือ ตำแหน่ง หรือฐานะของบุคคล (rank or position) ในสังคม ซึ่งได้รับการเป็นสมาชิกเชื่อมโยงให้ทราบถึงสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบ ความมั่งคั่ง อำนาจ และชื่อเสียงของบุคคล บุคคลมีสถานภาพตั้งแต่อุบัติในครรภ์ โดยมีสถานภาพเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่เข้ากลุ่มนั้น แต่ละคนย่อมมีสถานภาพได้มากกมาย (status - set) ตลอดช่วงชีวิต

3. บทบาททางสังคม (social roles) แซนเดน (Zanden อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 37) อธิบายว่า บทบาทเป็นการปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ อำนาจ บทบาทของบุคคลย่อมเป็นไปตามสถานภาพของบุคคลนั้น (roles acquired by status) บทบาทมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ตามบรรทัดฐานทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

4. บรรทัดฐานหรือปทัสถานทางสังคม (social norms) แซนเดน (Zanden อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 38) อธิบายบรรทัดฐานทางสังคมว่า เป็นแนวทาง มาตรฐาน แบบแผนหรือระบบระเบียบ ของการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ที่ทำให้บรรดาเป้าหมายชีวิตทางสังคม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของสังคมได้ดังนี้

1. มีการอยู่ร่วมกัน โดยมีประชากรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. มีอาณาบริเวณที่อยู่ร่วมกันอย่างแน่นอน
3. มีการรับรู้การเป็นพวกเดียวกัน
4. มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการติดต่อกระทำระหว่างกัน
5. มีการร่วมมือและการแบ่งแยกหน้าที่กัน
6. มีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและบรรทัดฐานเดียวกัน

2.1.3 โครงสร้างของสังคม

สนธยา พลศรี (2545 : 105) กล่าวว่า โครงสร้างของสังคม อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. องค์การสังคม องค์การสังคมเป็นกระบวนการจัดระเบียบสังคมของสมาชิก ในสังคม (Process of Social Organization) และกลุ่มของสมาชิกของสังคมที่ได้จัดระเบียบของสังคมแล้ว (Organized Group)

1.1 กระบวนการจัดระเบียบสังคมของสมาชิกในสังคม เป็นทั้งการสร้างและการสอนระเบียบของสังคมให้กับสมาชิกในสังคม โดยการสร้างความเชื่อ ความรู้ (Wisdom) ค่านิยม อุดมการณ์ บรรทัดฐาน คุณธรรม (Virtue) การกำหนดสถานภาพและบทบาทผ่านการขัดเกลาทางสังคมหรือการฝึกอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม เพื่อให้สมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบทางสังคม สถานภาพและบทบาทที่ตนดำรงอยู่

1.2 กลุ่มสมาชิกของสังคมที่ได้จัดระเบียบสังคมแล้ว เป็นกลุ่มสมาชิกที่ได้ผ่านกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมในข้อ 1.1 กลุ่มคนเหล่านี้มีหลายขนาดตามจำนวนสมาชิก มีความซับซ้อนของโครงสร้างแตกต่างกัน แต่มีองค์ประกอบพื้นฐานร่วมกัน คือ ความสัมพันธ์ทางสังคม แบบแผนพฤติกรรม (Pattern of Behavior) และภาระหน้าที่ (Function) เช่น กลุ่มสังคม (Social Group) ครอบครัว (Family) ชุมชน (Community) สมาคมหรือสหจร (Association) ชนชั้น (Class) และสังคมมนุษย์

2. สถาบันสังคม สถาบันสังคมเป็นแบบอย่างในการคิดของสมาชิกในสังคม ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรม และแบบอย่างในการกระทำสิ่งต่างๆ ของสมาชิก ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงอยู่ของสังคมและสังคมได้สร้างสรรค์ สะสม ถ่ายทอดสืบต่อมา สถาบันสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ตำแหน่งทางสังคม (Social Position) ของบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป ภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งเป็นไป ตามสถานภาพและบทบาทที่บุคคลดำรงตำแหน่ง แบบแผนพฤติกรรมหรือกรอบมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติของบุคคลและองค์วัตถุ (Material Component) คือ ส่วนที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมของเห็นได้และจับต้องได้ สถาบันสังคมที่สำคัญมีหลายสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศิลปะและนันทนาการ สถาบันภาษาและการสื่อสาร สถาบันการคมนาคมขนส่ง สถาบันอนามัยและสาธารณสุข สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

องค์การสังคมกับสถาบันสังคม เป็นโครงสร้างสังคมที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมาก สถาบันสังคมต่าง ๆ จึงมีลักษณะเป็นองค์การสังคมองค์การหนึ่งด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จำแนกโครงสร้างของสังคมประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

1. กลุ่มคน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม
3. สถานภาพและบทบาทของคนในสังคม
4. บรรทัดฐานทางสังคม
5. สถาบันสังคม

2.2 แนวคิดด้านวัฒนธรรม

2.2.1 ความหมายของวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

"วัฒนธรรม" เกิดจากความสามารถของมนุษย์ในการสร้างและ ใช้กระบวนการคิดเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Conceptualization) ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นระบบ "วัฒนธรรม" มีความหมายที่กว้างขวางมาก ได้มีผู้รู้หลายท่านให้คำนิยามของวัฒนธรรมไว้

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงความสำเร็จของงาน ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติ และ ศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

พัทยา สายหู (ม.ป.ป.) ได้ขยายความว่า ความหมายดั้งเดิมของวัฒนธรรมมาจากภาษาละตินว่า "Culture" หมายถึง การเพาะ (พืช) หรือการเลี้ยง (สัตว์) ด้วยฝีมือมนุษย์ที่เข้าไปแทรกซึมเพิ่มเติมกระบวนการธรรมชาติ เช่น agriculture, aquaculture, sericulture ดังนั้น วัฒนธรรมซึ่งหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นนอกเหนือจากธรรมชาติ

จักรวัช ธีระสกุล (2542 : 135) วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของมนุษย์เองในกลุ่ม หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง

จำนง อภิวัฒนสิทธิ์ (2543 : 16) วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน วัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนเครื่องหมายหรือตราประจำกลุ่มที่คนอื่นเห็นแล้วรู้ได้ทันที

สุพัตรา สุภาพ (2543 : 101) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแผน ในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อถือ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

สุพิศวง ธรรมพันธ์ (2543 : 54) อธิบายว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่สมาชิกนับแต่ชั้นบรรพบุรุษเป็นต้นมาร่วมกันสร้างสมอย่างต่อเนื่อง จนเห็นเป็นลักษณะเด่นเฉพาะในสังคมมนุษย์นั้นๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงอัจฉริยะและคุณค่าของมนุษยชาติ

1. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสิ่งที่เหนืออินทรีย์
2. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้
3. วัฒนธรรมแสดงให้เห็นเป็นผลของพฤติกรรม
4. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์
5. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ
6. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม
7. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้

เอนมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2544 : 51) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายความว่า รวมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตอยู่ในโลก รวมทั้งกฎข้อบังคับ ความประพฤติต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม จริยธรรม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปหัตถกรรม วัฒนธรรมเป็นแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมหนึ่ง โดยคนในสังคมนั้นยอมรับที่จะเป็นอยู่ด้วยชีวิตแบบนั้น

สนธยา พลศรี (2545 : 168 - 169) กล่าวว่า วัฒนธรรม จำแนกความหมายออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความหมายโดยรูปศัพท์ และความหมายของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ดังนี้

ความหมายโดยรูปศัพท์ วัฒนธรรม หมายถึง ความดีงาม ความเจริญก้าวหน้า สิ่งที่ได้รับการปรุงแต่งให้ดีแล้ว เจริญแล้วเป็นที่ยอมรับมาเป็นเวลานานแล้ว

ความหมายของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและกลายเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ประพฤติกปฏิบัติสืบต่อกันมา จนกลายเป็นมรดกแห่งสังคมและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวก

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2546 : 18) วัฒนธรรม หมายถึง วิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมา มีการอบรมถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้ วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาประพฤติดปฏิบัติสืบต่อกันกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมและกลายเป็นมรดกของสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้ยึดเหนี่ยวและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.2.2 ลักษณะของวัฒนธรรม

จักรรัช ธีระกุล (2542 : 135 - 136) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ ๆ ของวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมหมายความรวมทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้าง และสิ่งที่มนุษย์ปรับปรุงขึ้น
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ไม่ใช่พฤติกรรม ที่เกิดจากปฏิกิริยาทางร่างกายโดยตรง แต่ได้มาจากการที่มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นในสังคมทั้งโดยตรงและทางอ้อม
3. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม คือ มีการส่งต่อดำทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และมีลักษณะสะสมพอกพูนขึ้นทีละน้อย
4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่คงที่ แต่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของสังคม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต โดยที่วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างการกระทำของสมาชิกในสังคมแต่ละสังคมก็จะมีแบบแผนหรือวิถีชีวิตที่มีลักษณะเป็นของตนเอง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกับอีกสังคมหนึ่ง
6. วัฒนธรรมมีลักษณะเหนืออินทรีย์ (Super organic) คืออยู่เหนือจากสภาพธรรมชาติหรือสัญชาตญาณแตกต่างจากสัตว์ ซึ่งมีลักษณะอินทรีย์ อาศัยการถ่ายทอดทางสายโลหิต หรือทางพันธุกรรม ในขณะที่มนุษย์ถ่ายทอดโดยการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องรับทางสายโลหิต แต่ถ่ายทอดกันโดยใช้สัญลักษณ์และใช้ศักยภาพปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อให้อินทรีย์อยู่ในภาวะสมบูรณ์เกิดความมั่นคงปลอดภัยและได้รับความสะดวก

จางง์ อติวัฒนสิทธิ์ (2543 : 16-18) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญบางประการของวัฒนธรรมได้แก่

1. เป็นแบบพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (pattern of learned behavior)

พฤติกรรมบางอย่างเกิดจากการเรียนรู้และพฤติกรรมบางอย่างก็ได้รับเป็นมรดกตกทอด (พันธุกรรม) แต่ในความหมายของวัฒนธรรมแล้วจะไม่ใช้พฤติกรรมที่ได้รับตกทอดมา และไม่ใช้พฤติกรรมที่เกิดจากสัญชาตญาณ บุคคลได้เรียนรู้พฤติกรรมอย่างมีจิตสำนึก (conscious) โดยผ่านตัวแทนต่าง ๆ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน โรงเรียน บ้าน สถาบันต่างๆ อย่างเป็นทางการ และไม่ใช่ว่าทางการและก่อให้เกิดอิทธิพลโดยตรงและโดยทางอ้อมต่อบุคคลในสังคม

แนวความคิดเป็นผลจากการเรียนรู้ กล่าวคือลักษณะย่อย ๆ ของคนและความสามารถของคนได้พัฒนาจากประสบการณ์ในอดีต ในช่วงของการเรียนรู้บุคคลมีความสามารถเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ บุคคลจะแก้ไขพฤติกรรมของตนโดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องช่วย ดังนั้น พฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นผลของการเรียนรู้ซึ่งแยกออกได้ 2 ชนิดคือ

ก) ทักษะ ค่านิยมและความรู้ เป็นการสะสมประสบการณ์ในอดีตและพฤติกรรมของผู้อื่นในช่วงที่ผ่านมา

ข) วัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุคือสิ่งที่เราได้สร้างสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา วัตถุสิ่งของเหล่านี้อาจมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ธรรมชาติได้ให้วัตถุดิบแก่เรา แต่พฤติกรรมการเรียนรู้ได้ทำให้เกิดวัตถุสำเร็จรูป ดังนั้น รูปแบบของวัฒนธรรมทางวัตถุในแต่ละแห่งจึงไม่เหมือนกัน

2. เป็นสิ่งที่มีอยู่ร่วมกัน (shared by members of society)

พฤติกรรมการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ไม่ได้เป็นสมบัติของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นของสมาชิกของสังคมและมีการยึดถือปฏิบัติร่วมกัน การรับนำมาปฏิบัติจะมีระดับไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับการเลือกหรือโดยสภาพการบังคับ ถ้าในสังคมใดการบังคับให้ประพฤติปฏิบัติ วัฒนธรรมที่เห็นว่าเหมาะสมอยู่ในขั้นที่รุนแรงบุคคลในสังคมจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่ในทางกลับกันถ้ากฎข้อบังคับของสังคมหย่อนยานบุคคลก็จะเลือกปฏิบัติตามความมากน้อยแตกต่างกันไป

3. เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา (transmitted among the members of society)

พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นการสืบทอดจากช่วงอายุหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกของสังคมโดยสัญลักษณ์ คือภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะแสดงออกในรูปของคำพูด การเขียน การสลักหรือจารึกไว้ในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสมในช่วงเวลานั้น

ๆ สัญลักษณ์ดังกล่าวช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้สึก ทัศนคติ ความคิดเห็นต่างๆ เพื่อความเข้าใจระหว่างกันของสมาชิกในสังคม

4. สร้างความพอใจให้แก่มนุษย์ได้ (culture is gratifying)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ได้แก่อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น แต่ความต้องการดังกล่าวยังไม่เป็นที่เพียงพอ ความพอใจที่ได้รับจะรวมถึงความต้องการทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความต้องการขั้นมูลฐานซึ่งแต่เดิมอยู่ในรูปแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนหรือสวยงามมาอยู่ในรูปที่ประณีต สวยงาม และซับซ้อนมากขึ้น

5. เป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ (culture is adaptive)

วัฒนธรรมมิใช่เป็นสิ่งที่คงที่ (static) แต่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์ได้ปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

6. เป็นผลรวมหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม (culture is integrative)

วัฒนธรรมของชาติหนึ่งหรือสังคมหนึ่งเป็นผลรวมของแบบแผนหรือแนวทางดำเนินชีวิต โดยการนำองค์ประกอบย่อย ๆ ของวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างประสานเข้าด้วยกัน แม้ว่าวัฒนธรรมที่มีลักษณะแตกต่างกันจะดึงกันไปคนละทิศละทาง แต่มีแนวโน้มที่จะมีความแน่นอนและประสานกันเพื่อให้สังคมคงอยู่ได้

7. เป็นรูปแบบพฤติกรรมในอุดมคติที่ต้องยึดถือปฏิบัติ (ideal form of behavior)

รูปแบบพฤติกรรมในอุดมคติเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิต สิ่งใดที่สมาชิกของสังคมเห็นว่ามีความเหมาะสม สิ่งนั้นจะกลายเป็นรูปแบบที่ทุกคนจะยึดถือและปฏิบัติตาม ในทางกลับกัน สิ่งใดที่สมาชิกของสังคมเห็นว่าไม่ควร ไม่เหมาะสม ก็จะไม่ถือปฏิบัติ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนหนึ่งสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือเป็นแบบในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

สังคมแต่ละสังคมต่างก็มีลักษณะวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองหรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีความคิดและมองโลกแตกต่างกัน รวมทั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมตลอดจนการมีพฤติกรรมเพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อมจึงไม่เหมือนกัน

8. เป็นลักษณะเหนืออินทรีย์ (superorganic)

ลักษณะที่เหนืออินทรีย์คือลักษณะที่อยู่เหนือจากสภาพธรรมชาติหรือสัญชาตญาณของเอ็กัตตบุคคล ลักษณะดังกล่าวช่วยให้มนุษย์รู้จักการเรียนรู้และทำให้มีชีวิตรอดได้ทางกายภาพและสังคม

อาจกล่าวเพื่อง่ายต่อการเข้าใจว่า มนุษย์เท่านั้นที่มีวัฒนธรรมในลักษณะที่เหนืออินทรีย์ ในขณะที่สัตว์มีเพียงอินทรีย์ที่ได้รับการถ่ายทอดทางสายโลหิต ลักษณะที่อยู่เหนืออินทรีย์นั้นมนุษย์จะใช้สัญลักษณ์ในการถ่ายทอดและใช้ศักยภาพในการปรับและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพื่อให้อินทรีย์อยู่ในภาวะที่สมบูรณ์ เกิดความมั่นคงปลอดภัยและได้รับความสะดวก

สนธยา พลศรี (2545 : 169) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีลักษณะสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์และสังคม

2. เป็นผลรวมของแบบแผนในการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตหลาย ๆ ประการของมนุษย์

3. เป็นของสังคมส่วนรวม ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น

4. เป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์และสังคม ซึ่งต้องมีในทุก ๆ สังคม มนุษย์และสังคมไม่สามารถดำรงอยู่ได้ถ้าปราศจากวัฒนธรรม

5. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยการขัดเกลาทางสังคมและการถ่ายทอดด้วยภาษา และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ด้วยคุณภาพของมันสมองที่เหนือกว่าสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ

6. เป็นมรดกทางสังคม ที่คนรุ่นหนึ่งถ่ายทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

7. เป็นรูปแบบพฤติกรรมในอุดมคติและบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งบุคคลต้องปฏิบัติตาม

8. เป็นที่อยู่เหนืออินทรีย์ คือ สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับตัวเองได้ด้วยการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งจะมีเพียงในมนุษย์เท่านั้น ส่วนสัตว์อื่นจะมีลักษณะอยู่ได้อินทรีย์ คือ จะอาศัยการถ่ายทอดทางสายโลหิต หรือกรรมพันธุ์และสัญชาตญาณ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับตัวเองได้ แต่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น

9. ในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกไป

10. เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ คือ เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยมนุษย์เอง เพื่อให้เหมาะกับแบบแผนในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2546 : 18 - 20) ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมในสังคมพอที่จะพิจารณาได้มีดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็น (necessity) หมายถึง วัฒนธรรมมีความจำเป็นถึงการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ เนื่องจากสังคมกับวัฒนธรรมไม่สามารถที่จะแยกจากกันได้ ถ้าปราศจากวัฒนธรรมมนุษย์ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ จะมีสภาพเหมือนกับสัตว์ ไม่มีการจัดระเบียบไม่ใช่สังคมมนุษย์

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (man made) หมายถึง วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาเอง หรือติดตัวมาแต่กำเนิด หรือการถ่ายทอดทางพันธุกรรม นิสัยและความสามารถต่าง ๆ ของมนุษย์แต่ละมนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาแล้วกำหนดความหมาย สัญลักษณ์ หน้าที่ของสิ่งที่สร้างขึ้นมาจนสมาชิกได้ยอมรับเป็นลักษณะเฉพาะของสังคม

3. วัฒนธรรมมีการยอมรับร่วมกัน (is shared) เมื่อมนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาภายในสังคม ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของสังคมนั้นๆ แล้ว วัฒนธรรมนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคม เพราะจะทำให้วัฒนธรรมอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (is learned) การที่มนุษย์รู้จักวัฒนธรรมหรือปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้นเกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่เกิดจากสัญชาตญาณ เช่น กิริยามารยาท การพูดจาทักทาย เกิดจากการเรียนรู้ทั้งนั้น จนมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลในสังคม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าเป็นสมาชิกของสังคม

5. วัฒนธรรมต้องมีการถ่ายทอด (is transmitted) หมายความว่าวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้นจะดำรงอยู่ในสังคมมนุษย์ได้ นอกจากการเรียนรู้ของสมาชิกแล้วมนุษย์มีวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่สมาชิกรุ่นหลังๆ ให้ปฏิบัติสืบต่อมา เช่น พ่อแม่อบรมสั่งสอนวัฒนธรรมต่างๆ ให้แก่บุตรหลานของตน หรือสมาชิกได้รับการถ่ายทอดจากโรงเรียนจากโดยตรง หรืออาจจะได้รับการถ่ายทอดทางอ้อม เช่น การให้รับแพร่กระจายวัฒนธรรมทางสื่อสารมวลชน เป็นต้น

6. วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน (varieties) ความแตกต่างที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมของสังคมใดดีกว่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละวัฒนธรรมมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมแต่ละสังคม ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมนั้นเป็นผู้สร้างขึ้น และยอมรับนำมาประพฤติปฏิบัติกัน แนวความคิดที่ว่าวัฒนธรรมมีส่วนเหมาะสมในสังคมของคนนั้น เรียกว่า วัฒนธรรมสัมพัทธ์ (cultural relativism) ส่วนใหญ่สมาชิกบางคนในสังคมอาจจะเห็นว่าวัฒนธรรมของตนดีกว่าวัฒนธรรมของสังคมอื่น โดยยึดเอาชาติพันธุ์ของตนเป็นใหญ่ เรียกสมาชิกที่มีแนวความคิดแบบนี้ว่า Ethnocentrism

7. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ (is changed) หมายความว่า วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม เนื่องจากสังคมไม่ได้อยู่นิ่ง วัฒนธรรมก็จะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเช่นกัน ซึ่งเราอาจจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ว่าวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยสมัยก่อนได้เปลี่ยนแปลงมาจนถึงลักษณะการแต่งกายในสมัยปัจจุบัน โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงมักเป็นไปได้ 2 วิธีคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในสังคม เช่น การประดิษฐ์คิดค้น และการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกสังคม เช่น การยืมเอาวัฒนธรรมหรือการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอื่นเข้ามาในสังคม ทั้งนี้เกิดจากการติดต่อทางวัฒนธรรม

8. วัฒนธรรมอาจจะสลายไปได้ หมายถึงวัฒนธรรมในสังคมนั้นเมื่อไม่มีการถ่ายทอดสืบต่อแล้ววัฒนธรรมนั้นจะสลายไปหรือตายไป (dead culture) ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมจะมีชีวิตอยู่ เมื่อยังมีมนุษย์และมีสังคมอยู่สิ่งนั้น เพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ค่อยสมบูรณ์

9. วัฒนธรรมเป็นผลรวมของหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่าง (integrative) เราอาจจะกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งเป็นผลรวมของแบบแผนหรือแนวทางการดำเนินชีวิตเข้าด้วยกัน หรือที่เราเรียกว่าแบบแผนวัฒนธรรม (culture attem) ซึ่งประกอบขึ้นมาจากส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Culture traits) นอกจากนี้เรายังถือว่าแบบแผนวัฒนธรรมเป็นวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมรวมใหญ่แล้ว เราอาจจะแบ่งวัฒนธรรมย่อย ๆ ได้อีก เพราะว่าภายในสังคมยากที่จะมีวัฒนธรรมเดียวกันหมด แต่อาจจะแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อย เช่น วัฒนธรรมไทยตามภาคต่าง ๆ วัฒนธรรมย่อยทางชาติพันธุ์ (ethnic subculture) วัฒนธรรมย่อยตามท้องถิ่น (regicanal subculture) วัฒนธรรมย่อยทางอายุ (age subculture) และ วัฒนธรรมย่อยทางอาชีพ (occupational subculture) เป็นต้น

10. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม (social heritage) ข้อนี้อาจจะกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมไม่ได้เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสังคม แต่เป็นส่วนรวมจึงเป็นสมบัติของสมาชิกทุกคน เราขอมจะทราบแล้วว่าวัฒนธรรมได้มีการถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่ง ๆ ไปสู่สมาชิกรุ่นอื่น ๆ วัฒนธรรมจากอดีตได้ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน จนเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สมาชิกในสังคมได้ปฏิบัติกัน

เราอาจจะกล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมโดยกว้าง ๆ ได้ว่าลักษณะของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการ และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของสมาชิกในสังคม ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้จากการถ่ายทอดของสังคม วัฒนธรรมในแต่ละสังคมนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น วัฒนธรรมอาจจะเปลี่ยนแปลงและสลายไปได้ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่างจนเราอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะที่สำคัญ ๆ ของวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์และสังคม
2. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของมนุษย์ ที่ได้มาจากการที่มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของคนในสังคม
3. วัฒนธรรม เป็นมรดกทางสังคม ที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง
4. วัฒนธรรม เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในสังคม และเน้นแบบอย่างการกระทำของสมาชิกในสังคมแต่ละสังคม ที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตาม
5. วัฒนธรรมมีลักษณะเหนืออินทรีย์ นั่นคือมีลักษณะอยู่เหนือสภาพธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ มนุษย์สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับตน โดยการสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งจะต่างกับสัตว์ที่มีลักษณะอินทรีย์ อาศัยการถ่ายทอดทางสายโลหิตหรือพันธุกรรม
6. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ ตามความต้องการของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งคงที่ แต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของสังคม

2.3 แนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

2.3.1 ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไว้ดังนี้

สมเอลเซอร์ (Smelser อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 67) กล่าวว่า นักสังคมวิทยาทั่วไปอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับ (1) จำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปในแนวเดียวกันที่เพิ่มขึ้นทุกทีในสังคม (2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใหม่ที่ชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ (3) การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของสังคมและแบบแผนสัมพันธ์ภาพ และ (4) การเปลี่ยนแปลงแบบแผนทางวัฒนธรรม

คาร์กิงและบัลลันติน (Cargah and Ballantine อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 67) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของระบบสังคม (pattern of social organization) 2 ด้าน คือ (1) การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีประชา (folkway) จารีตประเพณี (norc) และองค์ประกอบอื่น ๆ กับ (2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคม (social structure and social relations) ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งวิถีชีวิตทาง

สังคมและวิถีชีวิตส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงวิถีประชา จารีตประเพณี และองค์ประกอบอื่น ๆ ทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากปัจจัยหลัก เช่น การแพร่กระจาย การประดิษฐ์ และการค้นพบ

1. การแพร่กระจาย (diffusion) หมายถึง การแพร่กระจายหรือการไหลของแนวคิดใหม่หรือสิ่งผลิตใหม่แก่กันภายในสังคม หรือระหว่างสังคม

2. นวัตกรรม หรือการประดิษฐ์คิดค้น (innovation) บาร์เนทท์ (H.G Barnett อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 69) อธิบายว่า เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จากการรวมความคิดหลากหลายเข้าด้วยกัน จนได้ความรู้และการผลิตอย่างใหม่ องค์ประกอบของนวัตกรรมมี 2 ประการ

2.1 การค้นพบ (discovery) หมายถึง การคิดค้นแล้วพบสิ่งแปลกใหม่สำหรับสังคมนั้น

2.2 การประดิษฐ์ (invention) หมายถึง การผลิตสิ่งผลิตใหม่ขึ้นในสังคม

การประดิษฐ์คิดค้นจึงเป็นกระบวนการประดิษฐ์หรือผลิตสิ่งใหม่ ๆ จากการนำความรู้ที่คิดค้นและปรับใช้ใหม่ให้เกิดการผลิตสิ่งที่มีประโยชน์มากยิ่งขึ้นในวิถีชีวิต ซึ่งนำไปเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดแบบแผนการดำเนินชีวิตใหม่ของผู้คนในสังคม

เจลิบว ฤกษ์รุจิพิมล (2542 : 180 - 183) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม และพฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความหมายครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีความหมายครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมด้านวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง ยานพาหนะ ฯลฯ และการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ภาษา เป็นต้น

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545 : 77) ให้ความหมายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้น และที่สำคัญก็คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ

สนธยา พลศรี (2545 : 188) ให้ความหมายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่งทั้งในด้านวัตถุ เช่น เทคโนโลยี ต่าง ๆ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เป็นต้น และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมทางสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระเบียบแบบแผนธรรมเนียมประเพณีวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง

2.3.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

แซนเดน (Zanden อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2543 : 70) กล่าวถึง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือ

1. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม (physical environment) มนุษย์ค้นพบหนทางดำรงชีวิต และมีชีวิตที่ดีด้วยวิธีปรับใช้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพรอบ ๆ ตัว มนุษย์พัฒนาระบบทางสังคม ระบบการผลิตและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ฯลฯ แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

2. การเปลี่ยนแปลงทางประชากร (population) เมื่อโครงสร้างประชากร เช่น ขนาด องค์ประกอบ และการกระจายตัวเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคม

3. ความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ (new knowledge and technology) การคิดค้นใหม่ (discovery) การประดิษฐ์ (invention) และการแพร่กระจาย (diffusion) ของสิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีสู่สังคมเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนชีวิตของสังคมและส่วนบุคคล ทั้งด้านนามธรรม (abstract) คือความรู้ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม และด้านรูปธรรม (concrete) คือ พฤติกรรมทางสังคม

4. ระบบค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม (social values and norms) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและทางสังคม 2 ประการ

4.1 การต่อต้านหรือขัดขวางการเปลี่ยนแปลงในสังคม

4.2 การยอมรับและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ศิริรัตน์ แอดสกุล กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ จำนวนประชากร การแข่งขันกันแสวงหาผลประโยชน์การขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มเนื่องจากอุดมการณ์และความไม่เท่าเทียมกัน ผู้นำของสังคม ความเจริญก้าวหน้าหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่พัฒนาขึ้นมาเอง

2. ปัจจัยภายนอก การติดต่อสัมพันธ์ การคมนาคมกับสังคมอื่นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน หนีบยืมวัฒนธรรม การถูกสังคมภายนอกชุมชน การรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การคมนาคมขนส่งที่เจริญช่วยให้ผู้คนมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันได้อย่างสะดวก สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เป็นสิ่งช่วยให้เกิดการแพร่กระจายวัฒนธรรม และเกิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทั้งในลักษณะที่ดีและไม่ดี

2.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การที่สังคมใดจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ในวิถีชีวิตหรือแบบความสัมพันธ์ทางสังคมได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับ

1. สภาพแวดล้อมธรรมชาติ
2. ประชากร
3. โลกทัศน์ของคนในสังคม
4. การมีนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่
5. การเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 124 - 126) กล่าวว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1. สิ่งแวดล้อมทางสรีรธรรมชาติ
2. การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การเปลี่ยนแปลงเรื่องขนาดและการกระจายของประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสิ่งที่เกิดขึ้น คือ ประชากรส่วนหนึ่งจะอพยพไปสู่แหล่งใหม่ หรือไม่ก็มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้ทันสมัยขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การเพิ่มของประชากรจะทำให้เกิดการรุกรานเสมอไป อย่างไรก็ตามการอพยพมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะอะไรก็ตามที่ใหม่จะต้องเผชิญกับปัญหาการรับและการให้ แต่เวลาจะเป็นเครื่องช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าใจถึงวัฒนธรรมต่างๆ ที่ผิดแผกแตกต่างกับของตน
3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อเกี่ยวข้อ มีข้อน่าสังเกตว่า สังคมใดมีการคมนาคมเจริญและทันสมัย มักจะเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว
4. โครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม โครงสร้างของสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไม่น้อย เช่น ในสังคมที่มีการเคารพยกย่องผู้อาวุโสจะมีการเปลี่ยนแปลงน้อย เพราะในสังคมส่วนมากจะมีความเป็นอยู่ในเนื้อเดียวกัน (homogeneous) มีการอบรมสั่งสอนและค่านิยมเหมือนกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมน้อยกว่าในสังคมที่มีการแข่งขัน เห็นแก่ตัว มีค่านิยมต่างกัน ตลอดจนมีการอบรมสั่งสอนและค่านิยมไม่เหมือนกัน มีลักษณะต่างกัน
5. ทศนคติและค่านิยม ทศนคติและค่านิยมจะช่วยให้รู้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้มากน้อยเท่าไร

6. ความต้องการที่รับรู้ ความต้องการที่รับรู้หรือมองเห็นได้ของสมาชิกในสังคมจะเป็นเครื่องชี้ทิศทาง และอัตราการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่จะเป็นประโยชน์ได้ต่อเมื่อสังคมนำไปใช้เท่านั้น โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงแล้ว สภาพสังคมแบบนั้นจะช่วยกระตุ้นให้คนในสังคมเกิดความต้องการใหม่ ๆ และเมื่อเป็นความต้องการอย่างแน่นอนจนเป็นที่ยอมรับแล้ว ก็จะมีการตอบสนองต่อสมาชิกในสังคมนั้นเท่าที่จะเป็นไปได้

7. พื้นฐานทางวัฒนธรรม ถ้าพื้นฐานทางวัฒนธรรมเจริญขึ้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ จำนวนมากจะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ

จักรรัช ธีรกุล (2542 : 164 - 167) กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้เพียงไรขึ้นอยู่กับสาเหตุปัจจัยต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพทางภูมิประเทศ ซึ่งปกติแล้วจะเกิดขึ้นได้น้อย แต่หากเกิดขึ้นแล้วยากที่จะขัดขวางหรือต่อต้านได้ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอาจมีทั้งที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันทีและการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร การเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรต่างก็เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วทำให้จำเป็นต้องปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิตอาหารสนองความต้องการ ในขณะที่ถ้าประชากรลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วจะมีผลต่อการจัดระเบียบของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันการรุกรานจากภายนอก การย้ายถิ่นของประชากรมีผลต่อการแพร่กระจายวัฒนธรรมของสังคมจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง

3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อสัมพันธ์กัน สังคมที่สามารถติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกได้สะดวกมักจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้มากกว่าสังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว บริเวณใดที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง จะเป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การติดต่อสัมพันธ์กันเป็นไปได้หลายรูปแบบ

4. โครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม สังคมมีโครงสร้างมั่นคง (Tightly structured society) มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ศักดิ์ศรีและสิทธิของบุคคลไว้อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ยากกว่าสังคมที่มีโครงสร้างหลวม ซึ่งสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ตลอดจนศักดิ์ศรีและสิทธิของบุคคล

5. ทศนคติและค่านิยม แต่ละสังคมจะมีทศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ในสังคมอนุรักษนิยมจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้น้อยกว่าสังคมเสรีนิยมส่วนตัว คุณค่าหรือค่านิยมในสังคมจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงว่าควรจะไปในทางใด

6. การเล็งเห็นความจำเป็น อัตราและทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับความจำเป็น ซึ่งสมาชิกของสังคมเล็งเห็นเช่นการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในสังคมได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะนำสิ่งเหล่านั้นไปใช้

7. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีเป็นการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อประดิษฐ์เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของบุคคลและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบสำคัญของความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางวัตถุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจำนวนมากเริ่มต้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

8. การจัดระเบียบทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมหลายอย่างมีจุดเริ่มต้นมาจากการจัดระเบียบภายในสังคม หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดระเบียบทางการเมือง เศรษฐกิจ และศาสนา จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยี ประชากร และด้านอื่นๆ ตามมา

งานง อคิวัฒนสิทธิ์ (2543 : 171 - 172) กล่าวถึงเหตุที่ทำให้ส่วนต่างๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก็คือ

1. สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติบางอย่าง เช่น ความแห้งแล้ง น้ำท่วมหรือภัยธรรมชาติอื่น ๆ อาจเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เช่น มีการอพยพย้ายถิ่น เปลี่ยนอาชีพ หรือมีการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหานั้น

2. ประชากร การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการผลิตและวิธีการกระจายผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการอาหารและสิ่งจำเป็นต่างๆ แก่สมาชิกสังคม นอกจากนี้อาจต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการปกครอง ระบบครอบครัว และมีการขยายตัวของเมืองเกิดขึ้น

3. เทคโนโลยี การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่หรือการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในสังคมย่อมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการดำรงชีวิตหลายด้าน

4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางเศรษฐกิจในที่นี้ไม่ใช่เทคโนโลยีหรือวัตถุดิบของ แต่เป็นเรื่องของกฎระเบียบของสังคมที่บังคับควบคุมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในสังคม

5. ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของคนในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

สุพัตรา สุภาพ (2543 : 124 - 126) ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1. สิ่งแวดล้อมทางสรีระธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสรีระธรรมชาติไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก แต่หากเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเมื่อไร จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

2. การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การเปลี่ยนแปลงเรื่องขนาดและการกระจายของประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสิ่งที่เกิดขึ้นคือ ประชากรส่วนหนึ่งจะอพยพไปสู่แหล่งใหม่ หรือไม่ก็มีการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้ทันสมัยขึ้น โดยดูได้จากประวัติศาสตร์ การรุกรานครั้งใหญ่ ๆ เกิดจากความบีบคั้นทางด้านประชากรเพิ่มขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรมีจำกัด เช่น การรุกรานของพวกฮั่น เป็นต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การเพิ่มของประชากรจะทำให้เกิดการรุกรานเสมอไป อย่างไรก็ตามการอพยพมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะอะไรก็ตามที่ใหม่จะต้องเผชิญกับปัญหาที่รับและการให้ ซึ่งพวกที่อพยพไปอยู่ในที่ใหม่และเจ้าของถิ่น มักจะต้องประสบกับปัญหาวัฒนธรรมที่ต่างกันเสมอ แต่เวลาจะเป็นเครื่องช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าใจถึงวัฒนธรรมต่างๆ ที่ผิดแผกแตกต่างกับของตน และถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นก็อาจจะรับเอาไปใช้ หรือไปผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิมของตน หรือไม่ยอมรับวัฒนธรรมนั้นไปใช้ก็ได้แล้วแต่กรณี

3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อเกี่ยวข้อง สังคมใดมีการคมนาคมเจริญและทันสมัย มักจะเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะสังคมที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลและกลุ่มต่างๆ อย่างมากและตลอดเวลา จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว

4. โครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม โครงสร้างของสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไม่น้อย เช่น ในสังคมที่มีการเคารพยกย่องผู้อาวุโสจะมีการเปลี่ยนแปลงน้อย เพราะในสังคมส่วนมากจะมีความเป็นอยู่ในเนื้อเดียวกัน มีการอบรมสั่งสอนและค่านิยมเหมือนกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมน้อยกว่าในสังคมที่มีการแข่งขัน เห็นแก่ตัว มีค่านิยมต่างกัน ตลอดจนมีการอบรมสั่งสอนและค่านิยมไม่เหมือนกัน มีลักษณะต่างกัน

5. ทักษะคิดและค่านิยม ทักษะคิดและค่านิยมจะช่วยให้รู้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้มากน้อยเท่าไร สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจะมีทักษะคิดแตกต่างกันออกไป ในสังคมแบบนี้จะมีการวิพากษ์วิจารณ์วัฒนธรรมบางอย่างที่มีอยู่ แลพิจารณาทดลองใช้สิ่งใหม่ ๆ ทักษะคิดแบบนี้จะช่วยเสนอแนะกระตุ้น และยอมรับการเปลี่ยนแปลงบางอย่างที่เกิดขึ้น

6. ความต้องการที่รับรู้ ความต้องการที่รับรู้หรือมองเห็นได้ของสมาชิกในสังคมจะเป็นเครื่องชี้ทิศทาง และอัตราการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่จะเป็นประโยชน์ได้ต่อเมื่อสังคมนำไปใช้เท่านั้น โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงแล้ว สภาพสังคมแบบนั้นจะ

ช่วยกระตุ้นให้คนในสังคมเกิดความต้องการใหม่ ๆ และเมื่อเป็นความต้องการอย่างแน่นอนจนเป็นที่ยอมรับแล้ว ก็จะมีการตอบสนองต่อสมาชิกในสังคมนั้นเท่าที่จะเป็นไปได้

7. พื้นฐานทางวัฒนธรรม (cultural base) ถ้าพื้นฐานทางวัฒนธรรมเจริญขึ้น สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ จำนวนมากจะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุต่างๆ ที่ล้ำค่าช่วยส่งเสริมการผลิตสิ่งใหม่มีมาก ตลอดจนค่านิยมและบรรยากาศช่วยส่งเสริมและยอมรับให้มีสิ่งใหม่ๆ ที่ช่วยให้มนุษย์อยู่อย่างมั่นคง เจริญ ปลอดภัยและมีเสถียรภาพ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากสาเหตุสำคัญดังต่อไปนี้ (สนธยา พลศรี, 2545 : 196 -197)

1. การสังคมนวัตกรรม หมายถึง การที่หน่วยต่าง ๆ ของสังคมได้สังคมนวัตกรรมติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเทคโนโลยี ทำให้สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากมาย

2. ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมอื่น การรับและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกัน โอกาสที่จะแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันมีมากขึ้น เช่น สังคมไทยอยู่ใกล้ชิดกับสังคมจีน

3. การติดต่อกับวัฒนธรรมอื่นโดยตรง คือ การที่บุคคลในสังคมได้ติดต่อกับบุคคลในอีกสังคมหนึ่งทำให้บุคคลนั้นได้เรียนรู้สิ่งใหม่ แนวความคิดใหม่แล้วนำมาสู่สังคมของตน

4. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ที่ตั้ง ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ถ้าสิ่งเหล่านี้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะทำให้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงด้วย

5. ปัจจัยทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ ขนาดของประชากร การเพิ่ม การลดจำนวนประชากร การย้ายถิ่น การเปลี่ยนอัตราส่วนของเพศชายและหญิง อัตราส่วนของคนหนุ่มและคนสูงอายุ ซึ่งเพิ่มภาวะทางประชากรจะมีผลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดระเบียบทางสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

6. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ การผลิต การบริโภค การจำหน่าย และการแบ่งปันผลประโยชน์รวมทั้งระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางเศรษฐกิจ มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ สังคมและวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

7. ปัจจัยทางการเมือง การเกิดสงคราม หรืออิทธิพลของผู้นำในสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้

8. ปังจัยศาสนาและอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์และศาสนาอาจเป็นปังจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงได้

9. วิฤติการณ์ในสังคม การเกิดความวุ่นวายและความยุ่งยากในสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้

10. ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นในสังคมเสมอ เป็นสาเหตุสำคัญให้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและในทุก ๆ ด้าน ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ

11. ปังจัยทางจิตวิทยา นักจิตวิทยาเชื่อว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องมาจากความรู้สึกของมนุษย์ในสังคมที่ชอบการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ชอบค้นคว้าสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ชอบหาประสบการณ์ใหม่ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมขึ้น

12. ความสนใจและความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมจนกลายเป็นประชามติ หรือเสียงส่วนใหญ่ ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2546 : 113 - 114) กล่าวถึงปังจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบ่งได้เป็น 2 ปังจัย

1. ปังจัยภายใน (internal or sociogenic factor)

ปังจัยภายในนี้หมายถึง ภายในสังคมมีปังจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งสามารถมองได้ 2 ลักษณะคือ

ก. ปังจัยที่แสดงเป็นการเปิดเผย หรือตั้งใจกระทำการเปลี่ยนแปลง (manifest of intended) ได้แก่ กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ (invention) การวางแผนทางสังคม การกระทำของปัจเจกบุคคลในสังคม เช่น ผู้นำ ขบถ เป็นต้น

ข. ปังจัยที่ไม่ได้แสดงอย่างเปิดเผยหรือตั้งใจ ได้แก่ ความตึงเครียดภายในแบบสังคม การขาดแคลนทรัพยากรทำให้มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. ปังจัยภายนอก (external factor)

ปังจัยภายนอกเป็นปังจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของสังคม ปังจัยที่เห็นชัดก็คือ

ก. การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่เกิดขึ้นภายนอกของสังคม ได้แก่ การย้ายถิ่นของประชากร ความแตกต่างขององค์ประกอบของประชากร เช่น อายุ เพศ การศึกษา

ข. การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เปลี่ยนไป เช่น ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น

ค. กลุ่มกระทบจากภายนอก ได้แก่ การล่าอาณานิคม การโจมตีจากชาติอื่น

ง. การยืมวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมได้รับจากการยืมจากวัฒนธรรมอื่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถจำแนกปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกิดจากภายในชุมชนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน ได้แก่

1.1 สภาพทางนิเวศน์วิทยาและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของชุมชนเอง ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม อุดมสมบูรณ์ ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจให้บุคคลภายนอกชุมชนหันมาลงทุนหรือทำมาหากินแทนชุมชนเดิมที่ตนอาศัยอยู่

1.2 การยอมรับในสิ่งใหม่ของประชากรในชุมชน นั่นคือประชากรในชุมชนต่างเป็นคนที่มีแนวคิดที่จะยอมรับในสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น

1.3 ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลในชุมชน ที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ ของบุคคลในชุมชน

2. ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดภายนอกชุมชนที่มีผลทำให้สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นเปลี่ยนแปลง ได้แก่

2.1 ประชากร จำนวนของประชากรที่มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างรวดเร็ว ต่างเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนต่าง ๆ ได้

2.2 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวัน ย่อมส่งผลให้มีนวัตกรรมใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญ ๆ ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

2.3 การสื่อสารมวลชน ปัจจุบันสื่อต่าง ๆ แพร่กระจายไปยังชุมชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ หนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร ชาวบ้านต่างได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย การบริโภค การพักผ่อนหย่อนใจ เมื่อสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ต่างแพร่กระจายลงถึงชุมชนย่อมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้น ๆ เพื่อจะได้สอดคล้องกับความทันสมัยที่เกิดขึ้น

2.4 สาธารณูปโภคพื้นฐาน การที่รัฐบาลได้สนับสนุนสาธารณูปโภคพื้นฐานลงสู่พื้นที่ต่างๆ ตามชนบท ย่อมก่อให้เกิดความสะดวกรสบาย ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่เมื่อสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ เกิดขึ้น ความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่เคยมีแบบดั้งเดิมต่างถูกแปรเปลี่ยนไปตามความสะดวกที่

เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ก่อให้เกิดการติดต่อกับชุมชนนอกหมู่บ้านตนเองมากขึ้น อัตราการเปลี่ยนแปลงย่อมมีมากขึ้นกว่าที่ยังไม่มีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน

2.5 การกระจายและการผสมผสานทางวัฒนธรรม เมื่อชุมชนต่าง ๆ ได้รับความสะดวกในการติดต่อระหว่างกัน การติดต่อระหว่างชุมชนย่อมเกิดขึ้นมากกว่าแต่ก่อน เมื่อคนในชุมชนมีการติดต่อกับชุมชนอื่นย่อมเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม และมีการกระจายวัฒนธรรมจากชุมชนอื่นเข้าสู่ชุมชนตนเอง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมขึ้น

2.6 แนวทางการพัฒนาของรัฐ การที่รัฐบาลได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 9 ย่อมก่อให้เกิดชุมชนต่างๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน การพัฒนาที่เกิดจากภาครัฐไม่ว่าจะสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ การท่องเที่ยวต่างต้องการส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมแน่นอน

2.4 แนวคิดด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา (อ้างในวิชชุตา ให้เจริญ 2546 : 18 - 20) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง การท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย ซึ่งประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย (Reducing Over consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Main-taining Diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติและการพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจการทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting Local Economics) โดยที่ได้พิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) ซึ่งจะไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ประกอบการ ประชากรท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) มีความจำเป็นในอันที่จะร่วมงานกันไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับของการบริการทางการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

เลิศ บรรณเลขเสนาะ (2517) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในหมู่บ้าน อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางการคมนาคม ศึกษาเฉพาะ กรณีความเปลี่ยนแปลงของบ้านห้วย ตำบลหนองเต็ง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ สืบเนื่องมาจากการสร้างทางหลวงชนบทสายลาดกระบัง-ลำชี ศึกษาสภาพทั่วไปของการคมนาคมก่อนการสร้างทาง หลวงชนบท เปรียบเทียบให้เห็นความก้าวหน้าทางการคมนาคม ภายหลังการสร้างทางหลวงชนบทสายกระสัง ลำชี กล่าวถึง ทำติของชาวบ้านที่มีต่อการสร้างทาง รวมทั้งปัญหาการสร้าง ทางที่อาจเกิดขึ้นระหว่างหน่วยก่อสร้างทางกับราษฎรแล้ว ศึกษาสภาพทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเรื่อง จารีตประเพณี สภาพครอบครัว การอนามัย และการเคลื่อน ไหวทางสังคม โดยเปรียบเทียบสภาพเหล่านี้ก่อนและหลัง การสร้างทาง ต่อจากนั้นผู้เขียนได้ศึกษาพฤติกรรมทาง การเมืองและการเปลี่ยนแปลงทำติและความคิดเห็นที่มีต่อ บุคคลที่มีอำนาจตาม

ความคิดเห็นของชาวบ้าน บุคคลที่น่า น่าเชื่อถือ การเป็นกรรมการ ลักษณะของผู้หน้าที่ดี การเลือก ตั้ง ผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนบ้าน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน การดำเนินการของรัฐเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการ เร่งรัดพัฒนาชนบทในเรื่องเหล่านี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพก่อนสร้างและหลัง สร้างทางเช่นกัน ส่วนการเปรียบเทียบในด้าน เศรษฐกิจ ผู้เขียน เปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน ของตนในบ้าน ปัญหาการ ประกอบอาชีพ ความชำนาญและ ฝีมือ การว่างงาน ทุนในการประกอบอาชีพ การซื้อขาย รายได้ รายจ่าย การขนส่งสินค้าและ โดยสาร ในตอนท้าย สรุปผลพร้อมกับข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการพิจารณาว่า ความก้าวหน้าทางสังคมซึ่งได้แก่การสร้างทางหลวงชนบท สายกระสัง-ลำชี อันเป็นการกระทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง ในสภาพแวดล้อมนั้นจะทำให้สภาพทางสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงไปใน ลักษณะใดอย่างไร

ประยูทธ ภูไพบูลย์ (2531) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี ประเพณีกินดอง บ้านเนินตาเกิด จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีกินดอง ซึ่งเป็น ประเพณีที่ฝ่ายชายไปของหญิงสาวไว้เพื่อการครองคู่อยู่กินกันในอนาคต โดยยึดถือการตกลงกันด้วยวาจา เป็นหลัก ได้มีการหมั้นเพิ่มเติมขึ้น ในระยะหลัง นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้มีแนวโน้มในการเลิกยึดถือ ประเพณีกินดอง กล่าวคือมีการแต่งงานโดยไม่ผ่านการดองขึ้น สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเกื้อกูลต่อการ เปลี่ยนแปลงประเพณีกินดอง หลังจากได้พิจารณาบทบาทของการศึกษาพบว่า การศึกษาในระดับภาค บังคับซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นในชุมชน ไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงประเพณีกินดองแต่อย่างใด แต่การศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกชุมชน ได้มีส่วนในการ เปลี่ยนแปลง ความคิด ความเชื่อและค่านิยมของผู้ที่ได้รับการศึกษา ทำให้คนเหล่านั้นไม่ถือปฏิบัติ ประเพณีกินดอง สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ส่งผลให้ชาวบ้านล้มเลิก ประเพณีกินดอง แต่ส่งผลให้ชาวบ้านลดการพุ่มเพ็ชในการจัดงานประเพณีลง และทำการดองในช่วงอายุ ที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ชาวบ้านเนินตาเกิดได้มีการติดต่อสื่อสารกับชุมชนภายนอก อันถือได้ว่าเป็นการ ได้รับการศึกษาโดยทางอ้อมหรือเป็นการศึกษาแบบธรรมชาติ ทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่มีต่อ ประเพณีกินดอง จึงมีการแต่งงานโดยไม่ผ่านการดองเพิ่มขึ้น

พงษ์ศักดิ์ ฉวิลไพโร (2534) ทำการศึกษาเรื่อง อุดสาหกรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ของชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนท่าพระ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ.2515 – 2532 ผลการวิจัย 1) ชุมชนท่าพระก่อตั้งขึ้น พ.ศ.2470 ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีเหมือน ชาวอีสานทั่วไป เศรษฐกิจของหมู่บ้านขึ้นอยู่กับารรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม 2) เดิมชาวบ้านผูกพันอยู่กับการเกษตร ภายหลังเปลี่ยนมาทำงาน โรงงานอุตสาหกรรม รายได้จากการเกษตรลดลง รายได้จาก

ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น ทำให้ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้จ่ายสูงขึ้น และนิยมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาคือในระดับที่ สูงขึ้น 3) ชาวบ้านที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีความเชื่อเรื่องผีบาปบุญ ไชยกลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การรักษาพยาบาลพื้นบ้าน และความเชื่อเรื่องอาหารแสดงลดน้อยลงเนื่องจากรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น 4) การแต่งกายของคนงาน มีความทันสมัยมากขึ้น 5) การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ได้แก่ มีการอพยพของประชากรเข้าสู่ชุมชนท่าพระ เกิดปัญหาสังคมเช่น ปัญหายาเสพติด การค้าประเวณี การลักขโมย

จารุวรรณ พรมวัง (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางประการของชาวไทลื้อ การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางประการของชาว ไทลื้อ เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม 4 เรื่อง คือ ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่ ประเพณีการदानธรรม พิธีส่งเคราะห์เฮิน (บ้าน) - หมู่ บ้าน-เมือง ประเพณีการแต่งกาย และภาษาโดยศึกษาชุมชนไทลื้อบ้านทุ่งมอก หมู่ที่ 5 ตำบลมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ปรากฏว่า วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ การแต่งกาย มีการเปลี่ยนแปลงน้อยคือ ภาษา สำหรับประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อทั้ง 2 ด้าน จะมีทั้งเปลี่ยนไป และ คงรูปแบบเดิมบางประการไว้ ขั้นตอนที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือการนำ มาทดลอง สำหรับการรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไทลื้อนั้น ผู้ที่มีการศึกษา อายุน้อยและมีสถานะทางสังคมที่สูง จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยและอายุมาก กล่าวโดยสรุปวัฒนธรรม ของชาวไทลื้อ จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปการรับวัฒนธรรมใหม่ และการธำรงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์

มนตรี คงเจริญ (2536) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม - เศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่ออาชีพประมงชายฝั่ง กรณีศึกษา : ชุมชนคลองด่าน ผลจากการศึกษาพบว่าชุมชนคลองด่านในอดีตสามารถติดต่อกับชุมชนใกล้เคียง และเป็นเสมือนจุดศูนย์กลางที่ผู้คนที่มีวิวัฒนาการ ของการติดต่อระหว่างชุมชนคลองด่านกับชุมชนภายนอกที่สะดวกและกว้างขวางขึ้น มีผลทำให้การ ทำประมงของชาวประมงชุมชนคลองด่านก้าวหน้าและเติบโตขึ้นมาเป็นลำดับ แต่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของอ่าวไทยก็เป็นเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่สำคัญต่อการทำประมงของชาวประมงชุมชนคลองด่านด้วยเช่นกัน เมื่อสภาพทางธรรมชาติของอ่าวไทยเสื่อมโทรมลงก็มีผลทำให้การเติบโตของการทำประมงหยุดชะงักและถดถอยลงในท้ายที่สุด

อุทัยทิศ บุญชู (2536) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอีสานจากนโยบายของรัฐบาลระหว่างปี พ.ศ.2534 - 2475 ผลการวิจัย สังคมอีสานได้นำวัฒนธรรมแบบลาวมาเป็นรูปแบบของตนเองจนเป็นลักษณะเฉพาะ เมื่อรัฐบาลกรุงเทพฯ เข้ามาปกครองอย่างจริงจัง จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งสืบเนื่อง มาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหัวเมืองอีสานทำให้รัฐบาลกรุงเทพฯ เข้ามา

ดำเนินการ ปกครองตามแบบแผนมณฑลชั้นใน โดยการรวมอำนาจการปกครองหัวเมืองเข้าสู่ศูนย์กลางการปกครอง เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการบริหารราชการและเพื่อความเป็นรัฐ ประชาชาติตลอดถึงเพื่อป้องกันการคุกคามของฝรั่งเศส โดยดำเนินนโยบายเปลี่ยนแปลงแบบ ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งมีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยพัฒนาและปรับปรุงระบบ ต่างๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง การจัดการศึกษาระบบใหม่ การคมนาคมและการสื่อสาร การเก็บภาษีอากร การตั้งกองทหาร-ตำรวจ การจัดตั้งศาลยุติธรรม และการสาธารณสุข ซึ่ง การพัฒนาและปรับปรุงดังกล่าว ส่งผลให้สังคมอีสานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลง ทางสังคมในอีสาน นับว่ามีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์อีสานช่วงหนึ่ง เพราะทำให้หัวเมือง อีสานเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทและความสำคัญต่อเมืองหลวงในด้านการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องมาจากการปรับปรุงและพัฒนากิจการงานต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้าในแทบทุกด้านของ รัฐบาลกรุงเทพฯ โดยดำเนินนโยบายแบบค่อยเป็นค่อยไป

ณัฐประวิณ ศรีทรัพย์ (2537) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการ彰เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ มอญในลักษณะที่ว่าภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบท ของสังคมไทยที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ชาวมอญเกิดการปรับเปลี่ยนทาง เศรษฐกิจในด้านการผลิตและการจำหน่ายจ่ายแจกเครื่องปั้นดินเผา การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ในหมู่ครอบครัวและเครือญาติ แต่ในขณะที่เดียวกับชาวมอญก็ยังคงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญในสังคมไทย โดยสามารถ彰เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนไว้ได้ ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไว้ได้ ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษาในที่นี้เป็นการศึกษากลุ่มชาวมอญบ้านลัดเกร็ด โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนามด้วย การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยศึกษากรณีชาวมอญบ้านลัดเกร็ด ตำบลเกาะ เกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้เวลาในการศึกษาเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2536 ถึงกรกฎาคม 2537

วิสุทธิ ศรีวิศาล (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าผิวดองเหลืองในสังคมไทย วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าผิวดองเหลืองและผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเผ่าผิวดองเหลืองและศึกษาชนเผ่าผิวดองเหลืองที่บ้าน บ่อหอย ตำบลยาบหัวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และบ้านบุญยืน ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ซึ่ง เป็นแหล่งที่มีประชากรชนเผ่าผิวดองเหลืองอยู่มาก การวิจัยเรื่องนี้มีสมมติ ฐานดังต่อไปนี้

1. จำนวนป่าไม้ที่ลดลงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าผิวดองเหลือง
2. ที่ดินที่มีจำกัดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าผิวดองเหลือง
3. ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดน้อยลงมีผลกระทบต่อระบบ

ที่ดินมีจำนวน สูง ประกอบกับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย มีเพิ่มมากขึ้น ตลอดระยะเวลา 5-6 ปีที่ผ่านมา การซื้อขายที่ดินมีอัตราความต้องการสูงมาก พื้นที่ทำนาในอดีตเคยเป็นของชาวบ้าน ปัจจุบันได้ตกเป็นของนายทุนเป็นส่วนใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรมได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก แรงงานหนุ่มสาวที่เคยเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว เมื่อไม่มีที่ทำนาจึงออกขายแรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ในตัวจังหวัด ในกรุงเทพฯ เหล่านี้เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ การรับเอาวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากภายนอกเข้าสู่ชนบท จึงทำให้วัฒนธรรมเดิมเกิดการ เปลี่ยนแปลงและยังรวมไปถึงผลกระทบทางด้านประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อในชุมชน ซึ่ง ผลกระทบเหล่านี้ สามารถเห็นได้ชัดเจนในระบบครอบครัวและเครือญาติ จากที่เคยอาศัยอยู่ ร่วมกันในครัวเรือน ความสัมพันธ์ของเครือญาติ ทำให้เกิดการห่างเหินไป ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อที่เคยมีอยู่ในชุมชนลดบทบาทลง ซึ่งปัจจัยดังกล่าว พบว่าเป็นเพราะแรงงานสำคัญ ของคนกลุ่มนี้ ได้นำเอาตัวอย่างวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมเดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผลกระทบทั้งหมดดังที่ได้กล่าว จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของความต้องการในการขายที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงต่อไปจะเป็นอย่างไร อาจต้องทำการศึกษากันต่อไป

ญาณี สรประไพ (2538) ทำการศึกษาเรื่อง การสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมชาวสวนจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมชาวสวนเป็นที่น่าสนใจว่า ชาวสวนที่ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นกลุ่มคนไทยที่ได้ตั้งหลักฐานทำมาหากินมาตั้งแต่สมัย กรุงศรีอยุธยา ถึงขณะนี้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 400 ปี ในขณะที่สมัยก่อนยังไม่มีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยและวิทยาการที่ก้าวหน้า ชาวสวนก็สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสติ ปัญญา ปรับปรุงวิธีการทำสวนและปรับปรุงพันธุ์พืชตลอดมาจนมีผลผลิตที่เลื่องลือในชื่อของทุเรียนเมืองนนท์ การจัดระเบียบสังคมที่มีพื้นฐานจากพุทธศาสนา ที่สำคัญคือชาวสวนมีระบบครอบครัว เครือญาติที่แน่นแฟ้น เกร็งครัดต่อการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยยึดถือระบบ ผู้ใหญ่-ผู้น้อย สอดคล้องกับการทำมาหากินที่ใช้แรงงานในครอบครัว และชุมชนที่ควบคุม สังคมอีกชั้นหนึ่ง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดแก่ชาวสวน ที่สำคัญคือการพัฒนาประเทศของรัฐบาล กำหนดโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ซึ่งจะสิ้นสุดใน พ.ศ.2539 แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ แทบทุกฉบับมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหวังว่าจะ สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้ การเร่งรัดพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มผลผลิต ส่งเป็นสินค้าออก เกิดการขยายเมืองโดยรอบกรุงเทพฯ ทำลายสวนผลไม้ ถมกุคลอง เฉพาะในจังหวัดนนทบุรี พื้นที่สวนเป็นบริเวณกว้างขวางได้เปลี่ยนแปลงเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้าน จัดสรรศูนย์การค้า และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ระบบนิเวศน์ขาด ความสมดุล ซึ่งเป็นผลกระทบต่อการทำสวนโดยตรง ชาวสวนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ที่พอทำสวนต่อไปได้ต้อง

เปลี่ยนแปลงการทำสวนทุเรียนเป็นการขยายพันธุ์ไม้เพื่อจำหน่ายเป็นกิ่ง พันธุ์ และได้ผลผลิตเล็ก ๆ น้อย ๆ จากสวนเป็นรายได้ สังคมและวัฒนธรรมที่กระทบกระเทือนไปด้วย คือ ระบบครอบครัวเครือญาติที่เริ่มมีบทบาทน้อยลง ทักษะคิดคำนวณที่เห็นว่าอาชีพทำสวนเป็นงานลำบาก งานที่ต่ำ ลูกหลานชาวสวนจึง เรียนหนังสือสูงขึ้น และไม่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ สิ่งที่น่าสังเกตสำหรับการศึกษาคำนี้ คือ ชาวสวนที่ตำบลบางขุนมีความสามารถ ฟังตนเอง ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และสามารถผสมผสานการทำสวนตามแบบประเพณีกับการเลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ ผู้หญิงชาวสวนมีบทบาทในการทำสวนและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้ถึงขณะนี้ คงจะสรุปไม่ได้ว่า เพราะเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมชาวสวน เสื่อมสลาย แต่ก็เป็นเรื่องประกอบการพิจารณาอย่างหนึ่งว่าการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้คำนึง ถึงพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ย่อมเกิดปัญหาอย่างมาก แต่ละปัญหาซับซ้อนและเกี่ยวโยงกันอย่างยากจะแก้ไข

พุทธชาติ ปานเม่น (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในระบบเกษตรกรรมทางเลือก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ระบบการผลิตของชุมชนในอดีต เป็นการผลิตแบบดั้งเดิม มีการใช้แรงงานคนและสัตว์ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองปลูกเพื่อบริโภค และขายส่วนที่เหลือเพื่อนำเงินไปซื้อสิ่งของที่จำเป็น ชุมชนยังมีการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติและปลูกพืชผักไว้บริโภค เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสู่ช่วงการเกษตรกรรมแผนใหม่ที่มีการใช้ เครื่องจักรช่วยในการทำนา ใช้พันธุ์ข้าวใหม่ ใช้ปุ๋ยเคมีและ สารเคมีปราบศัตรูพืช โดยเน้นการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก ซึ่ง มีปัญหาหากชุมชนจึงหาทางออก โดยการทำเกษตรกรรมทางเลือก ในรูปของการทำเกษตรแบบผสมผสาน ประกอบด้วยเลี้ยงปลาใน นาข้าว ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักบนคันดินทำการผลิตหลายอย่าง เพื่อบริโภคและขาย ในช่วงเกษตรกรรมดั้งเดิม ชุมชนมีความเชื่อในอำนาจ เหนือธรรมชาติ ซึ่งให้คุณค่าทางจิตใจผ่านพิธีกรรมที่ถ่ายทอดความ เชื่อการพึ่งพาระหว่างคนกับธรรมชาติ ทำให้มีการผลิตที่ไม่ทำลาย ธรรมชาติและสุขภาพ ชุมชนมีการสร้างระบบความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ ความเชื่อของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับอำนาจเหนือธรรมชาติและจิตใจน้อยลง มีความเชื่อในหลักการเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ทำให้ชุมชน มีความสัมพันธ์แบบปัจเจกมากขึ้น ในช่วงเกษตรกรรมทางเลือก ได้มีการรื้อฟื้นคุณค่าของการมีมานะอดทน ความสัน โดษ การรู้จักพอ และสร้างระบบความสัมพันธ์ใหม่ในกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับการผลิตโดยใช้ภูมิปัญญาในเรื่องความซื่อสัตย์ เสียสละ ของผู้นำ แต่ยังคงมีลักษณะความเชื่อและความสัมพันธ์ที่สะท้อน ความเป็นปัจเจกอยู่ ไม่มีพิธีกรรม การกล่อมเกลாதความเชื่อ ของกลุ่มให้เห็นเด่นชัด

เฉลิมศักดิ์ ชัดติยะ (2540) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตด้านการเกษตรของชุมชนกะเหรี่ยง ผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้ ในอดีตการผลิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่ยางห้ามีความผูกพันกับธรรมชาติ มีความเป็นอยู่ แบบง่ายๆ การผลิตทางการเกษตรเน้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน ระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้าน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบ เครือญาติ ต่อมาเมื่อนายทุนได้นำเอาพืชเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสตรอเบอรี่เข้ามาในชุมชน ทำให้ระบบการผลิตของชุมชนเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นการผลิตเพื่อการค้า มีการนำเอา เทคโนโลยีทางการเกษตรเข้ามาใช้ในการผลิต ส่งผลต่อกระบวนการผลิตของชุมชนในด้าน วิถีการผลิต ระบบความสัมพันธ์ ความเชื่อ ค่านิยมและวิถีชีวิต ระบบเงินตรา กลายเป็นปัจจัย สำคัญในการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้เพื่อให้ได้สิ่งของที่ตนต้องการและยังเป็นการบ่งชี้ถึงสถานภาพ ทางเศรษฐกิจของตนเองอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของชาวกะเหรี่ยง เนื่องมาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพนิเวศวิทยาของหมู่บ้าน การเรียนรู้โดยการปฏิบัติในระบบการผลิตของชาว กะเหรี่ยงซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากนายทุน ส่วนปัจจัยภายนอก มีตลาดรองรับผลผลิต มี การประกันราคาผลผลิต ได้รับการสนับสนุนเงินทุนสำหรับการผลิตทั้งจากหน่วยงานรัฐและเอกชน ตลอดจนการคมนาคมมีความสะดวกมากขึ้นในการขนส่งผลผลิตสู่ตลาด ผลจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต ทำให้ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านแม่ยางห้ามีการเปลี่ยนแปลง ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จากความสัมพันธ์ที่เคยมีการช่วยเหลือกันในการผลิตเปลี่ยนมา เป็นการผลิตที่ต่างคนต่างทำการผลิต ความผูกพัน ความไว้วางใจ ทางเครือญาติและเพื่อนบ้าน ลดน้อยลง วิถีชีวิตที่เรียบง่ายเปลี่ยนมาสู่ชีวิตที่รีบเร่ง ไม่มีเวลาไปมาหาสู่กันเหมือนในอดีต

ปรารธนา มงคลธวัช (2541) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลวิจัยพบว่า จากสมมติฐาน 10 ข้อ มีอยู่ 8 ข้อที่เป็นไปตามสมมติฐาน (ผู้นำ ทางการเมือง ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำทางศิลปะและ นันทนาการ และการเพิ่มประชากรของชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งเป็นปัจจัยภายในช่วยรักษา เอกลักษณะทางวัฒนธรรม ส่วนปัจจัยภายนอกช่วยรักษาเอกลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ นักท่องเที่ยว และหน่วยงานของราชการ

บุญเทียน คุณวุฒิตุทธิธม (2541) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจจากการก่อสร้างโครงการพัฒนาลุ่มน้ำตากใบ ผลการศึกษาพบว่า สภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของประชาชนในเขตโครงการพัฒนาลุ่มน้ำตากใบ จากการมีครอบครัวแบบขยายเปลี่ยนเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีอาชีพที่มั่นคงจากการรับจ้างแรงงาน การบริการ การค้าขาย และการประมง ชุมชนบางส่วนยอมรับ

การศึกษามากขึ้น จนสามารถเรียนรู้กิจกรรมและการสื่อสารทางเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ระดับเทคโนโลยีไม่สูงนักได้อย่างดี ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาการเกษตรและการประมง ด้านสุขภาพอนามัยรู้จักการรักษาพยาบาล การรักษาสุขภาพ และการป้องกันโรคภัย โดยคำนึงถึงปัจจัย 4 คือ การกินอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม บำรุงรักษาโรค ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต สภาพวิถีชีวิตของประชาชนที่มีงานทำมีรายได้ มีถนนหนทาง ไฟฟ้า โทรศัพท์ โรงพยาบาล โรงเรียนและองค์กรของรัฐที่เข้ามาบริการ ทำให้มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจสูงขึ้น ฐานะของสังคมดีขึ้น

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ทางด้านระบบครอบครัว และเครือญาติลดลง ขอมรับการศึกษาศึกษาโดยส่งเสริมบุตรหลานให้เข้าสถานศึกษาของรัฐมากขึ้น ทางด้านเศรษฐกิจ คือ มีการกระจายรายได้ทำให้มีรายได้สูงขึ้น ยกฐานะทางเศรษฐกิจและมีการพัฒนาอาชีพด้านเทคโนโลยีเข้ามาเสริม ปรับปรุงระบบการค้าเป็นรูปแบบการบริการและการจัดการทางด้านธุรกิจมากขึ้น

สภาพปัญหาตลอดจนความต้องการหลังการเปลี่ยนแปลงของชุมชนปัจจุบันเกิดปัญหาการลักขโมย มีวัยรุ่นติดยาเสพติดเนื่องจากพื้นที่โครงการเป็นเส้นทางผ่านของขบวนการค้ายาเสพติดที่มาจากภายนอกและภายในประเทศ ชุมชนมีความต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลและป้องกันพร้อมทั้งให้การศึกษาคำแนะนำแก่ชุมชนมากและจริงจังยิ่งขึ้น

จรรยาพร อัจฉกุล (2542) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและการจัดการป่าชุมชนในบ้านไร่เหนือตำบลบาโฮย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาได้แบ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ ออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรกเมื่อ 80 ปีมาแล้ว เป็นยุคของการก่อตั้งถิ่นฐานของราษฎรที่มาจากบริเวณต้นน้ำ แม่น้ำเทพา และที่อยู่บริเวณรัฐเคดาห์หรือเมืองไทรบุรีในประเทศมาเลเซีย เข้ามาทำมาหากิน อย่างถาวร สภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ การตั้งบ้านเรือนจะอยู่บริเวณที่ราบแคบๆ ใกล้ลำคลอง มีการทำไร่แบบแผ้วถางและเผา การปลูกไม้ผลแบบดั้งเดิม การเลี้ยงสัตว์มีไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าและล่าสัตว์ นอกจากนี้ยังนำผลผลิตจากป่ามาผลิตเป็น เครื่องมือการผลิตที่มีความจำเป็นในการดำรงชีพด้วย การใช้ทรัพยากรทั้งที่ดินและป่าไม้มีความ เสรี สิทธิในที่ดินของแต่ละครัวเรือนยังไม่มีการถือครองอย่างถาวร กลไกการจระเบียบของ ชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับระบบจารีตความเชื่อ และพิธีกรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแบบแผน พฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วงต่อมาเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมาคนในชุมชนเริ่มอ้างสิทธิในที่ดินที่เคยทำประโยชน์ มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของราษฎรจากจังหวัดยะลา ปัตตานี เข้ามาซื้อสิทธิทำกินจากราษฎรเดิม สภาพพื้นที่เริ่มถูกแผ้วถางจากบริเวณที่ราบใกล้ๆ หมู่บ้านขยายออกไปยังพื้นที่เชิงเขาและภูเขา มีการปลูกยางพาราและไม้ผลหนาแน่นใกล้ริมคลองและบริเวณบ้าน การผลิตทางการเกษตรและ การผลิตทางหัตถกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อพอใช้ชีพที่

ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มาเป็น การผลิตเพื่อขาย ผลผลิตจากป่ามีการนำออกมาจำหน่ายเพื่อการค้ากับชุมชนภายนอกเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตจากป่าลดลง การครอบครองปัจจัยการผลิตผ่านการเป็นสมาชิกของชุมชนคลาย ความเข้มงวดลง ระบบกรรมสิทธิ์เอกชนเข้มแข็งขึ้น ประเพณีความเชื่อของชุมชน โดยเฉพาะ ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับป่าไม้เริ่มลดบทบาทและความสำคัญลง ความสัมพันธ์กับรัฐของชุมชน ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้เริ่มเข้มงวดขึ้น มีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งการให้เอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินแก่ราษฎรที่ทำประโยชน์ที่ดินแล้วเพื่อขยับขยายการบุกเบิกป่า แต่สถานการณ์ในการบุกเบิกป่ายังไม่หมดไป เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบไม่เพียงพอ ผลจากการบุกเบิกทำลายป่าเพื่อบุกเบิกพื้นที่ทำกินของราษฎรอย่างมากนี้เอง ปลายช่วงที่ 2 การก่อตัวเพื่อจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนจึงเกิดขึ้น เนื่องจากราษฎรเริ่มเกิดความตระหนัก และห่วงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินที่มีความลำบากขึ้น ประกอบกับเพื่อใช้เป็นการต่อรองกับรัฐที่ได้พยายามขยายขอบเขตป่าอนุรักษ์เข้าไป ในพื้นที่ที่ราษฎรได้ทำกินแล้ว และเพื่อต่อต้านโครงการพัฒนาของรัฐที่เข้ามาทำลายทรัพยากร ธรรมชาติของหมู่บ้าน แม้จะจัดตั้งป่าชุมชนขึ้นมาแล้ว แต่ยังคงเกิดความขัดแย้งระหว่างคนใน ชุมชนกับชุมชนภายนอก คนภายนอกต้องการบุกเบิกป่าเพื่อหวังเก็งกำไรจากที่ดินภายหลังจาก มีโครงการพัฒนาของรัฐเกิดขึ้นแล้ว โดยคนกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างลับๆ จากนายทุน นอกพื้นที่ การจัดการป่าชุมชนมีรูปแบบการจัดการ โดยราษฎรในหมู่บ้านช่วยกันคัดเลือกคณะกรรมการ ชันมาดูแลรับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการดูแลรักษาป่าชุมชน มีหน้าที่ดูแลพื้นที่ป่าชุมชนทั้ง 3 แห่งของหมู่บ้าน เนื้อที่ 195 ไร่ และคณะกรรมการชุดนี้ยังมีหน้าที่ดูแลป่าต้นน้ำแม่น้ำเทพา อีกด้วย ยัง ไม่มีกฏกติกาที่เป็นลายลักษณ์อักษรการจัดการป่าชุมชนมีลักษณะการจัดการเพื่อการใช้สอยแบบอเนกประสงค์ (multiple used forest) ไม่มีการดำเนินการในเรื่องการปลูก บำรุงรักษาต้นไม้ในป่าชุมชน เพียงแต่ปล่อยให้ป่าฟื้นคืนสภาพเองตามธรรมชาติ จากการวิเคราะห์ ถอดอรรถพหุพบว่า มีปัจจัย 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของราษฎร คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางราชการและกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน และทัศนคติในทางที่ดีต่อการ จัดการป่าชุมชนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

ปิยนุช รัตนจารย์ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวนากุ้ง ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ระบบการผลิตกุ้งกุลาดำของชุมชนขนานนากเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพนิเวศน์ของชุมชนในอดีตวิถีชีวิตของชุมชน ขนานนากมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ มีสภาพความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย การผลิตของชุมชนสอดคล้องและสัมพันธ์กับระบบนิเวศน์ของชุมชนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการเกษตรหรือการประมง ที่เน้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ต่อมาเมื่อภาคราชการได้นำโครงการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ โดยเฉพาะ การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำเข้ามาในชุมชน โดยผ่านกระบวนการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและกลุ่มผู้นำภายใน

ชุมชน ทำให้ระบบการผลิตของชุมชนเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นการผลิตเพื่อการค้า และนำเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการผลิต อันเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพนิเวศน์ ผลจากการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของชุมชน ทำให้ฐานทรัพยากรและสภาพนิเวศน์ท้องถิ่น ถูกทำลายและเสื่อมโทรม วิถีชีวิตของคนท้องถิ่นถูกดึงเข้าสู่ระบบตลาดอย่างต่อเนื่อง มีเงินตราหมุนเวียนในชุมชนมากขึ้น ในขณะที่วิถีชีวิตของคนในชุมชนถูกดึงเข้าสู่ระบบตลาดและความเป็นสังคมเมืองอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง แต่เนื่องจากระบบความสัมพันธ์ภายในที่เหนียวแน่นทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้

พัลลภ สุริยกุล ณ อุบลฯ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมอญ กรณีศึกษาหมู่บ้านเจดีย์ทอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี การศึกษาพบว่าชาวมอญในหมู่บ้านเจดีย์ทองนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาสู่สังคมไทยอย่างต่อเนื่อง โดยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้นเกิดจากปัจจัยหลายๆ อย่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การปฏิรูปทางการศึกษา เนื่องจากได้ทำให้มีการใช้ภาษามอญลดลง หรือการพัฒนาประเทศไปสู่ ความทันสมัย ซึ่งทำให้แบบแผนการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ประเพณีทางด้านศาสนานั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เนื่องจากในหมู่บ้านนี้มีเจดีย์ที่สำคัญที่เป็นที่เคารพสักการะ ของชาวมอญในหมู่บ้าน และชาวมอญในละแวกใกล้เคียง ประกอบกับ การมีผู้นำชุมชนที่เคร่งครัด ในด้านศาสนา

จิรนัย สีนทอง (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษาดำบลบ้านกลาง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาพบว่า ในแผนการพัฒนาประเทศ ด้านสาธารณูปโภคถือเป็น ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบ้านกลางทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ดังจะอธิบายต่อไปนี้ 1. ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ชาวบ้านมีความเป็นอยู่แบบพึ่งตัวเอง ลักษณะของสังคมเป็นแบบธุรกิจมากขึ้น มีการว่าจ้างแรงงานแทนการแลกเปลี่ยนแรงงาน แต่ชาวบ้านมีการศึกษาที่สูงขึ้น 2. ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับวัดลดลง ชาวบ้านเข้าวัดน้อยลงเพราะต้องไปทำงาน บางคนเลือกที่จะฟังธรรมะจากรายการทางวิทยุโทรทัศน์แทนการเข้าวัดฟังธรรม แม้ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจชาวบ้านก็พอใจการใช้เวลากับครอบครัวมากกว่าการสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน 3. ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจชาวบ้านมีงานทำมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพตามบรรพบุรุษเพราะการมีการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีความสามารถในการ

ทำงานได้หลากหลายยิ่งขึ้น ในด้านการเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนก็มี การเปลี่ยนแปลงเช่นมี การนำปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรกลมาใช้ในการเพิ่มผลผลิต ถึงแม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นก็ตาม

ปราณี เพชรแก้ว (2546) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และ เศรษฐกิจ : ศึกษากรณีเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของเกาะสมุย มีทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยจากภายนอก ปัจจัยภายในชุมชนที่สำคัญได้แก่ ประชากรและการทำมาหากิน ความขัดแย้ง การขาดแคลนทรัพยากร การศึกษาและการอบรมสั่งสอน ในด้านประชากรและการทำมาหากินเนื่องจากเกาะสมุยมีประชากรเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ในขณะที่พื้นที่มีจำกัด ทำให้ประชากรต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้อยู่รอด ในด้านความขัดแย้งชาว เกาะสมุยมีความขัดแย้งภายในลึก ๆ อยู่หลายเรื่อง เช่น เรื่องที่ดินทำกิน และความรู้สึกลด้อยจากการดูถูกดู แลจนเกี่ยวกับการศึกษา การขาดแคลนทรัพยากร ก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง ทั้งนี้เพราะจากการที่แต่ เดิมมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวลดน้อยลงและถูกจำกัดการใช้ประโยชน์อยู่ เฉพาะคนบางกลุ่ม ทำให้ชาวเกาะสมุยดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ทำให้โอกาสทางการศึกษาแบบใหม่ ของชาวเกาะสมุยมากขึ้น แต่ทำให้ระบบการศึกษาภายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ส่วนปัจจัยภายนอกที่ สำคัญได้แก่แผนพัฒนาของรัฐ การคมนาคม การถูกสังคมภายนอกรุกราน การรับเอาเทคโนโลยีจาก ภายนอกและการท่องเที่ยว แผนพัฒนาของรัฐตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึง 9 ที่ดำเนินการมา 4 ทศวรรษ ได้ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งวิถีชีวิต ระบบคิด อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างกว้างขวาง ในด้าน คมนาคม ตั้งแต่มีการคมนาคมดีขึ้นทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วในทุกด้านจนชาวเกาะสมุยตั้งรับไม่ทัน และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ส่วนการถูกสังคมภายนอก รุกราน ภายหลังจากที่การคมนาคมที่เกาะสมุยดีขึ้น ผู้คนและทุนจากภายนอกได้เข้ามาสัมพันธ์กับเกาะส มุยมากขึ้น โดยนำเอาค่านิยมวัฒนธรรมใหม่เข้ามาเผยแพร่ ชาวเกาะสมุยได้รับเอาสิ่งต่างๆ เข้ามาปรับเปลี่ยน แต่ขณะเดียวกันชาวเกาะสมุยก็ได้รับความสูญเสียจากการเข้ามาของสังคมภายนอก ทั้งนี้เพราะชาวเกาะส มุยส่วนใหญ่ตามไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ส่วนการรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอกก็เป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากเทคโนโลยีที่นำเข้าได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง เนื่องจากเทคโนโลยีชาวบ้านต้อง เปลี่ยนแปลงไป และมีการใช้ทุนเพื่อเทคโนโลยีสูงขึ้น การรับเอาเทคโนโลยีจึงมีทั้งผลดีและผลเสีย สำหรับการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งทำให้ผู้คนจากภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น รายได้จากการ ท่องเที่ยวก็ดี อาชีพอันหลากหลายก็ดีได้ทำให้ชาวเกาะสมุยเปลี่ยนแปลงทั้งความคิด ค่านิยม และ พฤติกรรม การท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางด้านบวกและลบ

สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของเกาะสมุยพบว่าการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือน การเปลี่ยนแปลง

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงความสำคัญระหว่างบ้านกับวัด การเปลี่ยนแปลงด้านประเพณี และการเปลี่ยนแปลงด้านการพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรและเทคโนโลยี สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนพบว่า ครอบครัวของชาวเกาะสมุยมีลักษณะเหมือนกับครอบครัวในสังคมทั่วไป การเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน การอบรมสั่งสอนของผู้อาวุโสมีน้อยลง เพราะต่างคิรันทรนทำมาหากิน คนเฒ่าคนแก่ในครอบครัวห้อยเหงาหัวเหว่ ครอบครัวมิได้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวเช่นเดิมอีกต่อไป ด้านการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน พบว่าความผูกพันระหว่างชาวบ้าน ญาติพี่น้อง พ่อค้า และข้าราชการเกิดความห่างเหินกันมากขึ้น ที่ยังมีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างเสมอต้นเสมอปลาย คือการสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในงานพิธีต่างๆ ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา วัดและบ้านก็มีบทบาทน้อยลงในกิจกรรมนี้ บทบาทไปอยู่ที่โรงเรียน ชาวเกาะสมุยมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เมื่อการคมนาคมดีขึ้นและเห็นคุณค่าของการศึกษาว่าช่วยยกระดับความคิด หน้าที่การงาน และควมมีหน้าตาในสังคม จึงทำให้ชาวเกาะสมุยส่งบุตรหลานให้เล่าเรียนหนังสือกันมากขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดพบว่า มีความสัมพันธ์น้อยลง ทั้งนี้เพราะบทบาทของวัดได้เปลี่ยนแปลงโดยมีระบบโรงเรียนเข้ามาทำหน้าที่แทน และชาวบ้านเห็นว่าวัดบางวัดแสวงหาผลประโยชน์ ชาวบ้านที่ยังมีความสัมพันธ์กับวัดส่วนใหญ่คือคนเฒ่าคนแก่เท่านั้น ส่วนประเพณีต่างๆ ทั้งประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและประเพณีอันเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้เปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือกิจกรรมต่างๆ มีน้อยลง มีผู้เข้าไปร่วมน้อย บางประเพณีสูญหายไป ทั้งนี้ชาวบ้านมีความคิดว่าเพราะไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ชาวบ้านส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงการพักผ่อนหย่อนใจจากแต่เดิมเป็นการแสวงหาความสุขจากเทคโนโลยีต่างๆ การท่องเที่ยว การรับประทานอาหารนอกบ้าน เป็นต้น ส่วนการพักผ่อนหย่อนใจเกี่ยวกับกีฬาพื้นบ้านต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปเกือบทั้งสิ้น โดยมุ่งเรื่องราวได้เป็นสำคัญ แทนที่จะมุ่งความบันเทิงใจเป็นหลัก ในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเรื่องอาชีพ อาชีพเดิมชาวบ้านคือ ทำสวน ทำนา ทำไร่ของชาวเกาะสมุยหมดความนิยมอย่างชัดเจน แต่หันไปประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งมีอย่างหลากหลาย ภายหลังจากที่การท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญ ความเรียบง่ายของการใช้ชีวิตหมดไปกลายเป็นชีวิตที่เร่งรีบ อาชีพทำสวนผลไม้มือทุเรียนพันธุ์ดีของผู้มีทุนขยายตัวจากราบไปยังพื้นที่บนภูเขา ทำให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งแต่เดิมใช้ความรู้และเครื่องมือการทำเกษตรของบรรพบุรุษได้เปลี่ยนแปลงมาใช้เครื่องมือที่อาศัยเทคโนโลยีทั้งสิ้น มีการใช้ทุนเพื่อการเกษตรและเทคโนโลยีสูงมาก แต่ขาดการควบคุมที่ดี ผลที่ได้รับจากการเกษตรสมัยใหม่จึงคุ้มค่ากับการลงทุน แต่ไม่แน่ใจเรื่องความปลอดภัยทั้งผู้ทำและผู้บริโภค

นัฐยา แคล้อย (2546) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ปี 2540 ที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนภูผาสวรรค์ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่พบในชุมชนมีน้อยมากทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นวิกฤติระดับประเทศที่มีผลกระทบต่อกลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ กอปรกับชุมชนที่ทำการศึกษาคือชุมชนเกษตรกรรมที่มีลักษณะเด่นในเรื่องรากฐานวัฒนธรรมด้านความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ผลการศึกษาที่พบมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านเพียงเล็กน้อยอีกทั้งยังไม่ได้เป็นผลโดยตรงมาจากวิกฤติเศรษฐกิจ กล่าวคือ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพียง 4 ด้าน ได้แก่ ลักษณะการทำงานในอาชีพ แหล่งเงินทุน แหล่งซื้อปุ๋ย และรายจ่ายในครัวเรือน การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเพียง 5 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสถาบันครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน จำนวนกลุ่มและองค์กร สัมพันธภาพในกลุ่มและองค์กรส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพียง 4 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของวัด ความเชื่อและการปฏิบัติตามคำสอน ประเพณีของฆราวาส และประเพณีท้องถิ่น

ชุมชนที่ศึกษามีลักษณะความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการระดมพลังชุมชน ในการวางแผนร่วมกัน มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องในลักษณะแผนที่ไม่เป็นทางการ และมีบทบาทในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาด้านการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยชุมชนเอง ด้านการรักษาเสถียรภาพ กลุ่มและองค์กรในชุมชน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ มีจำนวนกลุ่มและกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ส่วนความเข้มแข็งด้านการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสืบทอดการจัดงาน ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีนี้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ส่วนความเข้มแข็งด้านการระดมการมีส่วนร่วมของการประชุมชนกิจกรรมต่าง ๆ ดีมาก การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและความเข้มแข็ง ชาวบ้านมีความศรัทธาและเป็นศูนย์รวมในการดำเนินงานต่าง ๆ ประกอบกับคุณลักษณะของชาวบ้านที่มีรากฐานความเสียสละต่อส่วนรวมให้ความร่วมมือสูงในทุกกิจกรรม อีกทั้งประสานความร่วมมือในชุมชนและการเป็นชุมชนนำร่องของหลายหน่วยงานทำให้ได้รับความสนใจและเอาใจใส่อย่างคึกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.5.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยว

สมศักดิ์ แจ่มอุติรัตน์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ : โอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีเกาะเต่า-นางขวน อำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า เกาะเต่า-นางขวน มีศักยภาพสูงสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เพราะมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างมาก โดยเฉพาะทรัพยากรทางทะเลและนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับปานกลาง ประกอบกับเกาะเต่า - นางขวานมีชุมชนอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ แต่ในส่วนของการให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับต่ำ การนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นรูปธรรม และยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะเต่า - นางขวาน รวมทั้งยังขาดการวางแผนและการจัดการที่ชัดเจน เพื่อการรักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์ตลอดไป

กอบกุล ศรีวงศ์เจริญ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความพร้อมในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยศักยภาพของชุมชนเอง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมา ล้วนแต่เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาสัมผัส และพบเห็น ดังนั้นการที่ชาวบ้านสามารถเก็บรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของตัวเองได้มากเท่าไร ชาวบ้านก็จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้นานเท่านั้น โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนรุ่นหลัง ได้ใช้แนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง 2) ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้เป็นรูปแบบมากยิ่งขึ้น 3) บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนช่วยในการสนับสนุน และเผยแพร่การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมของชุมชนสู่สาธารณชน เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

วิชชุดา ให้เจริญ (2546) ได้ทำศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาชุมชนเกาะขวานน้อย จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเกาะขวานน้อยมีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวอยู่ 4 กระบวนการได้แก่ การวางแผน การจัดสายงาน การดำเนินงาน และการควบคุมการดำเนินงานโดยชุมชนเกาะขวานน้อยมีปัจจัยเอื้อที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อยู่ 6 ประการ ได้แก่ ทุนทางบุคคล ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนภายนอก

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของชุมชนเกาะขวานน้อยมี 2 ลักษณะคือปัญหาภายในซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารงานภายในคณะกรรมการเอง และปัญหาภายนอกซึ่งเกิดจากการจัดการท่องเที่ยวที่ซ้อนทับกันในชุมชน และการเอาใจใส่นักท่องเที่ยวมากเกินไปของเจ้าของบ้านพัก สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้น ชุมชนเกาะขวานน้อยต้องสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ เมื่อมีปัญหาต้องพูดคุยทำความเข้าใจกันและทุกคนต้องยึดมั่นในแนวทางการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนที่ได้ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้แก่ ชุมชนเกาะขาวน้อยควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในชุมชนร่วมกันเพื่อให้ชุมชนมีจุดขึ้นและทิศทางเดียวกันในการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนเกาะขาวน้อยควรส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่และชาวบ้านที่ยังไม่มีส่วนร่วมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมวัฒนธรรมในบริบทของศาสนาอิสลามที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มหรือรวมหมู่อย่างมาก และชุมชนเกาะขาวน้อยควรให้ภาครัฐเข้ามาหนุนเสริมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐานที่สำคัญของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

วัชรวิ ชูรักษา (2547) “ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย : ผลกระทบและการตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ผลการวิจัย พบว่าจากผลการประชุมกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ในรูปแบบ NGT ผู้เข้าร่วมประชุมได้นำเสนอและจัดลำดับความสำคัญของความเห็นร่วมกันในประเด็นหรือปัญหาทางการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งสิ้น 11 ประเด็นตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. ประเด็น/ปัญหาทางการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะเต่า

1.1 ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม สภาพปัญหา อาทิ ขยะมูลฝอย น้ำเสีย การทำลายปะการัง การตัดไม้ทำลายป่า การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม การบุกรุกที่ดินและชายหาดสาธารณะ รูปแบบอาคารสิ่งปลูกสร้างไม่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ เสี่ยงด้งรบกวนจากเรือหางยาวและจากกิจกรรมบันเทิงในเวลากลางคืน ขาดการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1.2 ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน เกาะเต่าเป็นที่ดินราชพัสดุทั้งเกาะ เป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์ ชาวบ้านจึงไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน โครงสร้างพื้นฐานไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้หากไม่ได้รับการอนุมัติจากกรมธนารักษ์ ทำให้ผู้ประกอบการขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินยังไม่ได้รับการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายจากทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอและยังขาดมาตรฐาน อาทิ ถนน ไฟฟ้า ประปา ท่าเทียบเรือ ระบบการสื่อสาร ขาดระบบที่มีมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการเดินเรือช่วงมรสุม อุบัติเหตุจากรถบนเกาะ

1.4 ปัญหาประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประชาชนในท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่

1.5 ปัญหาขาดแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว เกะเต๋ไม่มีแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว ขาดการประสานแผนการพัฒนาระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น ขาดการสำรวจความต้องการของ นักท่องเที่ยว กลยุทธ์ในการประกอบการของภาคเอกชนไม่สอดคล้องกับการรองรับของทรัพยากร ท่องเที่ยว

1.6 ปัญหาขาดงบประมาณ งบประมาณในการพัฒนาไม่สมดุลและไม่เพียงพอ ขาดการดูแลจากภาครัฐ องค์กรท้องถิ่นขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการขอรับการ สนับสนุนงบประมาณ ขาดการประสานแผนพัฒนาระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น

1.7 ปัญหาขาดการบังคับใช้กฎหมาย ขาดข้อบังคับและการบังคับใช้กฎหมาย ท้องถิ่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน ต่างด้าว

1.8 ปัญหาขาดการจัดตั้งชมรม/สมาคม/คณะทำงานร่วมภาครัฐ เอกชนและผู้นำ ชุมชน ขาดการรวมกลุ่มของภาคประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ได้มี การรวมกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อการท่องเที่ยวในบางโอกาส แต่มิได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.9 ปัญหาแรงงานต่างด้าว ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุมแรงงานต่าง ด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้มีแรงงานต่างด้าวเถื่อนเป็นจำนวนมาก อาทิ ผู้ประกอบการดำเนินา ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป มัคคุเทศก์ต่างชาติ แรงงานไทยย้ายถิ่นจากแผ่นดินใหญ่เพื่อเข้ามาให้บริการ ท่องเที่ยว อาทิ ขับรถรับจ้าง พ่อครัว คนดูแลร้านค้า งานก่อสร้างและรับจ้างทั่วไปในบังกะไลและ ร้านดำเนินา แรงงานพม่าส่วนใหญ่จะรับจ้างก่อสร้างและต่อเรือ

1.10 ปัญหาขาดมาตรฐานการบริการและความสะอาด ความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว อาทิ นักท่องเที่ยวถูกทำร้าย ขาดมาตรฐานราคาค่าสินค้าและบริการ ทางการท่องเที่ยว อาทิ ราคาอาหาร ห้องพัก ทำให้เกิดปัญหาการตัดราคาค่าบริการ และการเอาเปรียบ นักท่องเที่ยว เช่น ค่ายเช่า/ เรือเช่า ปัญหาการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในภาวะฉุกเฉิน บุคลากร ด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้ความสามารถ มัคคุเทศก์หลอกลวงนักท่องเที่ยว

1.11 ปัญหาชุมชนขาดจิตสำนึก ประชาชนในท้องถิ่นขาดจิตสำนึกและความ ร่วมมือในการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า อบต. เกาะเต่ากำลังเผชิญประเด็นหรือปัญหาทางการท่องเที่ยวที่สำคัญทั้ง 11 ประเด็นที่สร้างผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อศึกษาบทบาทและภารกิจของอบต. ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น พบว่า อบต. มีบทบาทและสถานภาพตามกฎหมายโดยตรงที่เพียงพอและมีภารกิจในการประสานการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของ อบต. เพื่อที่จะตอบสนองต่อประเด็นหรือปัญหาการท่องเที่ยวทั้ง 11 ประเด็น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น จังหวัดและประเทศจำนวน 19 คน เพื่อประเมินศักยภาพของอบต. ในการตอบสนองต่อประเด็นหรือปัญหาทางการท่องเที่ยวทั้ง 11 ประเด็น ผลจากการวิเคราะห์พบว่า อบต. มีปัญหาและอุปสรรคทั้งจากภายในและภายนอก จึงทำให้อบต. มีศักยภาพที่จำกัดในการดำเนินการตามบทบาทและภารกิจตามกฎหมาย ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกาะเต่าเผชิญกับประเด็นหรือปัญหาทางการท่องเที่ยวที่สร้างผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยสรุปปัญหาและอุปสรรคของอบต. ได้ดังนี้

2. ปัญหาและอุปสรรคที่จำกัดศักยภาพอบต. ในการตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภายใน แบ่งเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญดังนี้

2.1.1 ด้านการบริหารจัดการ อบต. บริหารจัดการเมืองโดยมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ในขณะที่การดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้รับความเอาใจใส่น้อย ทำให้อบต. ให้ความสำคัญกับการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานและการก่อสร้าง อาทิ ถนน ประปา ระบบสื่อสาร มากกว่าการรักษาและปกป้องทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อม เป็นผลให้เกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาะเต่าซึ่งเป็นแหล่งค่าน้ำสำคัญของประเทศไทย ปัจจุบันครูสอนดำน้ำตื้นและลึกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการฝึกสอนในเกาะเต่า โดยในปี 2541 มีผู้ที่มาเรียนดำน้ำและได้รับเกียรติบัตรประเภท Open-water certificate เป็นจำนวนมากกว่า 10,000 คน (Koh Tao TAT, 2003) ดังนั้นคุณภาพของปะการังและทรัพยากรทางทะเลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ททท. จากนิยามของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. ดังกล่าวข้างต้น หากจะให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อบต. จะต้องให้ความสำคัญที่เท่าๆกันต่อการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ทรัพยากรทางธรรมชาติยังคงไว้ซึ่งคุณภาพ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว

2.1.2 ด้านทรัพยากร มิดังนี้

2.1.2.1 การขาดความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของอบต. ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่จำกัดศักยภาพอบต. ในอันที่จะตอบสนองต่อประเด็นหรือปัญหาทางการท่องเที่ยวที่สร้างผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อบต.ขาดความรู้ ความเข้าใจใน 7 ประเด็น ดังนี้

1. บทบาทและความรับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากการกระจายอำนาจไปสู่ส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ อบต. ระบุบทบาทและหน้าที่ของ อบต. ทั้งสิ้น 31 ภารกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทรวงต่างๆ 20 กระทรวง ซึ่งนับว่ามีภารกิจมากและครอบคลุมทุกด้านของการบริหารจัดการตำบล อาทิ การจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการ และดูแลปกป้องสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การบัญญัติและการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับท้องถิ่น การวางแผนพัฒนาตำบล การวางแผนเมือง การวางแผนการท่องเที่ยว การจัดเก็บภาษี การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ เป็นต้น อบต. เป็นองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นที่ตั้งขึ้นใหม่ จึงยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและภารกิจดังกล่าว

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดทำแผนท่องเที่ยว แม้ว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. จึงมีความรู้และความเข้าใจอยู่น้อยในเรื่องระบบการท่องเที่ยว ผลกระทบและการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นผลให้เกิดปัญหาทางการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะเต่า อาทิ การขาดการวางแผนการท่องเที่ยว ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เป็นต้น

3. การขาดการประสานงานระหว่างอบต. และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในทุกๆระดับ ด้วยอบต. ขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น รวมถึงการประสานงาน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลากหลายหน่วยงาน อบต. จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และบทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ และการประสานงานเพื่อจะบรรลุผลในการแก้ไขปัญหาที่อยู่นอกเหนือบทบาทของอบต. อาทิ การประสานงานและทำงานร่วมกันกับกรมประมงและตำรวจน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมายที่สร้างผลกระทบต่อการทำลายปะการัง เป็นต้น

4. การบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับท้องถิ่น อบต. ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการบัญญัติกฎหมายและข้อบังคับท้องถิ่น รวมถึงการบังคับใช้ ทำให้เกาะ

แต่ขาดข้อบังคับหรือกฎหมายท้องถิ่นที่เหมาะสมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาทิ ข้อบังคับหรือกฎหมายการวางผังเมือง การจัดการขยะ สิ่งปฏิภูลและน้ำเสีย และการปกป้องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5. การจัดการสิ่งแวดล้อม คุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว อาทิ ทะเล แนวปะการังและทรัพยากรทางทะเล สภาพภูมิทัศน์ และป่าไม้ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะเต่า ดังนั้น ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ อบต. จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

6. การจัดเก็บภาษี การเติบโตทางการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วในเกาะเต่า นำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากบนเกาะ อย่างไรก็ตาม การขาดความรู้ ความเข้าใจของ อบต. ในการจัดเก็บภาษี ทำให้ อบต. อาจจะไม่ครบถ้วน เป็นผลให้ อบต. ได้รับความเสียหายได้ น้อยจากการจัดเก็บภาษี เป็นผลให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

สาเหตุสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการขาดความรู้ ความเข้าใจของบุคลากร และเจ้าหน้าที่ของ อบต. นั้น นอกเหนือจากการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใหม่สำหรับ อบต. แล้ว อาจเนื่องมาจากวุฒิการศึกษาของสมาชิก อบต. ช่วยในการรับสมัครผู้เข้ารับการเลือกตั้งเป็นสมาชิก อบต. นั้น กฎหมายมิได้กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาของผู้สมัครไว้ งานวิจัยเกี่ยวกับ อบต. เป็นจำนวนมากพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของ อบต. จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (Meemaitrichitr, 1997; Thongsangvorn, 1997; Uthaisang, 1997; Suwan et al., 1999; Sukpongsri, 2000) ในขณะที่ อบต. มีบทบาทและภารกิจเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การเลือกตั้งสมาชิกของ อบต. ทุกๆ 4 ปี ทำให้ผู้ได้รับการเลือกตั้งใหม่อาจจะไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของตนภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2.2 งบประมาณและเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

ในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลกลางไปยังองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จะพิจารณาจากจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่ เกาะเต่ามีประชากร 1,097 คนบนพื้นที่ทั้งหมด 21 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรที่น้อยและพื้นที่ขนาดเล็กทำให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเกาะเต่าได้รับงบประมาณสนับสนุนและจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนา โดยในปี 2003 อบต. ได้รับความสนับสนุนจำนวนประมาณ 1,200,000 บาทต่อปี และมีสมาชิก อบต. จากการเลือกตั้งจำนวน 6 คน และเจ้าหน้าที่ 6 คน ในขณะที่ข้อเท็จจริง เกาะเต่ามีแรงงานชายฉกรรจ์ที่ผิดกฎหมายที่ทำงานในภาคเอกชนที่ให้บริการทางการท่องเที่ยว จำนวนประมาณ 5,000 คน และมีนักท่องเที่ยวประมาณ 8,000-10,000 คนต่อเดือน ดังนั้นกำลังงบประมาณและบุคลากรจึงไม่

เพียงพอที่จะจัดหาบริการสาธารณะให้กับประชากรที่อาศัยอยู่บนเกาะเต่าทั้งหมด ข้อจำกัดดังกล่าวได้นำมาสู่ปัญหาทางการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาทิ การขาดระบบการจัดการขยะและน้ำเสีย โครงสร้างสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

2.1.2.3 บทบาทที่จำกัด ขาดการประสานงานและการทับซ้อนกันของกฎหมาย

เนื่องด้วยหลายปัญหาทางการท่องเที่ยว อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การประมงที่ผิดกฎหมาย การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว อบต.จำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น ประมงที่ผิดกฎหมายสร้างผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างร้ายแรง แม้ว่าอบต.จะมีหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายที่จะต้องปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การปกป้องสิ่งมีชีวิตทางทะเลก็เป็นความรับผิดชอบของกรมประมง ในขณะที่กรมประมงก็ขาดบุคลากรและเรือตรวจการ อาจเป็นเพราะการไม่เห็นความสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยวของกรมประมง จึงทำให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ ปัญหาแรงงานแฝงและแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย เป็นภารกิจของกองตรวจคนเข้าเมือง และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นความรับผิดชอบของตำรวจท่องเที่ยว ตำรวจน้ำและตำรวจท้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้น ปัญหาที่อยู่นอกเหนือภารกิจของ อบต. อบต.จึงควรเข้าใจความสัมพันธ์และบทบาทความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐ และต้องประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ก็ต้องให้ความร่วมมือ อบต.ขาดการประสานงานกันระหว่าง อบต.กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการท่องเที่ยว สาเหตุสำคัญเนื่องมาจาก อบต.ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจของหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงช่องทางและกระบวนการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

นอกจากนี้ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานภาครัฐมีกฎหมายของหน่วยงาน ซึ่งกฎหมายบางฉบับทับซ้อนกัน ตัวอย่างเช่น ปัญหาการครอบครองที่ดินบนเกาะเต่า เนื่องจากที่ดินบนเกาะเต่าทั้งหมดเป็นของกรมธนารักษ์ เป็นสาเหตุให้เกิดการซ้ำซ้อนในบทบาทและกฎหมายระหว่าง อบต.และกรมธนารักษ์ อาทิ อบต. มีอำนาจควบคุมวัสดุการก่อสร้าง ในขณะที่กรมธนารักษ์มีหน้าที่ที่จะอนุมัติแบบแปลนการก่อสร้าง นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบนเกาะเต่าจะต้องได้รับ

การอนุมัติจากกรมธนารักษ์ก่อนดำเนินการ เป็นต้น เพื่อที่จะแก้ไขอุปสรรคนี้ อบต.จำเป็นจะต้องรู้ และเข้าใจบทบาทของตนและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภายนอก เป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของอบต. มี 6 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 ความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองที่ดิน

เนื่องจากกรมธนารักษ์ได้ประกาศครอบครองที่ดินบนเกาะเต่าทั้งหมดตั้งแต่ปี 2476 การที่จะอาศัยอยู่ในเกาะเต่าจึงจำเป็นต้องเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านไม่ยอมรับการประกาศดังกล่าวและไม่ยอมเช่าที่ดิน ด้วยชาวบ้านย้ายมาตั้งถิ่นฐานในเกาะเต่ามากกว่าสองชั่วอายุคน ความขัดแย้งดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อศักยภาพของอบต. ในการที่จะตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาทิ การไม่สามารถจัดวางผังเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากชาวบ้านไม่ยินยอมให้กรมธนารักษ์เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ของตน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะต้องได้รับการอนุมัติจากกรมธนารักษ์ ชาวบ้านไม่สามารถจ้างงานที่ดินเพื่อกู้เงินกับธนาคารได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีความขัดแย้งระหว่างกรมธนารักษ์และสำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี อาทิ กรณีเกาะนางยวนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเกาะเต่า กรมธนารักษ์ได้ให้ผู้ประกอบการเช่า และผู้ประกอบการได้บุกรุกชายหาดและทะเล ตามกฎหมายแล้วชายหาดและทะเลเป็นพื้นที่สาธารณะ จังหวัดจึงได้ปรับผู้ประกอบการ 500 บาทต่อวัน ซึ่งผู้ประกอบการยินดีจ่ายค่าปรับแทนที่การแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น จังหวัดจึงเรียกร้องให้มีการตีความกฎหมายที่จะให้เกาะนางยวนเป็นพื้นที่สาธารณะ

ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการถือครองที่ดินยังได้นำมาสู่ปัญหาอื่นๆ อาทิ การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ รูปแบบการก่อสร้างและระบบการบำบัดน้ำเสียไม่สามารถควบคุมได้ เป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสภาพภูมิทัศน์ของเกาะเต่าเสื่อมโทรม ในการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ จำเป็นต้องให้ความสนใจและดำเนินการอย่างเร่งด่วน

2.2.2 การขาดความสนใจและการตอบสนองจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

เนื่องด้วย อบต. เป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและตั้งขึ้นใหม่ล่าสุด จึงยังไม่ได้รับการยอมรับสถานะที่เท่าเทียมกันกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในท้องถิ่น ประกอบกับ ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองที่ดิน การขาดการประสานระหว่าง อบต. และหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาทาง การท่องเที่ยวมิได้ตั้งอยู่ในเกาะเต่า จึงทำให้เกาะเต่าได้รับความสนใจและให้ความร่วมมือ น้อย ทำให้ ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไขในเวลาที่เหมาะสม หรือยังไม่ได้รับการแก้ไข อาทิ ปัญหาแรงงาน ต่างค่าตัว มัคคุเทศก์เถื่อน ประมงผิดกฎหมายทำลายปะการัง หน่วยงานที่แก้ไขปัญหาแต่ที่มีได้ตั้งอยู่ ในเกาะเต่า ได้แก่ สำนักทะเบียนอำเภอเกาะพะงัน สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด สำนักงานททท. ภาคใต้เขต 5 สำนักงานประมงจังหวัด ตำรวจท่องเที่ยว ตำรวจน้ำ เป็นต้น

2.2.3 การขาดการประสานงานทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ

จากการที่ยังไม่มีกระบวนการที่จะให้ อบต. และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ เป็นผลให้ขาดการประสานงานและความ ร่วมมือเพื่อดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 ระบุไว้ว่าในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่ง ของแผนพัฒนาตำบล อบต. จะต้องดำเนินการจัดทำแผนร่วมกับผู้แทนชุมชน ประชาคม เป็นผลให้ไม่ มีหน่วยงานภาครัฐอื่นเข้าร่วมในการจัดทำแผน ผลที่ตามมาคือ แผนพัฒนาตำบลเกาะเต่ามิได้รับการ ตอบสนองจากภาครัฐส่วนภูมิภาคและส่วนกลางในด้านงบประมาณในการดำเนินการตามแผน เป็น ต้น จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยได้ออก “ระเบียบว่าด้วยการจัดทำและประสาน แผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546” ขึ้น โดยระบุให้ อบต. จัดตั้งคณะทำงานซึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา รวมถึงผู้แทนภาครัฐระดับ อำเภอและจังหวัด เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ระเบียบฯ ดังกล่าวอาจจะช่วยลดปัญหาและ อุปสรรคของ อบต. ในเรื่องการขาดความสนใจและการตอบสนองจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ อีกทั้ง ยังช่วยให้เกิดการประสานแผนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาคที่สอดคล้องกัน

ในขณะเดียวกัน การขาดการประสานงานและทำงานร่วมกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับเดียวกัน ได้สร้างผลกระทบต่อศักยภาพของ อบต. ในการตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับประเทศ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ที่จะพัฒนาศักยภาพของ อบต. ในการบริหารและ

พัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านองค์ความรู้จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ ททท. โดยการประสานงานและทำงานร่วมกันของหน่วยงานเหล่านี้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวให้กับอบค.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรมของตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีรายละเอียดและวิธีการศึกษาดังนี้

3.1 การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมของประชาชนตำบลเกาะเต่า โดยสามารถแบ่งลักษณะของ ข้อมูลที่ทำการค้นคว้าได้ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลด้านบริบทชุมชน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1.2 ข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และชุมชนอื่น ๆ

3.1.3 ข้อมูลด้านแนวทางการพัฒนาชุมชน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัด สุราษฎร์ธานี

3.1.4 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัด สุราษฎร์ธานี

3.1.5 ข้อมูลการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัด สุราษฎร์ธานี

3.2 วิธีการที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนนี้เป็นการลงพื้นที่จริง โดยครั้งแรกผู้วิจัยได้เดินทางไปยังตำบลเกาะเต่า และประสานกับ ผู้นำชุมชน คือ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล และพูดคุยถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ว่า ผู้วิจัย ต้องการศึกษในเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน ตำบล เกาะเต่า

ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมของประชาชนตำบลเกาะเต่า นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจภูมิประเทศของตำบลเกาะเต่า จากนั้นผู้วิจัยจึงกลับเข้าไปในชุมชนอีกครั้ง เพื่อเริ่มต้นดำเนินการวิจัยร่วมกับ ประชาชนในท้องถิ่น โดยใช้วิธีการดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์ ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

3.2.1.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Non - Structural Interview) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัย ได้ใช้วิธีการพูดคุย สนทนาเรื่องทั่ว ๆ ไป ของชุมชนตามแหล่งต่าง ๆ เช่น ร้านกาแฟ ร้านขายขนมจีน ร้านขายกล้วยเคี้ยว และท่าเรือ เป็นต้น

3.2.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลกว้าง ๆ เกี่ยวกับสภาพทั่วไปและวิถีชีวิตประชาชนบนเกาะจากการพูดคุยเบื้องต้น จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นที่จะศึกษา เพื่อเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่เริ่มเข้ามาอยู่อาศัย และเคลื่อนไหวตามมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ประวัติชุมชนของตำบลเกาะเต่า
- 2) วิถีชีวิต ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของตำบลเกาะเต่า
- 3) ประชากร ทรัพยากรต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม
- 4) การศึกษา สาธารณูปโภคพื้นฐาน การคมนาคม
- 5) การพัฒนาของรัฐ
- 6) การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

3.2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มสนทนา ณ สำนักสงฆ์เกาะเต่าในวันพระ โดยมีกลุ่มสนทนา 3 - 7 คน โดยมีประเด็นสนทนาเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ เมื่อถึงวันพระ 8 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ จะยังคงมีประเพณีเข้าวัดเหมือนในอดีต ซึ่งวัดยังคงเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของบุคคลโดยทั่วไป

3.2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยใช้กระบวนการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อศึกษาข้อมูลในประเด็นผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม และการหาแนวทางแก้ไขเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและความยั่งยืนของชุมชน

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาไว้ดังนี้

3.3.1 กลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งจะประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำตามธรรมชาติ คนกลุ่มนี้จะเป็นกลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงไปสู่บริบทอื่น ๆ ในชุมชน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นการเป็นทางการ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลด้านต่าง ๆ ของชุมชน

3.3.2 กลุ่มผู้สูงอายุ คนกลุ่มนี้จะเป็นบุคคลที่จะทราบถึงประวัติ การตั้งของชุมชนเกาะเต่า ตลอดจนทราบถึงการปรับเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนตำบลเกาะเต่า ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ตลอดจนการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้มาเกี่ยวกับข้อมูลของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกาะเต่า

3.3.3 ผู้ประกอบการ และผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้ผู้ประกอบการรีสอร์ท ร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง คนกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่เพิ่งเข้าไปอาศัย ณ ตำบลเกาะเต่า แต่ยังคงเห็นการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของตำบลเกาะเต่าที่เกิดขึ้น คนกลุ่มนี้จะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของตำบลเกาะเต่า และทราบถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการและแบบเชิงลึก เพื่อทราบถึงข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตำบลเกาะเต่า และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

3.3.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐ คนกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่ทราบถึงศักยภาพ ปัญหา รวมทั้งแนวทางการพัฒนาของตำบลเกาะเต่า ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก รวมทั้งกระบวนการจัดเวทีชาวบ้านร่วมกับประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ ทราบศักยภาพของชุมชน และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.4.2 สนทนากลุ่ม (Focus Group) สนทนากลุ่ม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 - 7 คน จากกลุ่มผู้สูงอายุ ตามประเด็นการศึกษา

3.4.3 กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมกระบวนการจัดเวทีชาวบ้าน จากผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการ ตามประเด็นการศึกษา

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยมีวิธีการดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ กับผู้ประกอบการทั่วไป ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ตลอดจนสำรวจพื้นที่สภาพภูมิประเทศของตำบลเกาะเต่า เพื่อทราบบริบททั่ว ๆ ไป ของตำบลเกาะเต่า

3.5.2 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่จะศึกษาพร้อมลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.5.3 รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ผู้ประกอบการ ณ สำนักสงฆ์ เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากผู้ที่เกี่ยวข้องในวงสนทนา

3.5.4 กระบวนการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกระบวนการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ตลอดจนก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อให้ทราบศักยภาพของชุมชนและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขตลอดจนเป็นการกระตุ้นประชาชน

หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากทุกส่วนที่ได้ คือ ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้าน มาเรียบเรียง ทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับต่อไป

3.6 การตรวจสอบข้อมูล

3.6.1 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลจากคนหลายคน เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับในประเด็นที่ศึกษาเรื่องเดียวกัน มีข้อเท็จจริงตรงกันหรือต่างกัน หากข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน ถือว่าข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงทำการบันทึกข้อมูล

3.6.2 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิจัยไปทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง โดยการจัดสนทนากลุ่ม กับผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.6.3 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของงานวิจัยอีกครั้งหนึ่ง

บทที่ 4

บริบทชุมชน

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงบริบททั่วไปของชุมชนตำบลเกาะเต่า ศักยภาพของชุมชนเกาะเต่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขของชุมชนเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในการศึกษาบริบทชุมชนตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมประชุมจะเป็นบุคคลที่อาศัยบนเกาะเต่ามากกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นบุคคลที่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกาะเต่า ตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งผู้สูงอายุ บุคคลที่เข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าช่วงแรก ๆ ตลอดจนผู้ประกอบการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4.1 ประวัติชุมชนเกาะเต่า

ตำบลเกาะเต่าเป็นเกาะที่มีลักษณะรูปร่างคล้ายเมล็ดถั่วเขียว ตั้งอยู่กลางอ่าวไทย เกาะเต่าประกอบด้วยเกาะสำคัญ 3 เกาะคือ เกาะเต่าเกาะนางยวนและเกาะกงทรายแดง ในอดีตเกาะเต่าถูกค้นพบมากกว่า 100 ปี (จากจดหมายเหตุรายวัน) การเดินทางไปสู่ประเทศสยามในปี ค.ศ.1685-1686 ของบาทหลวงเดอแซวซีร์ สมาชิกสภาราชบัณฑิตฝรั่งเศส แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร ได้พูดถึงเกาะเต่า “คืนนี้วิเศษแท้” เราได้ผ่านเกาะขนอม (Pol Comon) ไปแล้ว เราอยู่ในทางขวางกันเกาะคอรี่ (Pol-Cori) และมองเห็นทิวทัศน์ของเกาะพาร์ดี (Pol-Bardi) อยู่ลิบ ๆ

แผนที่ประเทศสยามและประเทศใกล้เคียงแสดงที่ตั้งหมู่เกาะในอาณาบริเวณมหาสมุทรตลอดจนช่องแคบต่าง ๆ โดย Herman Moll (ประมาณ พ.ศ.2287- ค.ศ.174) จากประมวลภาพประวัติศาสตร์ชาติไทย (หน้า 37) แสดงภาพเกาะ ณ จุดอันเป็นที่ตั้งเกาะในปัจจุบันดังนี้

เกาะสมุย คือ คอร์มอน หรือ กอม็อง (P.Comon)

เกาะพะงัน คือ ซังครอย หรือ ซองกรัวอี (P.Sancroy)

เกาะเต่า คือ P.Bardia

ในการเรียกชื่อว่าเกะเต๋านั้น นายช้วนกู่ ธนวนิชนาม คณบดีผู้รู้ภาษาไทยและภาษาจีนไหหล่า กล่าวไว้ว่า ชาวไหหล่าเรียกเต๋าว่า กู่เบียบ หรือ กู่เบี่ยะ ชวนให้วินิจฉัยว่า การที่ฝรั่งเศสมีอายุชยาเมื่อ 300 กว่าปีก่อน เรียกเกะเต๋าว่าเกะบาร์ดีหรือบาร์เคีย เป็นการเรียกตามภาษาจีนสำเนียงไหหล่าแต่รับแล้วถ่ายทอดต่อกันจนมาเขียนเป็นอักษรที่ให้เสียงเพี้ยน ออกไปเล็กน้อยเป็นมาร์เคีย เท่ากับแสดงว่าชาวไหหล่าผู้มีวิญญานแห่งนักบุกเบิกในสายเลือด ได้เข้ามาข้องเกี่ยวกับทะเลภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมานาน 100 ปีแล้ว และนามเกะเต๋าถูกเรียกขานตามคุณลักษณะที่มีเต๋ายังเขียนเต็มไปหมดมานานหลายร้อยปีแล้วเช่นกัน แต่จะเป็นชื่อที่คนจีนแปลชื่อไทยเป็นภาษาจีน หรือคนไทยแปลชื่อจีนเป็นภาษาไทยนั้นย่อมสุดวิสัยจะหาหลักฐานมายืนยันได้

ก่อน พ.ศ.2486 เกะเต๋าเป็นชุมชนที่ยังไม่มีคนอาศัยอยู่อย่างถาวร จากการสัมภาษณ์ พ่อลุงกาโย บุญชัย อายุ 68 ปี มีสถานะภาพเป็นหลานของปู่ศรีนวล บุญชัย บุคคลซึ่งเข้ามาอาศัยบนเกาะเต๋ารุ่นแรก บุคคลกลุ่มแรกที่มาอาศัยบนเกาะเต๋าได้แก่ปู่ศรีนวล บุญชัย ปู่เฉย บุญชัย พ่อลุงโอ บุญชัย พ่อลุงอ่วม บุญชัย พ่อลุงเอี่ยม บุญชัย อาพัน บุญชัย น้ำกัก บุญชัย โดยเดินทางมาจากอำเภอเกาะสมุย ในอดีตบุคคลที่อาศัยบนเกาะสมุยจะได้มีการแสวงหาพื้นที่ทำกินถิ่นใหม่ โดยได้มีการอพยพขึ้นบนฝั่ง (ด้านอำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอคอนสัก หรือ อำเภอขนอม อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช) หรือ ออกหาพื้นที่ทำกินตามเกาะต่าง ๆ เช่น เกาะพลวย เกาะพะงัน เกาะเตน เกาะมัดสุม ตลอดจนเกาะเต๋า เป็นต้น

จากคำบอกเล่า ในการเดินทางไปเกาะเต๋าครั้งแรกของกลุ่มปู่ศรีนวล บุญชัย เป็นการเดินทางด้วยเรือใบเพื่อไปจับจองพื้นที่ทำมาหากิน แต่ก็มีได้มีการอยู่อย่างถาวร เป็นการจับจองพื้นที่แล้วมีการเดินทางกลับมายังเกาะสมุยเพื่อกลับไปหาข้าวเปลือก อาหารอย่างอื่นมากิน แต่เมื่อกลับมาอีกครั้งรัฐบาลได้มีการตั้งคุกเพื่อใช้เป็นสถานกักกันนักโทษกบฏบรรเดซ ซึ่งเป็นการย้ายนักโทษมาจากเกาะตะรุเตา (ในช่วงปี 2486-2487) ในช่วงสมัยที่มีการตั้งคุก รัฐบาลได้ประกาศให้เกาะเต๋าเป็นเขตหวงห้ามไม่ให้คนอยู่บนเกาะเต๋า มีการกันคนออกจากพื้นที่อีกครั้งบริเวณที่ใช้ตั้งเป็นคุคนั้นจะอยู่บริเวณบ้านแม่หาด สภาพคุกก็ยังคงหลงเหลือบ้างเล็กน้อยจนปัจจุบัน ชาวบ้านก็ไม่สามารถกลับขึ้นไปบนเกาะได้ ก็กลับไปทำมาหากินที่เกาะสมุยหรือที่ฝั่งคอนสักอีกครั้ง

จนกระทั่งปลายปี 2487 ได้มีการอภัยโทษนักโทษทั้งหมด ชาวบ้านจากเกาะสมุย เกาะพะงัน ก็กลับเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต๋าอีกครั้งหนึ่ง ในการเดินทางกลับมาครั้งนี้ชาวบ้านที่เดินทางเข้ามาได้อาศัยทำมาหากินอยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

กลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยบนเกาะเต๋า จากคำบอกเล่าจาก (ผู้ใหญ่สงคราม พิริยะสถิต, พ่อลุงกาโย บุญชัย และคนอื่นๆ) สามารถจำแนกตามพื้นที่ต่าง ๆ บนเกาะได้ดังนี้

หมู่ที่ 1 หาดทรายรี ได้แก่กลุ่มนายรส กาญจนเพ็ญ, นายกาบ โชติช่วง, นายเอี่ยม บุญชัย นายโอ บุญชัย, นายชอบ แซ่กู่, นายบุญล้อม ทองอ่อน, นายปรีชา ทองอ่อน, นายทรงง ธรรมเจริญ, นายขุน วานิชเจริญ, นายกี วานิชเจริญ, และนายเกื้อ โชติช่วง (จากคำบอกเล่าของพ่อลุงกาโย บุญชัย) นายโอและนายเอี่ยม บุญชัย ได้มีการเดินทางมาจับจองพื้นที่บนเกาะเต่าอีกครั้งเนื่องจากเกาะเต่าเป็นเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์

หมู่ที่ 2 บ้านแม่หาด ได้แก่กลุ่มนายกรี - นางเชื้อ ทองเรือง, นายคัต มีเพียร, นายจู้ มีเพียร, นายผัน ทองนวล, นางแดง ทองแป้น, นายการุณ ทองแป้น, นายเชื่อง ศรีทองกุล, นายจรูญ ทองนวล, นายเรณู ทองนวล (ผู้ใหญ่บ้านคนแรก) และนายชโล ฐระสกุล

หมู่ที่ 3 โฉลกบ้านเก่า ได้แก่กลุ่มนายสงคราม พิริยสถิต, นายเหลื่อ พิริยสถิต, นายเจริญ ลวนานนท์, นายนิยม สุขผล, นายราม สุขผล และบริเวณหาดเทียบคือบ้านนายโสภณ ปรียากรและนายจรวช แซ่มจีน

การเดินทางมายังเกาะเต่าในช่วงแรกๆ เป็นการเดินทางโดยอาศัยเรือใบ ซึ่งมีความยากลำบากจึงต้องอาศัยทิศทางลม ในบางครั้งแม้จะมองเห็นชายฝั่งของเกาะเต่าแล้วแต่หากทิศทางลมไม่เอื้ออำนวยก็ไม่สามารถขึ้นฝั่งบนเกาะเต่าได้

จากคำบอกเล่าของ (ผู้ใหญ่สงคราม พิริยสถิต, นายจรวช โชติช่วง, พ่อลุงกาโย บุญชัย, นายจรูญ ลวนานนท์ และคนอื่นๆ) สภาพภูมิประเทศของเกาะเต่าในช่วงแรก ภูมิประเทศของเกาะเต่าอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าป่าไม้ จะมีทั้งป่าไม้ใหญ่และป่าไม้เล็ก (ไม้ยาง ไม้เกตุ ไม้หลงไหล ไม้ตะเคียน ป่าโกงกาง ป่าเม็ด ป่าจี้แรด ฯลฯ) น้ำตก โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไม่ว่าจะเป็น กุ้ง หอย ปู ปลา แนวปะการัง หรือที่สำคัญคือเต่า ที่ขึ้นมาวางไข่ขั้วเขียนบนชายฝั่งของเกาะเต่า ทำให้กลุ่มชนที่อาศัยบนเกาะเต่ามีความเป็นที่ยู่อุดมสมบูรณ์

การทำมาหากินของชาวบ้านในช่วงแรกๆ นั้นก็เป็นการทำอาชีพเช่นเดียวกับชาวเกาะสมุยและชาวเกาะพะงัน นั่นคือมีการทำสวนมะพร้าว และมีการปลูกข้าว (ข้าวไร่) เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เพื่อยังชีพ เหลือจากการยังชีพแล้วจึงมีการนำออกขาย นอกจากนี้อาชีพหลักที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการดักลอบจับปลา จากความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลบริเวณเกาะเต่า บริเวณนั้นจะมีปลาชุกชุม ไม่ว่าจะเป็นปลาอินทรี ปลากระบอก ปลากระพงแดง ปลาม้า ปลาทุ ฯลฯ ชาวบ้านส่วนใหญ่เมื่อว่างจากการทำสวน ก็ จะทำการดักลอบจับปลา เมื่อหาได้แล้วก็นำมาแจกจ่ายเพื่อนพ้อง ส่วนที่เหลือก็จะนำไปทำเป็นปลาเค็ม แล้วส่งไปขายที่เกาะพะงัน หรือที่ชุมพร นอกจากนี้ยังได้มีการเก็บไข่เต่าออกขาย สภาพการเป็นอยู่ของชาวบ้านบนเกาะเต่ามีความรักความสามัคคี ทุกครัวเรือนรู้จักกันดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ทุกคนทุกครอบครัวที่อาศัยบนเกาะเต่าในขณะนั้นต่างมีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน การอาศัยบนเกาะเต่าใน

ขณะนั้นต่างต้องใช้ชีวิตที่มีความยากลำบากในการดำรงชีวิต อันเนื่องมาจากสาธารณูปโภคสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่มีใด ๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา หรือแม้แต่การเดินทางไปยังเกาะพะงันหรืออำเภอเกาะสมุย หรือแม้แต่จังหวัดชุมพร ต้องเดินทางด้วยความยากลำบากต้องใช้เรือใบในการเดินทางซึ่งต้องอาศัยทิศทางลมและการดูดาวบนท้องฟ้าเป็นเครื่องนำทาง แม้เมื่อขึ้นบนเกาะเต่าแล้วก็ยังไม่มีถนนหนทาง การเดินทางไปมาระหว่างหมู่บ้านหรือแม้แต่ระหว่างบ้านด้วยกันเองต้องใช้ทางเท้าหรือเดินตามร่องน้ำเพื่อไปมาหาสู่กัน ยามค่ำคืนไฟฟ้าที่จะใช้ก็ไม่มี จะมีเพียงไฟจากเสาดะเกียงหรือจากการใช้ไฟ (ขี้ได้) และสำหรับน้ำคั้นน้ำใช้ก็ขุดบ่อน้ำซึมเพื่อใช้น้ำ แต่จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าสมบูรณ์ทำให้การขุดบ่อเพื่อหาน้ำใช้ไม่ยากเย็นอะไรมากนัก

จากสภาพการดำรงชีวิตที่ปราศจากสาธารณูปโภคพื้นฐานประกอบกับรายการที่ห่างไกลจากชายฝั่งและการเดินทางระหว่างเกาะกับชายฝั่งเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ทุกครอบครัวที่อาศัยอยู่บนเกาะก็มีความรักความสามัคคี ความเอื้ออาทรแก่กันเสมือนยิ่งกว่าญาติ

การดำรงชีวิตบนเกาะเต่าในขณะนั้นทุกครอบครัวต่างอยู่โดยใช้ภูมิปัญญาของตนเอง และประสบการณ์ต่าง ๆ มาช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ยามเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าอาการไม่หนักมากนักก็จะเขี้ยวยาโดยใช้ยาสามัญประจำบ้าน แต่ถ้าหากอาการหนักก็จะนำคนป่วยมาที่เกาะพะงัน หรืออำเภอเกาะสมุย

เมื่อมะพร้าวที่ปลูกเริ่มได้รับผล การจะใช้แรงงานคนเพื่อบรรทุกมะพร้าวที่ได้จะไม่สามารถทำได้ ดิ้นก เนื่องจากมะพร้าวมีปริมาณมากขึ้นจำเป็นต้องหาเครื่องทุ่นแรงมาใช้ ดังนั้นจึงได้เริ่มนำม้า ควาย มาใช้เป็นพาหนะในการขนออกมะพร้าว นั่นคือถนนที่เคยเป็นทางรถเก๋งก็ขยายมาเป็นทางเกวียน จวบจนกระทั่งในปี 2518 ได้มีการบุกเบิกทำถนนและได้ขยายมาจนเรือมาถึงปัจจุบัน และได้มีการนำรถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ เข้าไปใช้ตามลำดับ

เมื่อการเดินทางไปมายังเกาะเต่าสะดวกขึ้น นั่นคือจากเดิมเป็นแค่เพียงการใช้เรือใบในการเดินทาง ผู้ใหญ่ที่ วณิชเจริญ ได้นำเรือหาปลาทำเป็นเรือรับส่งคนจากเกาะเต่าไปยังเกาะพะงัน (มังฉาวารี1) บรรจุได้คน 10 กว่าคน มาใช้ในการขนส่งเดินทางระหว่างเกาะเต่า(บริเวณบ้านแม่หาด) กับเกาะพะงัน(บริเวณบ้านท้องศาลา) ซึ่งใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 5-6 ชม. (นายสงคราม พิริยสถิต 25 ก.ค. 46 อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3)

เมื่อชาวบ้านเดินทางสะดวกขึ้น ประกอบกับชาวต่างชาติ (ฝรั่ง) เริ่มเดินทางไปยังเกาะพะงัน และการอาศัยอยู่ของชาวต่างชาติที่ไปพักที่เกาะพะงันก็ได้มีความเป็นอยู่ที่หรูหรา เป็นแค่เพียงการไปอาศัยอยู่กับชาวบ้าน มีการปลูกบังกะโลหลังเล็ก ๆ ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวก มีเพียงที่นอน และมีอาหารซึ่งก็เป็นอาหารพื้นบ้านที่ชาวบ้านทำกินให้ชาวต่างประเทศได้ทาน ประกอบกับธรรมชาติที่สวยงามและมีความรักความเอื้ออาทรที่คอยดูแลชาวต่างชาติซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยากมากนัก ดังนั้นจึงทำให้นายนิยม

แซมซึนได้นำความคิดนี้มาทดลองทำบังกะโลขึ้นที่เกาะเต่า ซึ่งนับได้ว่าเป็นบังกะโลแห่งแรกของเกาะเต่า โดยนายนิม แซมซึน จะนำเรือไปรับชาวต่างชาติจากเกาะพะงันมาพักอาศัยที่บังกะโลของตนเอง แล้วก็อำนวยความสะดวกเช่นเดียวกับที่ชาวเกาะพะงันบริการ ประกอบกับเกาะเต่ามีธรรมชาติที่สวยงามมาก ธรรมชาติบนเกาะหรือในทะเลต่างยังบริสุทธิ์อยู่ ชาวบ้านมีอัธยาศัยใจคอที่ดีงาม จึงทำให้เป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจให้กับชาวต่างชาติ กลับมายังเกาะเต่าเรื่อย ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านคนอื่น ๆ เมื่อเห็นลักษณะการทำบังกะโลของนายนิม จึงได้เริ่มมีการทำบังกะโลเพื่อรับชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับนายนิม ซึ่งการทำบังกะโลในช่วงแรกๆ จะเป็นการทำจากบุคคลดั้งเดิมที่อาศัยบนเกาะเต่า ยังไม่มีบุคคลภายนอกเข้าไปทำมาหากิน ดังนั้นการดำรงชีพบนเกาะเต่าจึงเริ่มดำรงชีพโดยการทำบังกะโล แต่ก็ยังไม่ใช่อาศัยหลักมีเพียงไม่มากนัก

จวบจนกระทั่งรัฐบาลให้การสนับสนุนการท่องเที่ยว อีกทั้งพืชผลที่ได้รับการทำสวนมะพร้าว ราคาเริ่มตกต่ำ ประกอบกับธรรมชาติที่สวยงามของเกาะเต่าที่มีแนวปะการังที่สวยงาม เมื่อชาวต่างชาติที่ได้เดินทางเข้ามายังเกาะเต่าแล้วต่างหลงรักในธรรมชาติของเกาะเต่า รวมทั้งความมีอัธยาศัยที่ดี ความมีน้ำใจของชาวเกาะเต่า จึงทำให้ชาวต่างชาติที่มายังเกาะเต่าเมื่อกลับไปประเทศของตนเองต่างกลับไปพูดกันปากต่อปาก รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของรัฐบาลไทยจึงทำให้เกาะเต่าเป็นที่สนใจในการท่องเที่ยวอีกแหล่งหนึ่งของประเทศ ดังนั้นการประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นบังกะโล ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ ธุรกิจดำน้ำ จึงต่างเป็นที่สนใจที่จะลงทุนของนักลงทุนทั้งที่เป็นชาวเกาะเต่าดั้งเดิม หรือนักลงทุนจากต่างถิ่น นั่นคือสภาพต่าง ๆ บนเกาะเต่าที่มีแต่เดิมถูกเปลี่ยนแปลงเหมือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อย่างเช่นปัจจุบัน

4.2 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

เกาะเต่าเป็นเกาะที่มีลักษณะคล้ายเมล็ดถั่วลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาเวงด้วยยาวจากแนวเหนือถึงใต้โดยพื้นที่ราบบริเวณชายฝั่ง ความยาวจากแนวเหนือถึงใต้มีความยาวประมาณ 7.5 กิโลเมตร มีความกว้างจากแนวตะวันออกถึงแนวตะวันตกประมาณ 4.5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 21.03 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,144 ไร่ เกาะเต่ามีลักษณะพื้นที่ประกอบไปด้วยเกาะใหญ่น้อยจำนวน 3 เกาะ คือ เกาะเต่า เกาะนางขวน เกาะกงทรายแดง (ชาวบ้านเรียกว่าเกาะทรายแดง) ลักษณะการตั้งของเกาะทั้ง 3 เกาะ เกาะเต่าจะเป็นเกาะใหญ่ (มีพื้นที่ประมาณ 12,936 ไร่) ตั้งอยู่ตรงกลางห่างไปทิศเหนือจะเป็นที่ตั้งของ

เกาะนางขวน ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 202 ไร่และห่างไปทางทิศใต้ก็จะเป็นที่ตั้งของเกาะกงทรายแดงซึ่งเป็นเกาะเล็ก ๆ มีเพียงโขดหินไม่มีต้นไม้ใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 6 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณทางทิศใต้ของเกาะเต่า

จากสภาพพื้นที่บนเกาะเต่าส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีพื้นที่ราบบริเวณชายฝั่งเพียงเล็กน้อย สภาพภูมิประเทศบนเกาะเต่าจึงเต็มไปด้วยป่าไม้ทั้งป่าใหญ่และป่าเล็ก (จากการสัมภาษณ์กลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าในช่วงแรกๆ) พื้นที่บนเกาะเต่าจะมีสภาพเป็นป่าไม้ใหญ่ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่มีแหล่งน้ำที่เกิดจากธรรมชาติมีน้ำตก ธารน้ำไหล และหนองน้ำ สภาพภูมิประเทศในบริเวณที่เป็นภูเขาจะมีลักษณะเป็นป่าใหญ่ แถบบริเวณชายฝั่งก็จะเป็นป่าเล็กในทะเลก็จะมีปะการังมากมาย หลังจากปี พ.ศ. 2487 รัฐบาลได้มีการประกาศอภัยโทษให้แก่ักโทษ บุคคลจากอำเภอเกาะสมุย เกาะพะงัน ก็ได้เริ่มเข้าไปจับจองพื้นที่เพื่อทำมาหากินโดยได้ทำอาชีพเช่นเดียวกับชาวเกาะสมุยนั่นคือ ทำสวนมะพร้าว จึงได้มีการหักร้างถางป่าเพื่อปลูกมะพร้าวแต่ก็เป็นพื้นที่จำนวนไม่มากนัก พื้นที่ส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นป่าใหญ่อยู่เช่นเดิม การเข้าอยู่อาศัยบนเกาะเต่าของชาวเกาะสมุย เกาะพะงัน เริ่มมีมากขึ้นแต่อาชีพที่ทำก็คือ การทำสวนมะพร้าว ดังนั้นการหักร้างถางป่าก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่สภาพป่าบนภูเขาก็คงยังเป็นป่าใหญ่อยู่จะมีก็เพียงป่าเล็กบริเวณชายฝั่งที่ถูกจับจองทำเป็นสวนมะพร้าว หรือบริเวณภูเขาที่ไม่สูงมากนักที่ถูกเปลี่ยนสภาพเป็นสวนมะพร้าวจนกระทั่งปี 2534 – 2535 ชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวที่เกาะเต่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น บุคคลที่อาศัยบนเกาะเต่าเดิม แต่ได้มีการอพยพไปทำมาหากินที่อื่น เริ่มกลับเข้าอาศัยบนเกาะเต่าอีกครั้งและได้เริ่มหันมาประกอบอาชีพใหม่ คือ การทำบังกะโล ดังนั้นสภาพบริเวณสวนมะพร้าวริมชายฝั่งทะเล จึงได้เริ่มมีบังกะโลขึ้นอยู่ตามบริเวณชายหาดแต่ก็มีไม่มากนัก จนกระทั่งปี 2539 บุคคลภายนอกต่างเห็นความสำคัญของเกาะเต่าว่าเป็นแหล่งที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญจึงได้หันเข้าไปลงทุนทำมาหากินบนเกาะเต่า มีการทำธุรกิจบังกะโล ธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างจริงจังเป็นลำดับ ดังนั้นสภาพป่าบนภูเขาบางส่วนถูกทำลายบริเวณชายฝั่งเต็มไปด้วยบังกะโลและธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีสภาพสวนมะพร้าวบ้าง บริเวณป่าเล็กริมชายฝั่งไม่มีอีกแล้ว แต่บนภูเขาก็คงยังเป็นป่าใหญ่อยู่เช่นเดิม

สำหรับแนวปะการังที่เคยสวยงามในอดีต เมื่อเจอปรากฏการณ์แอนนิโน ในปี 2539 (จากการสัมภาษณ์ คุณณรงค์เดช กาญจนเพ็ญ 3 มิถุนายน 2546) มีผลทำให้ปะการังตายเป็นจำนวนมากประกอบกับคำล่ำลือเกี่ยวกับความสวยงามของแนวปะการัง บริเวณเกาะเต่ามีความสวยงามมากทำให้บุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติต่างก็สนใจที่จะไปดำน้ำดูแนวปะการังที่เกาะเต่า ทำให้แนวปะการังที่เกาะเต่าเกิดความเสียหาย แม้ในปัจจุบันจะได้มีการปลูกแนวปะการังเพิ่มเพื่อเสริมแนวปะการังเดิม ก็คงต้องใช้เวลาอีกนานเพื่อจะกลับมาสภาพเหมือนดังเดิม

เกาะเต่าเป็นเกาะที่ตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยและอยู่ห่างจากเกาะพะงันประมาณ 45 กิโลเมตร ดังนั้นสภาพภูมิอากาศก็จะมีลักษณะคล้ายกับอำเภอเกาะพะงัน นั่นคือจะมี 2 ฤดู คือฤดูฝนและฤดูร้อนโดยจะมีฤดู

ฝนประมาณ 3 เดือน คือช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายนที่เหลือจากนั้นก็จะเป็นฤดูร้อน เกาะเต่าเป็น เกาะตั้งอยู่กลางอ่าวไทย จึงมีลมมรสุมพัดผ่านอยู่ 2 ช่วง คือช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ซึ่งเป็นลม มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (ชาวบ้านเรียกว่า ลมว่าว) ช่วงนี้จะมีคลื่นลมแรง ในอดีตในช่วงนี้การเดินทาง ไปมาระหว่างเกาะเต่ากับที่อื่นต้องหยุดชะงักเรือไม่สามารถออกเดินทางได้เลยโดยเฉพาะในช่วงกลางเดือน ตุลาคม เดือนพฤศจิกายนซึ่งชาวบ้านช่วงหัวลมคลื่นลมในท้องทะเลจะแปรปรวนยังไม่สามารถจับทิศทาง ลมได้แต่หลังจากนั้นเมื่อคลื่นลมสงบแล้วก็สามารถเดินทางได้เหมือนเดิม และมีช่วงลมมรสุมอีกครั้งช่วง เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมซึ่งเป็นมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ (ชาวบ้านเรียกว่าลมพญา) ช่วงนี้จะมีฝน ตกชุก จากที่ฝนมาพร้อมกับลมพญาชาวบ้านเรียกฝนในช่วงนี้ว่าฝนปลัด สภาพน้ำในทะเลจะแห้งมองเห็น แนวมะพร้าวรอบเกาะ (จากการสัมภาษณ์ คุณกอบชัย เสาวลักษณ์ 25 เมษายน 2547)

4.3 การศึกษา

ชาวเกาะเต่า เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาทำมาหากินจาก เกาะสมุย และเกาะพะงัน จากสภาพความ เป็นอยู่ที่ยากลำบาก ในช่วงบุกเบิก การมาอาศัยบนเกาะเต่าก็เป็นการมาเพื่อทำมาหากิน (ทำสวนมะพร้าว)

การมาอยู่ก็จะมาอยู่เป็นครัวเรือน หรือมาสร้างครอบครัวก็มีบ้าง ในเกาะเต่าช่วงแรกจะไม่มี โรงเรียนหากมีบุตรหลานที่จะเรียนหนังสือ ก็จะส่งบุตรหลานไปอยู่กับญาติ ที่เกาะสมุย หรือเกาะพะงัน หรือมีที่จังหวัดชุมพรบ้าง ก็เพียงเล็กน้อย จวบจนกระทั่งปี 2512 ชาวบ้านช่วยกันสร้าง โรงเรียนประจำเกาะ เต่าขึ้นซึ่งใช้แรงงานจากชาวบ้านมาช่วยกันสร้าง โดยมีการสลับแรงงาน ระหว่างชาวบ้าน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ซึ่งคนแก่ๆจะช่วยข่อยหินให้มีขนาดเล็ก แล้วให้เกวียนของลุงจรวบ แซ่มซีน ลาก มาเพื่อสร้าง โรงเรียน อาคารที่สร้าง เป็นอาคารเรือนไม้ โดยตัดต้นยางมาสร้าง แล้วมีกำแพงปูน ซึ่งยังคงมีอยู่มาจนถึง ปัจจุบัน ในปัจจุบัน โรงเรียนเกาะเต่ามีครู 5 คน นักเรียน 65 คน แต่นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานของ บุคคลที่เข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่า สำหรับบุตรหลานของบุคคลดั้งเดิมบนเกาะเต่าหากฐานะทางการเงินดี ก็จะส่งไปเรียนที่กรุงเทพฯ หรือถ้ามีฐานะปานกลางก็จะส่งไปเรียนที่จังหวัดชุมพร หรือไปอยู่กับญาติเพื่อ เรียนที่ อ. เกาะสมุย หรือเกาะพะงัน

4.4 ประชากร

ประชากรบนเกาะเต่ามีจำนวน 1,097คน จำนวน 925 ครัวเรือน และมีประชากรซึ่งเป็นแรงงานที่อพยพมาทำงานบนเกาะเต่าทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติ (พม่า) ประมาณ 5,000 คน ประชากรที่อาศัยอยู่บนเกาะเต่าจะแบ่งออกเป็น พวกที่เป็นบุคคลดั้งเดิมที่ทำมาหากินบนเกาะเต่าตั้งแต่ยุคแรกๆรวมทั้งบุตรหลานที่แยกออกเป็นครอบครัวแต่ก็ยังทำมาหากิน บนเกาะเต่า ซึ่งจะยังมีถึงประมาณ 80% และอีกประมาณ 10% จะเป็นบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่า ส่วนที่เหลือจะเป็นแรงงานต่างถิ่นหรือแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่า (นายกอบชัย เสาวลักษณ์ 25 เม.ย. 2547)

4.5 ศาสนาและวัฒนธรรม

ในยุคแรกที่มีคนมาอาศัยอยู่บนเกาะเต่าซึ่งเป็นบุคคลที่มาจาก อ. เกาะสมุย และ อ. เกาะพะงัน จะนับถือศาสนาพุทธ ทั้งหมด แต่เมื่อมีบุคคลภายนอกเริ่มเข้ามาทำกินบนเกาะเต่า ทั้งที่เป็นคนไทยซึ่งเข้าไปประกอบธุรกิจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือแรงงานต่างถิ่นชาวไทย หรือแรงงานต่างด้าว ดังนั้นจึงได้มีนับถือศาสนาอื่น (ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม) แต่ก็มีเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น

บนพื้นที่ของตำบลเกาะเต่ามีสำนักสงฆ์เพียงแห่งเดียว คือสำนักสงฆ์ เกาะเต่า ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ หมู่ที่ 2บ้านแม่หาด ในช่วงแรกบนเกาะเต่าจะไม่มีวัดหรือสำนักสงฆ์ หากมีงานที่จะต้องมีพิธีสงฆ์ ก็จะนิมนต์พระสงฆ์มาจากเกาะพะงันจนกระทั่งในปี 2518 ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างที่พักสงฆ์โดยซื้อที่ดิน จำนวน 6-7 ไร่ จากนาย เกียรติ ปานแก้ว แล้วมาสร้างกุฏิเล็กๆสำหรับเป็นที่พำนักสงฆ์ ชาวบ้านจึงได้นิมนต์พระมาจากเกาะพะงันมาพำนักที่สำนักสงฆ์ จากนั้นชาวบ้านก็เริ่มไปสำนักสงฆ์ ทุกวันพระ 8 คำ และ 15 คำ อย่างเช่นชาวพุทธทั่วไปยึดถือปฏิบัติกัน สำหรับงานประเพณีประจำปีต่างๆก็ยังคงเป็นประเพณี เช่น ชาวภาคใต้ทั่วไป (คุณชายหนูอิง วานิชเจริญ คุณชายเลี้ยว ทองนวล ชายถนอม ทองอ่อน ชายเอี่ยม โชติช่วง ชายนันทา โชติช่วง 26 เมษายน 2547)

4.5.1 ประเพณีสงกรานต์

ในอดีตชาวบ้านจัดให้มีการทำบุญตักบาตร รดน้ำพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และมีการรดน้ำผู้สูงอายุกันเป็นประจำทุกปี ณ สำนักสงฆ์เกาะเต่าเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

ในปัจจุบันแม้ว่าสภาพชุมชนสภาพเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดจนประชากรที่อาศัยบนเกาะเต่าได้มีบุคคลย้ายถิ่นฐานจากภายนอกมาเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุนประกอบอาชีพบนเกาะเต่าหรือผู้ใช้แรงงานทั้งที่เป็นแรงงานจากภาคอีสานหรือแรงงานต่างด้าวทุกคนต่างก็ให้ความสำคัญกับประเพณีรดน้ำพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รดน้ำผู้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นประเพณีปฏิบัติสำหรับชาวไทยและชาวประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลาย จึงยังคงทำให้ประเพณีสงกรานต์ถูกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

4.5.2 ประเพณีเดือนสิบ(ชาวบ้านเรียกพิธีส่งตายาย)

จะมีลักษณะเหมือนชาวภาคใต้ทั่วไป นั่นคือ บุคคลใดที่มีภูมิลำเนา มาจากที่ใดก็จะกลับไปทำบุญประเพณีเดือนสิบ ณ ภูมิลำเนาเดิมที่ตนมา หรือถ้าไม่ได้กลับไปยังภูมิลำเนาเดิมที่มาก็จะไปร่วมทำบุญ ณ สำนักสงฆ์เกาะเต่า

4.5.3 ประเพณีชักพระ (ชาวบ้านเรียกว่างานเดือนสิบเอ็ด)

จากสภาพภูมิประเทศของเกาะเต่ามีสภาพเป็นเกาะอีกทั้งชาวบ้านที่อาศัยบนเกาะเต่าได้ย้ายถิ่นฐานมาจากเกาะสมุยและเกาะพะงัน ชาวบ้านจึงได้สืบสานประเพณีชักพระมายังเกาะเต่าด้วย โดยมีการใช้เรือพายชักพระ การชักพระจะเริ่มจากในวันพระขึ้น 15 ค่ำ ชาวบ้านก็จะไปทำบุญที่วัดตามปกติ แต่พอแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านจะเริ่มลากพระจากวัด ไปตลาด (หมู่ 2 บ้านแม่หาด) แล้วลากไปหมู่ที่ 3 บริเวณบริเวณศาลพ่อตาโต๊ะแล้วลากกลับไปยังแหลม จ. ป. ร. เพื่อทำการสวด 1 คืน ในการลากจะใช้เรือในการลาก โดยในเรือแต่ละลำหญิงชายจะแต่งกายเหมือนกัน ผู้หญิงจะเป็นคนพายเรือผู้ชายจะเป็นคนคัดท้ายเรือ ในขบวนจะมีเรือประมาณกว่า 10 ลำ โดยแต่ละลำจะมีประมาณ 7 คน และมีการแต่งกายที่ให้สีเหมือนในแต่ละลำ ช่วงที่มีการลากจะมีการร้องเพลงทักทายกัน ระหว่างชายหญิง ประเพณีชักพระได้มีการถ่ายทอดจากอดีตและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่หากปีใดไม่มีเรือในการชักลากก็จะเปลี่ยนมาใช้รถยนต์แทน ในการว่าเพลงในขบวนลากพระ ปัจจุบันได้มีการถ่ายทอดให้ลูกหลานสืบต่อมาเพื่อมิให้สูญหายไป

4.5.4 ประเพณีวันลอยกระทง

ชาวบ้านชาวเกาะเต่าได้มีการสืบทอดประเพณีลอยกระทงมาจนถึงปัจจุบัน โดยถือว่าเป็นการร่วมสนุกกันอีกประเพณีหนึ่งของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านบนเกาะเต่า โดยชาวบ้านได้มีการจัดงานลอยกระทงบริเวณโรงเรียนเกาะเต่า มีการแสดงของนักเรียน ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านจะมีการแสดงของแต่ละหมู่บ้าน นอกจากนี้จะเป็นการร่วมสนุกของชาวบ้านแล้วปัจจุบันนักท่องเที่ยวก็ได้ร่วมสนุกด้วยเช่นกัน

4.6 การคมนาคม

การเดินทางในเกาะเต่ายุคแรก ๆ นับจากช่วงก่อนที่มีการสร้างทัศนสถานจะเป็นการเดินทางโดยใช้เรือใบอาศัยทิศทางลมและดูดาวบนท้องฟ้า เพื่อเดินทางไปกลับระหว่างเกาะสมุยกับเกาะเต่า และในช่วงที่มีการกักกันนักโทษบนเกาะจะเป็นช่วงที่ห้ามมิให้บุคคลภายนอกขึ้นบนเกาะแต่เมื่อมีการอภัยโทษนักโทษในปี พ.ศ. 2487 หลังจากนั้นก็ได้มีการกลับเข้าไปบนเกาะเต่าอีกครั้งหนึ่ง การเดินทางไปในช่วงเวลานั้น ก็ยังคงเป็นการเดินทางโดยใช้เรือใบเดินทางไปกลับระหว่างเกาะพะงัน เกาะสมุยและฝั่งคอนสีกอีกเช่นเคย และเปลี่ยนมาใช้เรือหางยาวจนกระทั่งเมื่อได้มีการนำเครื่องยนต์มาใช้ ชาวบ้านได้มีการดัดแปลงนำเครื่องยนต์มาใช้กับเรือหางยาวเพื่อดัดแปลงเป็นเรือวิ่งระหว่างเกาะเต่ากับเกาะพะงัน (บรรทุกคนได้แต่ละครั้งประมาณ 5-10 คน) โดยในช่วงแรกที่นำมาใช้ยังไม่ใช้เรือเมล์ที่เก็บค่าโดยสาร เป็นการรวมกลุ่มกันเองของชาวบ้าน หากมีธุระหรือภารกิจที่เกาะพะงันก็จะเดินทางร่วมกัน ซึ่งการเดินทางจะใช้เวลา 5-8 ชั่วโมง แต่ถ้าเป็นเรือใบจะใช้เวลาประมาณ 1 วัน หากทะเลมีคลื่นลมก็ต้องใช้เวลานานกว่านี้ อาชีพหลัก อีกอาชีพหนึ่งของชาวเกาะเต่าคือทำประมง บริเวณรอบเกาะเต่าจะมีปลาใหญ่ปลาน้อยชุกชุม ชาวบ้านเมื่อว่างจากการทำสวนแล้วก็จะมีการทำลอบจับปลากัน โดยช่วงแรกเมื่อได้ปลามากก็จะทำการแจกจ่ายกันที่เหลือก็จะนำไปทำปลาเค็มไว้เป็นอาหารและถ้ามีปริมาณมากก็จะนำออกขายทั้งในฝั่งจังหวัดชุมพรและเกาะพะงัน จากที่เกาะเต่าเป็นแหล่งที่มีปลาชุกชุม ดังนั้นในปี พ.ศ. 2502 ได้มีเรือห้องเย็นจากมหาชัยมารับซื้อปลาจากชาวบ้านเพื่อไปขายยังกรุงเทพมหานคร

จนกระทั่ง พ.ศ. 2527 เริ่มมีการนำเรือเมล์และเรือใบไปรับนักท่องเที่ยวจากเกาะพะงันมาเที่ยวเกาะเต่า ซึ่งเริ่มจากผู้ใหญ่ที่ วานิชเจริญ (มัจฉาวารี) แล้วคนอื่น ๆ เริ่มทำตาม ซึ่งเป็นเรือเมล์ของเจ้าของบังกะโล โดยคนไทยจะช่วยกันรับผิดชอบค่าน้ำมัน โดยจะช่วยเหลือ 30 บาท แต่สำหรับคนต่างชาติจะเก็บคนละ 50 บาท ซึ่งเป็นเส้นทางระหว่างเกาะเต่าและเกาะพะงัน

ในปี พ.ศ. 2529 คุณณรงค์เดช กาญจนเพ็ญ คุณวัชรินทร์ ฟาศิทธิพร คุณอดุลย์ ทองนวล ได้เริ่มเปิดสำนักงานในตลาดแม่หาด ในลักษณะของสำนักงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเกาะเต่าได้ขายตั๋วเปิดเส้นทางใหม่ระหว่างชุมพรกับเกาะเต่า โดยการเดินทางไปกับเรือบรรทุกมะพร้าวหรือเรือรับซื้อปลา ซึ่งเป็นการเริ่มประชาสัมพันธ์โดยใช้เส้นทางใหม่ ในการเดินทางในขณะนั้นเป็นการเดิน ที่รับชาวต่างชาติที่มาจากเกาะพะงันแล้วนำไปส่งขึ้นฝั่งที่จังหวัดชุมพร (ซึ่งมีระยะทางใกล้กว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานี) และมีระยะทางใกล้กรุงเทพมหานครกว่า

และในปีพ.ศ. 2532-2534 ได้มีเรือเมล์ (ซึ่งเป็นเรือนอน) วิ่งระหว่างเกาะเต่า-จังหวัดชุมพรโดยจะวิ่งวันละหนึ่งเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2534-2535 บริษัทส่งเสริมรุ่งเรืองจำกัด(ชาวบ้านเรียกเรือส่งเสริม)ได้มีการนำเรือคว้นไปวิ่งในเส้นทางเกาะเต่า-จังหวัดชุมพร

ในช่วงปีนี้ชาวต่างชาติ และบุคคลชาวเกาะเต่า (ที่อพยพไปอยู่ที่อื่น) และบุคคลภายนอกเริ่มเดินทางไปยังเกาะเต่าจำนวนมาก ดังนั้น คุณนิธย์ (กัปตัน) ได้นำเอาเรือเลิศไพบุลย์4 มาวิ่งในระหว่างอำเภอเกาะสมุย-เกาะพะงัน-เกาะเต่า โดยใช้เวลาเดินทางในเวลากลางวัน โดยออกจากบ้านบ่อผุด ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย เวลา 8.00 น. และถึงเกาะเต่าในเวลาบ่าย 2 โมง หรือ 14.00 น. และบริษัทส่งเสริมได้ส่งเรือมาทดลองวิ่งแต่ก็ได้วิ่งบ้างหยุดบ้าง และได้เริ่มวิ่งอย่างจริงจัง เมื่อปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา

และในปี พ.ศ. 2536 ได้มีเรือเมล์ซึ่งเป็นเรือนอน (จากจังหวัดสุราษฎร์ธานี-เกาะเต่า) แต่ก็เป็นการวิ่งบ้างหยุดบ้างเช่นกัน ส่วนใหญ่ใช้บรรทุกวัสดุก่อสร้างที่นำมาก่อสร้าง อาคารที่พัก บังกะโล บนเกาะเต่า เป็นต้นมา เรือเมล์นอนนี้ได้มีการวิ่งมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการนำเรือคว้นบริษัทเกาะเต่าครุยเซอร์ จำกัด บริษัท เอกวิญญู ได้นำเรือคว้นมาใช้วิ่งระหว่างเกาะเต่า-ชุมพร สำหรับการเดินทางไปมาระหว่างสุราษฎร์ธานี-เกาะเต่า ก็จะมีทั้งเรือเมล์ (เรือนอน) เรือคว้น (จากบริษัทส่งเสริมรุ่งเรือง จำกัด) มาใช้วิ่ง

และในปี พ.ศ. 2545 บริษัทลมพระยา ได้นำเรือคว้นมาใช้วิ่งระหว่างเกาะเต่า-เกาะสมุย

และในปี พ.ศ. 2546 บริษัทพระใหญ่ ได้นำเรือคว้นมาใช้วิ่งระหว่างเกาะเต่า-เกาะสมุย

ในการเดินทางไปเกาะเต่ามีความสะดวกมากและสามารถเดินทางได้หลายทาง

นอกจากการคมนาคมติดต่อระหว่างเกาะเต่ากับที่อื่นแล้ว การคมนาคมบนเกาะเต่าเองนั้นในช่วงแรกที่มีคนเริ่มอาศัยบนเกาะเต่า การติดต่อไปมาระหว่างครัวเรือน หรือระหว่างหมู่บ้านจะมีลักษณะใช้ทางเท้าเนื่องจากยังไม่มีถนนหนทาง เป็นทางเดินเท้าที่แต่ละคนใช้เดินทางติดต่อระหว่างกัน ถึงแม้เกาะเต่าจะเป็นเกาะที่มีป่าใหญ่ตลอดทั้งเกาะ แต่สัตว์ใหญ่ที่อาศัยบนไม่มีหรือแม้แต่มังกรบนเกาะเต่าก็ไม่จะมีเพียงงูเขียวหางไหม้ และงูเหลือม งูหลาม และงูไม่มีพิษอื่นๆ อาศัยอยู่บนเกาะ เมื่อมะพร้าวที่ชาวบ้านปลูกได้รับ

ผล การจะใช้แรงงานคนมาขนย้ายจากสวนเพื่อนำมาทำมะพร้าวแห้งที่จะนำออกขายเต็มไปด้วยความยากลำบาก ชาวบ้านจึงได้นำม้า ควาย มาช่วยกันลากขนมะพร้าวโดยได้นำมากับเรือ จากถนนทางเท้าจึงเปลี่ยนมาเป็นทางเกวียน เพื่อใช้ลากมะพร้าวและติดต่อไปมาระหว่างหมู่บ้าน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2512

ผู้ใหญ่นุญล้อม ทองนวล ได้นำเอารถมอเตอร์ไซด์ไปใช้ในการเดินทางไปมาระหว่างกันบนเกาะ เพื่อเพิ่มความสะดวกต่อจากนั้น ก็ได้มีการนำรถยนต์ (โดยโกเซ็ง ลัมสกุล) ซึ่งเป็นรถจีบมาใช้บรรทุกมะพร้าวบนเกาะเต่า และเมื่อถนนหนทางบนเกาะมีความสะดวกสบายประกอบกับการท่องเที่ยวของเกาะเต่า ต่างเป็นที่สนใจให้บุคคลต่าง ๆ สนใจที่จะมาท่องเที่ยวและลงทุนทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนั้นสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบังกะโล อาคารพาณิชย์ อาคารที่อยู่อาศัยต่างถูกสร้างขึ้นอย่างรวดเร็ว (พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา) และในขณะที่เดินทางไปเกาะเต่าก็สะดวกขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าการคมนาคมบนเกาะเต่าจะมีความสะดวกมาก มีการนำรถยนต์ที่เป็นรถกระบะและรถมอเตอร์ไซด์ (ในปัจจุบันได้มีการทำธุรกิจรถมอเตอร์ไซด์ให้เช่าและรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง) แต่ก็เป็นการเดินทางติดต่อระหว่างหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 แม้จะมีการทำถนนข้ามทางด้านหลังเกาะแต่ก็ยังไม่สามารถไปมาสะดวก จะไปได้ก็ต้องใช้รถมอเตอร์ไซด์หรือรถกระบะ ที่มีเครื่องกำลังสูงเท่านั้น หรือเดินทางไปกับเรือแต่ก็คงไม่นานนักเพราะในปัจจุบันก็ได้มีการทำถนนเชื่อมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ บริเวณรอบเกาะเพื่อสร้างความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังเกาะเต่า

4.7 สาธารณูปโภค

นอกจากการเดินทางไปเกาะเต่าในอดีตจะเดินทางไปด้วยความยากลำบากแล้วนั้น แม้แต่การอาศัยบนเกาะเต่าในช่วงแรกๆก็มีความยากลำบากสาธารณูปโภคต่างไม่มีเลย ไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทางต่างก็ไม่มี เมื่อครั้งที่คนเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าในยุคแรก ไฟที่ใช้ก็จะเป็นไฟจากตะเกียงโดยใช้น้ำมันชัน (น้ำมันจากต้นยาง) มาใช้เป็นเชื้อเพลิงในสมัยนั้นบนเกาะเต่ามีต้นยางจำนวนมาก และเปลี่ยนมาเป็นตะเกียงจากน้ำมัน ตะเกียงเจ้าพายุ(ชาวบ้านเรียกตะเกียงอิดดา) แม้ในช่วงที่มีการทำบังกะโลในช่วงแรกๆก็ยังไม่มียไฟฟ้ายูไซ้ตะเกียง ให้แขกผู้มาพัก ต่อมาได้มีการนำเครื่องปั่นไฟไปใช้กันเองที่เหลือนจากการใช้ของตนเองจึงได้มีการขายให้คนอื่น จวบจนปัจจุบันและทางการ ไฟฟ้าก็ได้ดำเนินเข้าไปให้บริการตั้งแต่ปี 2543 แต่เป็นการบริการแค่เพียงช่วง 18.00-6.00 น. ของแต่ละวันแต่ก็ยังไม่ครบทุกครัวเรือนนั้น คือในปัจจุบันตอนกลางวันก็จะเป็นการใช้ไฟฟ้าปั่นจากเอกชนซึ่งค่าไฟฟ้าจะมีราคาสูงมาก

ในส่วนของน้ำดื่มน้ำใช้ในช่วงแรกๆ น้ำดื่มน้ำใช้เป็นกรใช้น้ำจากธรรมชาติ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศบนเกาะเต่าอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าใหญ่และป่าเล็ก น้ำที่นำมาใช้ดื่มก็จะเป็นการใช้น้ำฝนน้ำจากบ่อ ส่วนน้ำที่ใช้ก็เป็นการขุดบ่อน้ำซึม นำน้ำมาใช้หรือยังมีถ้ำธารที่ชาวบ้านสามารถใช้งานได้ และในปัจจุบันก็ยังไม่มื่อน้ำประปาใช้ชาวบ้านยังต้องอาศัยการขุดเจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ บางทีมีอากาศแล้งจัดก็จะเกิดภาวะการขาดแคลนน้จึงต้องอาศัยการซื้อน้ำจากชุมพรมาใช้(ปี 2543-2547) เกิดภาวะการขาดแคลนน้ชาวบ้านต้องซื้อน้ำจากเรือที่นำน้ำมาขายจากจังหวัดชุมพร ซึ่งมีราคาสูงมาก สำหรับน้ำดื่มชาวบ้านและนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะหาซื้อน้ำบรรจุที่ขายทั่วไป

และสำหรับถนนบนเกาะเต่าเริ่มจากถนนที่เป็นถนนคนเดิน ใช้ติดต่อกะหว่างหมู่บ้านเนื่องจากบนเกาะเต่ายังไม่มื่อคนมาอาศัยอยู่จริงจัง ต่อมาเมื่อเริ่มมื่อคนมาอาศัยก็ใช้ถนนที่เป็นทางเท้าซึ่งชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างเพื่อใช้เดินทางติดต่อกันไปมาระหว่างกัน ในชาวงนั้นชาวบ้านเข้าไปทำมาหากิน โดยทำสวนมะพร้าว ดังนั้นเมื่อสวนมะพร้าวได้รับผลการขนย้ายมะพร้าวจากสวนไปที่พักด้วยตนเองเต็มไปด้วยความยากลำบาก จึงได้มีการนำม้าและควายไปใช้ขนลากสภาพทางเท้าบางส่วนก็เปลี่ยนมาเป็นทางเกวียน เพื่อใช้ขนลากบรรทุกมะพร้าวต่อจากนั้น แม้ได้มีการนำรถมอเตอร์ไซด์ไปใช้หรือรถยนต์(รถจี๊ป)ไปใช้ถนนก็ยังเป็นทางเท้าทางเกวียนเช่นเดิม จนกระทั่งปี 2518 รัฐบาลให้มีการสนับสนุน(งบ กสช.)ในการทำถนนโดยใช้แรงคนทั้งสิ้นชาวบ้านมาช่วยกันทำโดยได้รับค่าจ้างตอบแทนทุกคนช่วยกันทำช่วยกันออกแรง ทั้งนี้ทุกคนต่างยากให้มีถนนหนทางเพื่อความสะดวกสบายโดยเริ่มจากหมู่ 2 บ้านแม่หาดไปยัง หมู่ 1 บ้านทรายรี ซึ่งเป็นถนนหลักของเกาะเต่าปัจจุบันมีความยาว 5 กิโลเมตร และต่อมาได้รับงบประมาณทำถนนเพิ่มเติมและ ได้มีการทำถนนเพิ่มเติมอีก 3 กิโลเมตร จากหมู่ 2 บ้านแม่หาด ไปยังหมู่ที่ 3 โฉลกบ้านเก่าซึ่งถนนที่ทำเป็นถนนดินธรรมดาใช้ถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต

ต่อมาประมาณปี 2536 ได้มีการเปลี่ยนถนนลูกรัง เป็นถนนคอนกรีต แต่เป็นเพียงถนนเล็กๆมีความกว้างประมาณ 6 เมตรและทำถนนคอนกรีตเพิ่มจาก บริเวณบ้านนาข จรัล ทองนวล ถึงบริเวณโรงพิมพ์เนเซียม และได้รับงบเพิ่มเพื่อทำถนนคอนกรีตจากหน้าบ้านนาขจรัญ ทองนวลขึ้นไปยังบริเวณเตาเผา และได้มีการทำถนนเพิ่มเติมต่อไปยังบริเวณ โรงไฟฟ้านอกจากนั้นยังได้มีการทำถนนเพื่อเดินทางไปยังบริเวณด้านหลังเกาะแต่ก็ยังเป็นถนนดินการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จยังคงมีสภาพเป็นร่องน้ำไหลอยู่บ้าง มีก้อนหินก้อนใหญ่ฝังอยู่บ้าง ซึ่งการเดินทางไปด้านหลังเกาะก็ยังคงต้องเดินทางเดินทางเรือ

ในปี 2547 ได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารท้องถิ่นตำบลเกาะเต่ามาทำถนนเพิ่มเติมและถนนบางส่วนชาวบ้านได้ช่วยกันออกงบประมาณเพื่อนำมาสร้างถนนขึ้นเองทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย ปัจจุบันเกาะเต่าจะมีถนนหนทางทั้งที่เป็นคอนกรีต(จากหมู่ที่ 1 บ้านทรายรี ถึงบริเวณหมู่ 3 โฉลกบ้านเก่า)ซึ่งเป็นถนนสายหลักมีความยาวประมาณ 8 กิโลเมตร และมีถนนดิน(ลูกรัง)บริเวณจากโรงไฟฟ้าถึงด้านหลัง

เกาะนอกจากนั้นยังคงเป็นถนนที่เป็นดินที่ใช้เป็นทางเดินสำหรับในช่วงบริเวณแหลมจ.ป.ร (หมู่ที่ 1 บ้านทรายรี) ตลอดจนถึงสี่แยกบริเวณหาดทรายรียังได้รับงบประมาณสนับสนุนทางรัฐบาลในการทำทางเท้า โดยการปูซีเมนต์ เพื่อใช้เป็นทางเดินเนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นย่านธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างแน่นหนา ไม่ว่าจะเป็นบังกะโล ร้านอาหาร สถานบริการ ธุรกิจค่าน้ำ เป็นต้น

4.8 สถานที่สำคัญ

4.8.1 แหลมหินจ.ป.ร.

แหลมหินจ.ป.ร. ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บริเวณหาดทรายรี เป็นที่ตั้งของหินสลักพระปรมาภิไธย ของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 คราวเสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู คราว พ.ศ. 2442 จดหมายเหตุพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชาวบ้านมีความเชื่อว่า หิน จ.ป.ร. จะเป็นที่ประทับของดวงวิญญาณของรัชกาลที่ 5 เนื่องจากได้มีพราหมณ์มาทำพิธีบวงสรวง และบริเวณที่สลักพระปรมาภิไธย จ.ป.ร. จะมีสีขาว แม้จะอยู่ท่ามกลางแสงแดดสายลม สายฝน ก็จะเป็นสีขาว แต่บริเวณส่วนอื่นของหินจะมีคราบตะไคร่น้ำขึ้น เป็นที่นับถือแก่ชาวบ้านและผู้เดินทางมาเยี่ยมเยือนเกาะเต่าเป็นอย่างยิ่ง ทุกวันที่ 23 ตุลาคม ของทุกปีจะมีพิธีถวายบังคม ณ บริเวณแหลมหิน จ.ป.ร. นี้ทุกปี

4.8.2 ศาลพ่อตาโต๊ะ

ศาลพ่อตาโต๊ะตั้งอยู่บริเวณ หมู่ที่ 3 โฉลกบ้านเก่า เป็นการนำเอาไม้มาแกะสลักเป็นรูปพ่อตาโต๊ะและยายเฒ่าเพื่อเคารพบูชาศาลพ่อตาโต๊ะ เป็นที่นับถือบูชาของชาวประมงเป็นอย่างยิ่ง จากคำบอกเล่าพ่อตาโต๊ะเป็นชาวอิสลามหนีมาอยู่กับยายเฒ่าจากเกาะพะงันมาอาศัยบนเกาะเต่าแต่ปีไหนไม่มีใครทราบ ชาวประมงที่เดินทางผ่านศาลพ่อตาโต๊ะถึงแม้แต่เรือรบหรือเรืออื่น ๆ ที่ผ่านบริเวณศาลพ่อตาโต๊ะและยายเฒ่าต่างต้องมีการหยุดเรือหรือเบาเครื่องเรือเพื่อทำความสักการะ นอกจากจะเป็นที่เคารพนับถือของชาวประมงหรือชาวเรือแล้วยังเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านบนเกาะเต่าด้วย โดยมีความเชื่อในความสามารถในการทำให้คลื่นลมสงบได้ ยามเมื่อเดินทางแล้วเกิดคลื่นลมในท้องทะเล เมื่อมีการบนบานศาลกล่าวแล้วจะทำให้ท้องทะเลที่มีคลื่นอยู่ในขณะนั้นสงบลงได้ หรือในช่วงแรกๆ ที่ยังไม่มีสาธารณสุข ไม่มีหม้อ การคลอดลูกจะทำการคลอดโดยใช้หม้อประจำบ้าน (หม้อตำแย) เมื่อคลอดลูกก็จะบนบานศาลกล่าวถึงแม่ยายเฒ่าก็จะทำการคลอดลูกได้ง่ายสำหรับความเชื่อนี้ก็จะยังคงเชื่อมาจนถึงปัจจุบัน

4.8.3 ศาลเจ้าพ่อเกาะเจริญ

ศาลเจ้าพ่อเกาะเจริญตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 2 บ้านแม่หาดเป็นที่นับถือของชาวบ้านบนเกาะเต่า ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนเกาะเต่าแต่เดิมชาวบ้านเรียกว่าศาลพ่อตาแม่หาด ไม่มีใครทราบว่า มีมาแต่เมื่อไหร่ (จากคำบอกเล่า ป้าพรรณิ บุญชัย) เมื่อเดินทางขึ้นมาบนเกาะก็มีศาลพ่อตาแม่หาดที่ทำด้วยไม้ตั้งอยู่แล้ว ชาวบ้านที่มาอาศัยบนเกาะต่างก็ใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจมีการบนบานศาลกล่าวให้อยู่เย็นเป็นสุขทำมาหากินได้ดี เมื่อมีการออกไปจับปลาจะมีการบนบานศาลกล่าวให้จับปลาได้เยอะๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะจะเป็นไปตามที่ได้บนบานศาลกล่าวเอาไว้ ครั้นเมื่อชาวเพชรบุรีได้มาอาศัยบนเกาะและได้ ออกหาปลา (ชาวเพชรบุรีที่มาอาศัยส่วนใหญ่มีอาชีพประมง) ก็จะมีการบนบานศาลกล่าวให้จับปลาได้มาก ๆ ซึ่งก็จะจะเป็นไปตามที่บนบานเอาไว้ ก็ยิ่งเพิ่มความเชื่อถือให้แก่ชาวบ้านยิ่งขึ้น จากนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงจากศาลที่ทำด้วยไม้มาเป็นศาลที่ทำด้วยคอนกรีตมาจนจวบปัจจุบัน และในช่วงเทศกาลตรุษจีน ของทุกปีชาวบ้านจะทำพิธีไหว้บูชาศาลพ่อตาเกาะเจริญ

4.9 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกาะเต่ามีสภาพภูมิประเทศตั้งอยู่กลางอ่าวไทย เมื่อมีบุคคลเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าการยังชีพของคนบนเกาะเต่าในช่วงแรก เป็นการทำการเกษตร (ทำสวนมะพร้าว ปลูกข้าว พืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู) ว่างจากการทำสวนแล้วชาวบ้านก็มีอาชีพหลักอีกประการก็คือ การทำประมง แต่ช่วงแรกๆ จะเป็นประมงน้ำตื้นทะเลแถบบริเวณเกาะเต่ามีปลาใหญ่น้อยอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นในการทำประมงก็แค่ประมงน้ำตื้นก็ได้ปลาเยอะแยะมากมาย วิธีการที่ใช้ในการจับปลาก็เป็นการนำภูมิปัญญาที่คิดตัวมาหรือสืบสานจากคนรุ่นก่อนมาใช้ คือการดักลอบ หรือใช้เบ็ดในการตกปลา ชาวบ้านจะไม่นิยมใช้อวน เนื่องจากเป็นการลงทุนที่สูงกว่า และต้องไปทุกวัน แต่สำหรับการดักลอบนั้นเป็นการเอาลอบไปวางทิ้งไว้ 3 คืน แล้วกลับไปถอนลอบมา ทำให้ไม่เสียเวลาและการลงทุนไม่สูง โดยชาวบ้านจะใช้เวลาในการออกดักลอบเฉพาะเวลาเดือนมืด คือประมาณ แรม 3 ค่ำ ถึง 12 ค่ำ ปลาที่ได้จะเป็นปลาพวกอินทรีย์ ปลากระพงแดง ซึ่งจะอยู่บริเวณน้ำใส

ชาวบ้านใช้เรือพาย เรือแจว เรือใบ ก็ได้ เมื่อจับปลาได้แล้วก็นำมาแจกจ่ายเพื่อใช้เป็นอาหารแก่เพื่อนบ้านเหลือจากการแจกจ่าย ก็จะใช้ภูมิปัญญาที่คิดตัวมาเช่นกันในการทำปลาเค็มเพื่อใช้กินเป็นอาหาร หรือถ้ามีมากก็จะนำมาขายยังเกาะพะงันหรือจังหวัดชุมพรก็แล้วแต่ความสะดวก

วิธีการทำปลาเค็ม (นายสงคราม พิริขสธิต 25 ก.ค. 2546)

ชาวบ้านนำปลาที่ได้มาผ่าแล้วทำความสะอาดหลังจากนั้นนำปลาไปวางใส่ถังไม้สักโดยวางปลาเป็นชั้น ๆ แล้วนำเกลือมาใส่เป็นชั้นๆ ตามการวางของปลาจนปลาเต็มถังใช้ไม้กระดานหรือไม้ไผ่มาทุบไว้ไม่ให้ปลาลอย ทิ้งไว้ 2-3 คืน เอน้ำทะเลผสมเกลือใส่เพิ่มเข้าไปในถังปลาให้น้ำท่วมไม้ที่ทับ (เพื่อเป็นการกันหนอนที่จะขึ้น) เมื่อนำปลาขึ้นตากแดดปลาจะแห้งเร็วและไม่มีหนอน การทำปลาเค็มซึ่งเป็นการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านแต่ครั้งอดีต ปัจจุบันแทบจะหาไม่ได้แล้วเนื่องจากชาวบ้านเองต่างหันมาประกอบอาชีพทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาชีพทำประมงก็เหลือน้อยเต็มทีหรือแม้แต่ปลาทะเลก็น้อยลง การหาปลาก็ยากลำบาก การทำปลาเค็มขายก็แทบจะไม่เหลือให้ดูอีกเลย

ชาวเกาะเต่าเป็นชาวบ้านที่มีพื้นเพเดิมเป็นคนเกาะสมุย เกาะพะงัน เสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นภูมิปัญญาที่มีก็จะคล้ายคนชาวเกาะสมุย เกาะพะงัน (ตาเชื่อง ศรีทองกุล 26 ก.ค. 2546) ได้มีการนำรากไม้มาทำเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ตลอดจนได้มีการนำกะลามาทาเป็นภาชนะต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันผลงานของตาเชื่อง ศรีทองกุล ต่างได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักจนได้เข้าร่วมในงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลเกาะเต่า

4.10 ทรัพยากรธรรมชาติ

เกาะเต่าเป็นเกาะที่ตั้งโดดเดี่ยวอยู่กลางอ่าวไทยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและมีพื้นที่ราบบริเวณริมฝั่งแค่นี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลักษณะภูมิประเทศบนเกาะส่วนใหญ่เป็นป่าใหญ่และมีป่าเล็กๆ ตามบริเวณชายฝั่ง

เมื่อนุคคลเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าก็ได้มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำสวนมะพร้าว แต่ก็ยังคงสภาพเป็นป่าภูเขาอยู่มาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการทำบังกะโลกก็จะเป็นการทำบริเวณชายหาดทำให้ป่าบนภูเขาก็มียังมีสภาพป่าอยู่

สำหรับทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ในอดีตจะมีแนวปะการังสวยงามมีปลาใหญ่น้อยมากมายทั้งที่เป็นปลาที่ใช้เป็นอาหารและปลาสวยงาม เนื่องจากบริเวณแถบนั้นมีปะการังมากมายหรือแม้แต่เต่าทะเล เกาะเต่านับเป็นแหล่งที่มีเต่าขึ้นมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเฉพาะบริเวณอ่าวตะโนด เกาะนางยวน เกาะกงทรายแดง ในอดีตชาวบ้านมีการเก็บไข่เต่าไปขายแต่เมื่อนักท่องเที่ยวเริ่มมาท่องเที่ยวยังเกาะเต่าเพื่อดูธรรมชาติของเกาะเต่าโดยเฉพาะการมาท่องเที่ยวเพื่อน้ำดูปะการัง เนื่องจากเกาะเต่าเป็นแหล่งที่มีปะการังสวยงามที่สุดติดอันดับต้น ๆ ของโลก ประกอบกับปี 2531 เกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์และปี 2539 เกิดปรากฏการณ์แอนนิโย ทำให้ปะการังในท้องทะเล ตายเป็นจำนวนมากและเพิ่มปริมาณการตายขึ้นเรื่อยๆ เพียงเนื่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวที่มำดำน้ำดูปะการัง ซึ่ง

การรบกวน จากนักท่องเที่ยวที่ไปดำน้ำดูปะการังแลปลาสวยงามที่มีการเดินทางไปดูความสวยงามของ
ธรรมชาติเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้แนวปะการังในปัจจุบันเสื่อมโทรมเสียหายเป็นจำนวนมาก

ครั้งเมื่อปะการังเริ่มตายปลาสวยงามที่อาศัยเป็นจำนวนมากตามแนวปะการังต่างก็เริ่มสูญหายไป
ด้วยเช่นกัน เมื่อก่อนจากที่เคยมีปริมาณ มากแต่ปัจจุบันมีน้อยลง ซึ่งยังมีผู้เห็นอยู่แต่ปริมาณเริ่มน้อยลง

สำหรับปลาใหญ่ในทะเล บริเวณน้ำตื้น (ปลากระพงแดง ปลาอินทรี ปลาหมี่ ปลาเก๋า ฯลฯ)
หรือแม้แต่ปลาทูที่อาศัยอยู่ในบริเวณน้ำลึก ในอดีต บริเวณเกาะเต่ามีปลาใหญ่น้อยชุกชุมเป็นจำนวนมาก
ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณอ่าวไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การเดินทางไปมาในช่วงนั้นเป็นไปได้
ยากลำบากทรัพยากรธรรมชาติในท้องทะเลยังไม่ได้ถูกรบกวน เครื่องมือเครื่องใช้ในการหาปลา เป็น
แค่การนำเอาภูมิปัญญาที่ได้รับถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษมาใช้ มิได้นำเรืออวนมาใช้หรือนำเครื่องมือ
วิทยาศาสตร์มาใช้ในการจับปลา แม้มีการจับปลาของช่วงต่างๆ (ชาวเพชรบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม)
ในช่วงแรกๆ ก็มีได้มีการนำเครื่องมือวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจับปลา ปลาก็ยังชุกชุม ทั้งนี้ถึงช่วงฤดู
วางไข่ของทุก ๆ ปี (ช่วงเดือนมีนาคม –เมษายน) จะมีการปิดอ่าวห้ามจับปลา เพื่อให้ปลาได้วางไข่ ก็ช่วยให้
ปลาใหญ่น้อยชุกชุมเช่นเดิม จนกระทั่งได้มีการนำเรืออวนลาก และนำเครื่องมือวิทยาศาสตร์มาใช้ในการ
จับปลา (ประมาณปี พ.ศ. 2517) ทำให้ปลาที่จับได้ในแต่ละครั้งมีปริมาณมากทั้งปลาใหญ่ปลาน้อย แม้จะมี
การปิดอ่าวเพื่อให้ปลาวางไข่แต่ก็มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการถูกจับไปขายของชาวประมง ดังนั้นในปัจจุบัน
ปลาใหญ่เหล่านั้นจะมีปริมาณน้อยมาก นอกจากปลาใหญ่ปลาสวยงามเหล่านี้แล้ว บริเวณเกาะกงทรายแดง
ยังเป็นแหล่งที่มีปลาฉลามมากมายเนื่องจากบริเวณนี้เป็นแหล่งน้ำลึก ซึ่งในปัจจุบันบริเวณนี้นับเป็นจุด
ท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวใช้เป็นที่พักปลาหรือไปดูปลาใหญ่ๆ กัน

นอกจากเกาะเต่าเป็นเกาะที่มีแนวปะการังที่สวยงามแล้ว ลักษณะน้ำท้องทะเลบริเวณเกาะเต่ามี
ลักษณะน้ำทะเลที่ใสสามารถมองเห็นปลาสวยงาม ธรรมชาติในท้องทะเลได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้บริเวณ
อ่าวต่างๆ บนเกาะเต่าต่างมีหาดทรายที่ขาว และละเอียดโดยเฉพาะบริเวณด้านหลังเกาะ แต่ในปัจจุบันเมื่อมี
การปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็นบังกะโล ท่าเรือต่างๆ ธรรมชาติของเกาะเต่าถูกทำลายไป (โดยเฉพาะ
ด้านหน้าเกาะ) หรือแม้แต่การวางทุ่นบริเวณเกาะนางขวน ซึ่งบริเวณเกาะนางขวนเป็นบริเวณที่มีความ
สวยงามที่สุด (ติดอันดับหนึ่งในสิบของโลก) ยิ่งทำให้สภาพภูมิทัศน์บริเวณนั้นถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ในการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2487 – 2547 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่บุคคลได้เริ่มเข้าไปอาศัยทำมาหากินบนเกาะเต่าจนถึงปัจจุบัน ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

5.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

5.2 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

5.1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

เมื่อเวลาเปลี่ยนไปการเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติของทุกสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้พบกับภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือวัฒนธรรมต่างก็เกิดสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย สังคมไทยที่เป็นสังคมแบบดั้งเดิมถูกแปรเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง วัฒนธรรมบางอย่างถูกวัฒนธรรมจากภายนอกกลืนหายไป ชุมชนเกาะเต่าเองเป็นชุมชนที่มีการก่อตั้งมากกว่า 50 ปี เมื่อเกิดสภาวะการเปลี่ยนแปลงกับสังคมภายนอกแม้เกาะเต่าเป็นเกาะที่ตั้งโดดเดี่ยวอยู่กลางอ่าวไทยก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะพบกับภาวะของการเปลี่ยนแปลง

5.1.1 ความสัมพันธ์ในระบบครอบครัว

การอพยพไปอาศัยบนเกาะเต่าครั้งแรก เป็นการไปอาศัยอยู่ของคนไม่กี่ครัวเรือน การจับจองพื้นที่เป็นการจับจองตามแนวชายฝั่งทะเล (แนวหาด) ซึ่งมีอยู่ 3 หาด นั่นคือ บริเวณหาดทรายรี ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ 1 ตำบลเกาะเต่า ได้แก่ กลุ่มนายรส กาญจนเพ็ญ, นายกาบ โชติช่วง, นายเอี่ยม บุญชัย นายโอ บุญชัย, นายชอบ แซ่ภู, นายบุญล้อม ทองอ่อน, นายปรีชา ทองอ่อน, นายทรง ธรรมเจริญ, นายหุ่น วา นิชเจริญ, นายกี วานิจเจริญ, และนายเกื้อ โชติช่วง (จากคำบอกเล่าของพ่อลุงกาโย บุญชัย) นายโอและนายเอี่ยม บุญชัย ได้มีการเดินทางมาจับจองพื้นที่บนเกาะเต่าอีกครั้งเนื่องจากเกาะเต่าเป็นเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ บริเวณแม่หาด ซึ่งปัจจุบันคือ หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะเต่า ได้แก่ กลุ่มนายกรี - นางเชื้อ ทองเรือง, นายคัต มีเพียร, นายจู้ มีเพียร, นายผัน ทองนวล, นางแดง ทองแป้น, นายการุณ ทองแป้น, นายเชื่อง ศรี

ทองกุล, นายเจริญ ทองนวล, นายเจริญ ทองนวล (ผู้ใหญ่บ้านคนแรก) และนายชโล ฐระสกุล และ บริเวณหาดโถงบ้านเก่า ปัจจุบัน คือ หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะเต่า ได้แก่กลุ่มนายสงคราม พิริยสถิต, นายเหลือ พิริยสถิต, นายเจริญ ลวนานนท์, นายนิคม สุขผล, นายราม สุขผล และบริเวณหาดเทียนคือ บ้านนายโสภณ ปรีชากรและนายจรวบ แซ่มชื่น แต่ละครอบครัวต่างทำมาหากินในตอนกลางวันทั้ง ผู้หญิงและผู้ชายต่างออกไปทำสวนมะพร้าว ตกเย็นกลับบ้าน ผู้หญิงก็จะเข้าครัว หุงหาอาหาร การดำรงชีพของคนบนเกาะเต่า ต่างเป็นเช่นครอบครัวไทยแบบดั้งเดิม ทุกคนทุกครอบครัวต่างสร้างฐานะของตนเอง สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันแน่นแฟ้น เมื่อเสร็จสิ้นจากภารกิจนอกบ้าน ก็กลับเข้าบ้านสมาชิกในครอบครัวจะอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา แม้เวลาเดินทางไปต่างหมู่บ้าน หรือเดินทางจากเกาะเต่าเพื่อไปที่อื่น สมาชิกในครอบครัวจะเดินทางไปด้วยกัน แต่เมื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรเริ่มเปลี่ยนไปเป็นการพาณิชย์มากขึ้น มีการอพยพคนจากที่อื่นเพื่อเข้าไปประกอบอาชีพ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น คนบนเกาะเต่าที่เป็นคนดั้งเดิม ต่างปรับเปลี่ยนการทำมาหากิน ที่เคยทำอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร ถูกเปลี่ยนเป็นอาชีพทางการพาณิชย์ ซึ่งทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนบนเกาะเต่าเปลี่ยนแปลงไป ทุกคนในครอบครัวต่างทำมาหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวเพื่อให้เพียงพอแก่สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความห่างเหินของคนในครอบครัว แต่ความรักความเอื้ออาทรยังคงมีอยู่เช่นเดิม แต่การทำงานด้วยกัน ไปไหนไปด้วยกัน การดูแลซึ่งกันและกันมีลดน้อยลง ประกอบกับปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญยิ่งที่ประชากรไม่ว่าจะอาศัยบนเกาะหรือแผ่นดินใหญ่ต่างต้องให้ความสำคัญกับการศึกษา ดังนั้นเมื่อบุตรหลานชาวเกาะเต่าเติบโตขึ้น บิดามารดาต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญจึงได้ส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อทั้งบริเวณใกล้เคียงและบริเวณห่างไกลจึงทำให้สภาพครอบครัวมีความอบอุ่นน้อยลงไปอีก บนเกาะเต่ายังคงมีเพียงบุคคลวัยกลางคนและคนชราที่ดูแลบ้านเรือนหรือบุคคลอื่นที่เข้ามาทำมาหากินประกอบอาชีพบนเกาะเต่า สภาพครอบครัวจึงเป็นครอบครัวขนาดกลางและในที่สุดจะกลายเป็นครอบครัวขนาดเล็ก (จากการสัมภาษณ์ ป้าพรณี บุญชัย, ป้าประทีป พิริยะสถิต 27 ตุลาคม 2547)

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน

พ่อลุงกาโย บุญชัย พร้อมด้วย ป้าพรณี บุญชัย ภรรยา และคุณกอบชัย เสาวลักษณ์ ได้เล่าถึงประวัติการตั้งรกรากของคนบนเกาะเต่าและความสัมพันธ์ของคนบนเกาะเต่าในอดีตและสภาพความสัมพันธ์ในปัจจุบัน ได้มีการเข้ามาจับจองที่ดินเพื่อทำมาหากินบนเกาะเต่าในช่วงปี พ.ศ.2487 ซึ่งเป็นช่วงที่ได้มีการออกโทษแก่นักโทษทั้งหมดเกาะเต่า จึงมีใช้เขตหวงห้ามอีกต่อไปชาวบ้านชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันก็กลับเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่าอีกครั้งซึ่งการอพยพเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่าก็ยังคงมีมาจวบจนปัจจุบัน แต่การอพยพเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าในช่วงแรกๆ เป็นการอพยพของคนไม่กี่ครัวเรือน

และเป็นเพียงการเข้าไปทำมาหากินของคนเพียงไม่กี่ตระกูลเท่านั้น การอพยพเริ่มจากการที่คนเข้าไปจับจองพื้นที่เพื่อปลูกมะพร้าวและปลูกพืชผักผลไม้อื่นเพื่อใช้เลี้ยงชีพ ทั้งนี้เนื่องจากเกาะเต่าในช่วงแรกๆ พื้นที่ยังคงเต็มไปด้วยป่าไม้ใหญ่ เมื่อมีการจับจองพื้นที่และปลูกมะพร้าวเพื่อทำมาหากินตามความต้องการแล้วก็จะกลับมายังเกาะสมุยและเกาะพะงันซึ่งเป็นบ้านเก่าของตนเอง พร้อมกับได้มีการชักชวนพรรคพวกญาติพี่น้องเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าเพื่อจะได้เป็นเพื่อนบ้านกัน นั่นคือคนที่เข้าไปอาศัยบนเกาะเต่าในช่วงนั้นจะมีแค่พรรคพวกเพื่อนฝูงญาติพี่น้องกัน ทุกคนรู้จักรักใคร่กลมเกลียวกันมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน แม้ไม่ใช่ญาติก็เหมือนกับญาติ การอาศัยบนเกาะเต่าก็มีความเป็นอยู่ที่ลำบากเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่มีเลย ถนนหนทางที่ใช้เดินทางไปมาระหว่างหมู่บ้านบนเกาะหรือการเดินทางระหว่างเกาะเต่ากับพื้นที่อื่นๆ ไม่ว่าจะขึ้นเกาะสมุยหรือเกาะพะงันหรือชุมชนอื่นต่างเต็มไปด้วยความยากลำบาก ยิ่งทำให้คนบนเกาะเต่าในช่วงนั้นมีความรักความสามัคคีเพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณมีอะไรก็แบ่งปันกันไปทุกคนต่างเคารพนับถือซึ่งกันและกันให้เกิดริษยาซึ่งกันและกันเปรียบเหมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือแม้แต่ลูกหลานที่เกิดมาใหม่ต่างก็ยังคงรักและนับถือผู้ใหญ่เช่นเดียวกับญาติผู้ใหญ่ของตนเช่นกัน ซึ่งเป็นลักษณะที่สืบทอดของสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน

หลังจากที่รัฐบาลได้มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2530 บุคคลภายนอกเริ่มอพยพเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่าแต่ก็ยังมีปริมาณที่ไม่มากนักบุคคลที่เข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าต่างก็ยังคงรู้จักซึ่งกันและกันมีอะไรก็ยังคงช่วยเหลือกันแม้ไม่มีเวลาแต่การช่วยเหลือก็จะคงอยู่ในรูปของทุนทรัพย์การนับถือซึ่งกันและกันก็ยังคงมีเช่นเดียวกับกับสังคมไทยทั่วไป สำหรับกลุ่มคนดั้งเดิมที่เข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าต่างก็ยังคงมีความรักความสามัคคีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ลูกหลานยังคงนับถือญาติผู้ใหญ่เช่นดั้งเดิมแม้จะไปศึกษาเล่าเรียนที่อื่นหรือแม้แต่ไปทำมาหากินที่อื่น หากมีงานไม่ว่าจะเป็นงานบุญ งานแต่ง งานศพต่างยังคงมีความช่วยเหลือระหว่างกันเช่นเดิม

ในปี พ.ศ. 2539 บุคคลจากต่างถิ่นต่างหลั่งไหลกันเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าไม่ว่าจะเข้าไปลงทุนในการทำธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจดำน้ำ การท่องเที่ยวหรือแม้แต่แรงงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแรงงานอีสานหรือแรงงานต่างด้าวต่างอพยพเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าเป็นจำนวนมากบุคคลดั้งเดิมที่ที่เคยรู้จักใคร่สนิทสนมกันจึงเป็นแค่เพียงบางส่วนของสังคมจากที่เคยเป็นชนกลุ่มใหญ่ของสังคมหรือแทบจะ 100 % ของสังคม การดำเนินชีวิตของชนกลุ่มเดิมได้มีการเปลี่ยนแปลงจากดั้งเดิมที่มีแต่การทำสวนมะพร้าวมีการทำประมงเพื่อเลี้ยงชีพ เมื่อธุรกิจทางการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ได้มากกว่าและมีทิศทางที่ดีกว่าประกอบกับราคามะพร้าวตกต่ำผลิตผลที่ทำมาหาได้จากสวนมะพร้าวไม่พอยังชีพชาวเกาะเต่าจึงหันมาทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปและเป็นการยังชีพที่สอดคล้องกับกระแสที่เปลี่ยนไป จึงทำให้คนบนเกาะเต่าที่เป็นคนดั้งเดิมต่างเริ่มห่างเหินกันแต่ไม่ใช่ห่าง

เห็นกันเลยยังคงเป็นเพียงการห่างเหินอันเนื่องมาจากต่างต้องทำมาหากินในเชิงพาณิชย์เพื่อรองรับกับการท่องเที่ยวจึงทำให้มีเวลาลดน้อยลงไปแต่การประกอบกิจกรรมต่างๆ ยังคงทำร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการไปวัดในวันพระ 8 ค่ำหรือ 15 ค่ำ การทำบุญในงานประเพณีต่างๆ งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ หากไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ก็จะช่วยเหลือทางทุนทรัพย์แต่ทุกคนก็จะพยายามที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพราะทุกคนต่างมีความรักความสามัคคีความเอื้ออาทรต่อกัน แต่สำหรับคนรุ่นลูกหลานเริ่มมีความห่างเหินกันถ้าเป็นญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกันก็ยังคงความรักความเคารพซึ่งกันและกันแต่สำหรับบุคคลที่มีได้เป็นญาติกันหรือเป็นญาติแต่ไม่ได้มีความใกล้ชิดกันก็แทบจะไม่มีใครรู้จักกันหรือจะรู้ก็แค่เป็นเพียงแต่ญาติแต่ความใกล้ชิดสนิทสนมความช่วยเหลือความเอื้ออาทรเหมือนคนบนเกาะเต่ารุ่นแรกๆแทบจะไม่มี การทำกิจกรรมร่วมต่างๆ ในสังคมน้อยลงไปทุกที และสำหรับคนที่อพยพเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าก็แทบจะไม่มีใครรู้จักกันเลขต่างคนต่างทำมาหากินเพื่อยังชีพของตนเอง

5.1.3 การศึกษา

ชุมชนชาวเกาะเต่าเป็นชุมชนที่ย้ายมาจากเกาะสมุยและเกาะพะงันเพื่อเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยการทำสวนมะพร้าว ประมง การเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าในช่วงแรกเป็นการอพยพเข้ามาเพื่อตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน ประกอบกับเกาะเต่าเป็นเกาะที่ยังไม่มีบุคคลอาศัยอยู่อย่างถาวรเป็นแต่เพียงการสัญจรไปมาแล้วแวะมาพักพิงอาศัยหลบลมหลบคลื่น การอพยพมาอยู่บนเกาะเต่าในช่วงเริ่มต้นจึงมีแค่เพียงทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น ทุกอย่างชาวบ้านต่างต้องช่วยกันสร้างช่วยกันทำไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง สาธารณูปโภคต่างๆต่างเกิดจากผลงานของชาวบ้าน ชาวบ้านที่เข้ามาอาศัยในช่วงแรกๆเข้ามาเพื่อทำมาหากิน โรงเรียนต่างๆ ก็ยังไม่มี แต่ชาวบ้านเหล่านั้นต่างตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาจึงได้ส่งบุตรหลานไปเรียนที่เกาะสมุย เกาะพะงันหรือจังหวัดชุมพร จวบจนกระทั่งในปี 2512 (จากการสนทนากลุ่ม บริเวณศาลาการเปรียญ สำนักสงฆ์เกาะเต่า 26 เมษายน 2547) ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างโรงเรียนประจำเกาะเต่าขึ้นมาเพื่อให้ลูกหลานชาวเกาะเต่าได้เล่าเรียนกัน ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวก็ยังคงดำเนินการเปิดสอนอยู่จนถึงปัจจุบัน โรงเรียนบ้านเกาะเต่าในปัจจุบันให้การศึกษาจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูจำนวน 5 คน นักเรียน 65 คน ซึ่งนักเรียนที่เข้ารับการศึกษามีใช่เป็นลูกหลานของชาวเกาะเต่าเช่นดั้งเดิมแต่กลับเป็นลูกหลานของชาวต่างถิ่นที่เข้าไปประกอบอาชีพบนเกาะเต่า ทั้งนี้เนื่องจากลูกหลานของชาวเกาะเต่าเองต่างไปเล่าเรียนยังนอกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเกาะสมุย เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพรหรือกรุงเทพมหานครแล้วแต่กำลังความสามารถของแต่ละคน จะเห็นว่าชาวบ้านของชุมชนเกาะเต่าต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือปัจจุบันแม้จะมีความยากลำบากในการเดินทางแต่ชาวบ้านทุกคนต่างก็ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้สืบเนื่องจากชาวบ้านชุมชนเกาะเต่าเป็น

ชาวบ้านที่อพยพมาจากเกาะสมุยและเกาะพะงันซึ่งชาวบ้านชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาจึงส่งผลต่อมายังชาวชุมชนเกาะเต่าด้วยเช่นกัน

5.1.4 อาชีพ

ชนชาวเกาะเต่าในช่วงแรกที่ทำกรอพยพเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าต่างมีเป้าหมายเช่นเดียวกันนั่นคือต้องการหาที่ดินเพื่อทำมาหากิน โดยทำสวนมะพร้าวซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับชาวเกาะสมุยชาวเกาะพะงัน นอกจากนั้นก็ได้มีการทำไร่เพื่อปลูกข้าว ปลูกผักผลไม้ไว้กินกันเองบนเกาะตลอดจนมีการเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่เพื่อขังชีพ และมีการทำประมงชายฝั่งเพื่อนำมาใช้เป็นอาหารหากหามาได้มากเหลือจากการรับประทานก็จะมีการแจกจ่ายให้กับเพื่อนบ้านต่อมาเมื่อการคมนาคมสะดวกขึ้น ไม่ว่าจะเป็ถนนบนเกาะเต่าหรือการคมนาคมระหว่างเกาะเต่ากับบนฝั่ง สาธารณูปโภคเริ่มมีการมาใช้ การท่องเที่ยวบนเกาะเต่าต่างได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากทำให้มีการอพยพผู้คนจากบนฝั่งเพื่อไปประกอบอาชีพบนเกาะเต่ามีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ชนบนเกาะเต่าต่างต้องมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพของตนเองเพื่อรองรับกับสถานการณ์และสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปปัจจุบันชนชาวเกาะเต่าต่างมีอาชีพประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นธุรกิจบังกะโล ธุรกิจค้ำน้ำ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจร้านขายของ เป็นต้นสำหรับการทำสวนมะพร้าวก็ยังคงมีอยู่บ้างแต่ก็มีน้อยมากแทบจะสูญหายไปเลยแต่สำหรับการทำประมงก็ยังคงมีไม่มากนักมีเพียงชาวบ้านไม่กี่รายที่ยังคงทำอาชีพการประมงอยู่เรือประมงที่มีก็ได้มีการคิดแปลงเป็นเรือท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อไปค้ำน้ำดูปะการัง (จากการสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่สงคราม พิริยะสถิต 26 เมษายน 2547)

5.1.5 ศาสนา

ชุมชนชาวเกาะเต่าเป็นชาวบ้านที่อพยพมาจากเกาะสมุยและเกาะพะงันการนับถือศาสนาพุทธก็เป็นเช่นเดียวกับชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน มีการทำบุญไปวัดทุกวันพระ 8 คำและ 15 คำ จากการสัมภาษณ์ป่าประทีป พิริยะสถิต ได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ณ วงสนทนากลุ่ม บริเวณศาลาการเปรียญ สำนักสงฆ์เกาะเต่า เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2547 ว่าในช่วงแรกที่ได้มีการอพยพเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าก็ยังคงไม่มีวัดเช่นเดียวกับสาธารณูปโภคอื่นๆหากมีการตายเกิดขึ้นหรือมีงานบุญอื่นๆก็จะมีคนนิมนต์พระมาจากเกาะพะงันแต่ในช่วงแรกๆ ของการอพยพหากมีการเจ็บไข้ไม่สบายก็จะมีคนนำผู้ป่วยกลับไปยังเกาะสมุยหรือเกาะพะงันตามแต่ภูมิลำเนาของผู้ป่วยซึ่งในช่วงแรกการตายของคนบนเกาะเต่าจะมีน้อยมากจวบจนกระทั่งปี 2518 ชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างที่พักสงฆ์ซึ่งเป็นเพียงกุฏิเล็กๆ แล้วนิมนต์พระจากเกาะพะงันมาพำนัก

ในการไปทำบุญนอกจากจะเป็นการทำบุญวันพระทุกวัน 8 ค่ำและ 15 ค่ำยังมีการทำบุญตามเทศกาลต่างๆ บุคคลที่ไปทำบุญที่วัดส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลดั้งเดิมที่อพยพเข้ามาในช่วงแรกๆซึ่งในปัจจุบันบุคคลกลุ่มนี้ก็ยังคงไปวัดทุกวันพระ 8 ค่ำ 15 ค่ำดั้งเดิมเว้นเสียแต่ว่าจะติดภารกิจสำคัญๆ หรือเจ็บป่วยไม่สบาย ชาวเกาะเต่าดั้งเดิมต่างใช้วัดเป็นที่พบปะสังสรรค์หรือเป็นแหล่งกระจายข่าวหรือการประชุมที่เป็นเรื่องที่ส่วนรวมต้องรับผิดชอบร่วมกัน

เมื่อสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีการดำรงชีพโดยการทำการเกษตร(สวนมะพร้าว) การประมงเพื่อเลี้ยงชีพแต่ปัจจุบันอาชีพดั้งเดิมที่ชาวบ้านได้ทำมาแทบจะไม่มีหลงเหลือให้คู่อีกเลยแทบทุกครัวเรือนหันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของเกาะเต่าที่เจริญเติบโตทำให้คนมีเวลาว่างน้อยลงประกอบกับคนที่อาศัยบนเกาะเต่าในปัจจุบันมิได้มีเพียงชาวชุมชนดั้งเดิมยังมีบุคคลที่อพยพมาจากถิ่นอื่นรวมตลอดจนถึงนักท่องเที่ยวต่างๆ การทำบุญที่วัดของบุคคลเหล่านี้จะเกิดขึ้นน้อยครั้งนั้นความสัมพันธ์ของคนบนเกาะเต่ากับวัดก็ยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบเดิมๆสำหรับบุคคลที่เป็นกลุ่มชนเข้ามาบุกเบิกบนเกาะเต่าในช่วงแรก แต่สำหรับบุคคลอื่นที่เข้ามาประกอบอาชีพต่างๆ บนเกาะเต่าก็ยังคงมีการไปทำบุญที่วัดบ้างตามความสะดวกหรือโอกาสของแต่ละบุคคล

5.2 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและใช้จนกลายเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นมรดกของสังคมและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวกชุมชนเกาะเต่าเองเป็นชุมชนที่มีการก่อตั้งมากกว่า 50 ปีมีวัฒนธรรมต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ต่างได้รับการถ่ายทอดมาสู่ลูกหลาน เมื่อเกิดสภาวะการเปลี่ยนแปลงกับสังคมภายนอกเกาะเต่าต่างก็พบกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับสังคมภายนอกตามไปด้วย

5.2.1 ประเพณี

ป่าประทีป พิริยะสถิต ป่าพิม นุญทับ ป่าเพ้อ ปรียากร ป่าหนุอิง วาณิชเจริญ ป่าเลี้ยว ทองนวล ป่าถนอม ทองอ่อน ป่าเอี่ยม โชติช่วง ป่านันทา โชติช่วง และป่ามณฑา ทองนวล ได้ร่วมกันเล่าถึงวัฒนธรรมประเพณีของชาวชุมชนเกาะเต่าซึ่งมีมาแต่ครั้งเริ่มเข้ามาอยู่อาศัย โดยเล่าว่าชาวเกาะเต่าเป็นคนดั้งเดิมที่มีการอพยพประชากรจากเกาะสมุย เกาะพะงันทำให้ประเพณีต่างๆ ที่เกิดขึ้น ณ ชุมชนเกาะเต่าก็ยังคงเป็นเช่นเดียวกับเกาะสมุยและเกาะพะงันซึ่งยังคงสืบสานต่อมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะประเพณี

สงกรานต์ ประเพณีทำบุญเดือนสิบ ประเพณีชักพระเดือนสิบเอ็ด ประเพณีลอยกระทง ตลอดจนประเพณีการแต่งกายและการกินอยู่ ของคนบนเกาะเต่า ว่า

5.2.1.1 ประเพณีสงกรานต์

ในอดีตชาวบ้านจัดให้มีการทำบุญตักบาตร รดน้ำพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และมีการรดน้ำผู้สูงอายุกันเป็นประจำทุกปี ณ สำนักสงฆ์เกาะเต่าเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

ในปัจจุบันแม้ว่าสภาพชุมชนสภาพเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดจนประชากรที่อาศัยบนเกาะเต่าได้มีบุคคลย้ายถิ่นฐานจากภายนอกมาเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุนประกอบอาชีพบนเกาะเต่าหรือผู้ใช้แรงงานทั้งที่เป็นแรงงานจากภาคอีสานหรือแรงงานต่างด้าว ทุกคนต่างก็ให้ความสำคัญกับประเพณีรดน้ำพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รดน้ำผู้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นประเพณีปฏิบัติสำหรับชาวไทยและชาวประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลาย จึงยังคงทำให้ประเพณีสงกรานต์ถูกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

5.2.1.2 ประเพณีทำบุญเดือนสิบ

ประเพณีทำบุญเดือนสิบเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวปักษ์ใต้ในการทำพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ตาตาย บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วซึ่งเป็นประเพณีที่ถูกหลานจะกลับมาทำบุญร่วมกัน ซึ่งชุมชนเกาะเต่าก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งของชาวปักษ์ใต้ที่มีประเพณีทำบุญเดือนสิบ ในอดีตเมื่อถึงงานบุญเดือนสิบชาวบ้านที่อพยพมาจากเกาะสมุยหรือเกาะพะงัน ต่างกลับไปร่วมพิธี ณ ภูมิลำเนาของตนเองแม้ในปัจจุบันการจัดงานทำบุญประเพณีเดือนสิบก็ยังคงเป็นเช่นเดิมนั้นคือต่างกลับไปร่วมทำบุญ ณ ภูมิลำเนาของตนเองแต่ต่างกันที่บุคคลที่ไปร่วมทำบุญยังคงเป็นบุคคลผู้สูงอายุหรือวัยกลางคนที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมงานบุญประเพณีเดือนสิบเช่นเดียวกับชาวปักษ์ใต้ทั่วไป และหากปีใดมีคลื่นลมแรงไม่สามารถเดินทางออกจากเกาะเต่าได้ก็จะมีการทำบุญกันที่สำนักสงฆ์เกาะเต่าหรือหากมีภาระกิจที่ไม่สามารถเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาของตนเองได้ก็จะมีการทำบุญที่สำนักสงฆ์เกาะเต่าเช่นกัน

5.2.1.3 ประเพณีชักพระเดือนสิบเอ็ด

จากสภาพภูมิประเทศของเกาะเต่ามีสภาพเป็นเกาะอีกทั้งชาวบ้านที่อาศัยบนเกาะเต่าได้ย้ายถิ่นฐานมาจากเกาะสมุยและเกาะพะงัน ชาวบ้านจึงได้สืบสานประเพณีชักพระมายังเกาะเต่าด้วย โดยมีการใช้เรือพายชักพระ การชักพระจะเริ่มจากในวันพระขึ้น 15 ค่ำ ชาวบ้านก็จะไปทำบุญที่วัดตามปกติ แต่พอ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านจะเริ่มลากพระจากวัดไปตลาด (หมู่ 2 บ้านแม่หาด) แล้วลาก

ไปหมู่ที่ 3 บริเวณบริเวณศาลพ่อตาโต๊ะแล้วลากกลับไปยังแหลม จ. ป. ร. เพื่อทำการสวด 1 คืน ในการลากจะใช้เรือในการลาก โดยในเรือแต่ละลำหญิงชายจะแต่งกายเหมือนกัน ผู้หญิงจะเป็นคนพายเรือผู้ชายจะเป็นคนคัดท้ายเรือ ในขบวนจะมีเรือประมาณกว่า 10 ลำ โดยแต่ละลำจะมีประมาณ 7 คน และมีการแต่งกายที่ให้สีเหมือนในแต่ละลำ ช่วงที่มีการลากจะมีการร้องเพลงทักทายกัน ระหว่างชายหญิง ประเพณีชักพระได้มีการถ่ายทอดจากอดีตและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่หากปีใดไม่มีเรือในการชักลากก็จะเปลี่ยนมาใช้รถยนต์แทน ในการว่าเพลงในขบวนลากพระ ปัจจุบันได้มีการถ่ายทอดให้ลูกหลานสืบต่อมาเพื่อมิให้สูญหายไป

5.2.1.4 ประเพณีลอยกระทง

ชาวบ้านชาวเกาะเต่าได้มีการสืบทอดประเพณีลอยกระทงมาจนถึงปัจจุบัน โดยถือว่าเป็นการร่วมสนุกกันอีกประเพณีหนึ่งของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านบนเกาะเต่า โดยชาวบ้านได้มีการจัดงานลอยกระทงบริเวณโรงเรียนเกาะเต่า มีการแสดงของนักเรียน ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านจะมีการแสดงของแต่ละหมู่บ้าน นอกจากนี้จะเป็นการร่วมสนุกของชาวบ้านแล้วปัจจุบันนักท่องเที่ยวก็ได้ร่วมสนุกด้วยเช่นกัน

5.2.2 การแต่งกาย

ชุมชนเกาะเต่าเป็นชุมชนที่มีการผสมผสานระหว่างคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าการแต่งกายของคนรุ่นเก่าก็ยังคงเป็นเฉกเช่นเดิมๆผู้ชายมีการนุ่งกางเกงสวมเสื้อสบายๆตามอัธยาศัยและตามสภาพภูมิอากาศที่มีอากาศร้อน แต่สำหรับผู้หญิงก็ยังคงมีการนุ่งผ้าถุงใส่เสื้อลูกไม้หรือเสื้อทั่วไปที่มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคตามสมัยส่วนคนรุ่นใหม่ก็จะใส่เสื้อผ้าตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกับคนรุ่นใหม่ทุกๆไป

5.2.3 การกิน

แม้ชนชาวเกาะเต่าจะได้รับอิทธิพลจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชากรที่เข้ามาอาศัย การประกอบอาชีพ การคมนาคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้ประชากรบนเกาะเต่ามีการรับวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะเต่าหรือจากบุคคลที่อพยพเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่า แต่พฤติกรรมการกินของชนชาวเกาะเต่าก็ยังคงเป็นเช่นเดิมมิได้มีการเปลี่ยนแปลงจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างก็มีไม่มากนักซึ่งจะเป็นไปตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นแต่เดิมทุกครัวเรือนมีการปรุงอาหารเพื่อรับประทานเองที่บ้าน หรือมีการแจกจ่ายกันระหว่างเพื่อนบ้านแต่ในปัจจุบันคนหันไปประกอบอาชีพทาง

ธุรกิจมากขึ้นทำให้มีเวลาว่างลดน้อยลงประกอบกับคนรักความสะดวกสบายมากขึ้น ประกอบกับมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นการประกอบธุรกิจร้านอาหารจึงได้เปิดเพื่อรองรับแก่ผู้บริโภครวมทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติ ทำให้มีการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านบ้างแต่ก็มีในปริมาณที่ไม่มากหรือมีการซื้ออาหารที่ปรุงสำเร็จแล้วไปรับประทานก็มี

5.2.4 ความเชื่อ

ป่าพรรณิ บุญชัย ได้เล่าถึงสภาพเกาะเต่าในช่วงที่มีการเข้าไปจับจองพื้นที่เพื่อทำมาหากินเต็มไปด้วป่าไม้ใหญ่่น้อยมีสภาพเป็นป่าคงคิบยังไม่มืวด้วอาาราม นุคคลท่เ้าไปอาศัขบนเกาะเต่าต่างนับถือและมืความเชือเช่นเดือวกับคนท่วไป นัันคือต่างมืความเชือในเรืองของเ้าท่เ้าทางเ้าป่าเ้าเขาเมือมืการตั้งบ้านเรือนการหักร้างถางพง ต่างต้องทำการบอกถ่าวแก่เ้าท่เ้าทางเพื่อปกป้กรัษาคุ้มครองให้อยู่เ็นเป็นสุข ซึงความเชือดังกล่าวก็ยังคงมืมาจนถึงปัจจุบัณแต่ไม่มากนักคงเป็นแต่เพียงกับกลุ่มคนเดิมๆท่มาอาศัขบนเกาะเต่าในช่วงแรกๆ สำหรับคนรุ่นหลังท่ย้ายเ้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าต่างก็มืความเชือเช่นเดือวกับบรรพบุรุษ มืแต่เพียงการตั้งศาลพระภูมิเพื่อเคารพบูชาแก่เ้าท่เ้าทางเช่นคนไทยท่วไป

จากคำบอกเล่าของคุณสุทธิรักษ์ ศรีสมบัติ ผู้ประกอบการร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซค์บนเกาะเต่าและคุณบุญเรือน เพชรรวงศ์งาม ชาวประมงท่ได้อพยพมาทำมาหากินบนเกาะเต่า ได้เล่าถึงความเชือในเรืองของความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อตาโต๊ะ ยังคงในความเชือของความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อตาโต๊ะเกี่ยวกับเมือเดินเรือต้องเจอกับภาวะคลื่นลมแรง ต่างบนบาลศาลถ่าวเพื่อให้คลื่นลมสงบให้เดินทางปลอดภัย ปัจจุบันชาวเรือชาวประมงหรือคนท่เดินทางผ่านทะเลถ่านัันต่างก็ยังคงความเชือและนับถือความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อตาโต๊ะเช่นเดิมมืได้มืการเปลี่ยนแปลงเม้าจะได้มืการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะได้มืการเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม แต่ความเชือนั้ก็ยังมีเช่นเดิมและยังได้ปลุกฝึงถ่ายทอดค้ให้แก่ลูกหลานหรือบุคคลภายนอกท่เ้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่า หรือเม้าแต่ความเชือเกี่ยวกับศาลเ้าพ่อเกาะเจริญชาวบ้านก็ยังคงมืความเชือเช่นเดิม นัันคือก่อนออกเรือเพื่อไปหาปลาในทะเลจะต้องมืการบอกถ่าวแก่ศาลเ้าพ่อเกาะเจริญเพื่อให้การออกหาปลาในครั้งนั้นสามารถหามาได้มากๆ ปัจจุบันชาวบ้านก็ยังคงมืความเชือเช่นนั้น แต่ต่างกันท่ปัจจุบันบุคคลท่ทำมาหาเลืองชีพเกี่ยวกับการออกเรือเพื่อหาปลาเม้าน้อยลงแต่ความเชือมืได้สูญหายไป ในช่วงเทศกาลตรุษจีนของทุกปีชาวบ้านจะทำพิธีบวงสรวงเ้าพ่อเกาะเจริญ สำหรับความเชือในเรืองของแม่ยายเม้าในเรืองของการคลอดลูกท่ไม่ต้องใช้หมอหรือพยาบาลเป็นเพียงแต่การบอกถ่าวแก่แม่ยายเม้าให้คลอดง่ายก็ยังคงมืความเชือท่ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบันสำหรับคนรุ่นเก้าท่อาศัยอยู่บนเกาะเต่า ซึงยังคงเป็นเพียงการเล่าให้แก่ลูกหลานฟังต่อไปเท่านั้น ทั้งนี้ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้มืความก้าวหน้ามืการตั้งสถานเือนามัยบนเกาะเต่า มีสถานพยาบาล ตลอดจนการคมนาคมระหว่างเกาะเต่า

กับพื้นแผ่นดินใหญ่หรือเกาะสมุยหรือเกาะพะงันมีความสะดวกการคลอดลูกที่ไม่มีหมอมียาพยาบาลหาแทบไม่มีเลย

จากคำบอกเล่าของ คุณณรงค์เดช กาญจนเพ็ญ ผู้ประกอบการบังกะโล และคุณภักดี พูลผล นักจัดรายการวิทยุชุมชน ซึ่งประกอบอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างเป็นอาชีพเสริม ว่านอกจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆทั้งหลายแล้วชาวชุมชนเกาะเต่ายังคงมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของแท่นหินสลักพระปรมาภิไธยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ต่างก็เป็นที่เคารพนับถือของชาวเกาะเต่าเป็นอย่างยิ่งตลอดจนบุคคลทั้งหลายที่เดินทางไปยังเกาะเต่า ชาวบ้านมีความเชื่อว่าแท่นหินสลักพระปรมาภิไธยก่อนนั้นมีดวงพระวิญญาณของล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 อยู่ ทุกวันที่ 23 ตุลาคมของทุกปีมีการถวายบังคมวางพวงมาลา ณ หน้าแท่นหินจปร. รวมทั้งเมื่อนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปยังเกาะเต่าต่างนำดอกไม้รูปเทียนไปสักการะบูชา ซึ่งเป็นความเชื่อและความเคารพนับถือเช่นเดียวกับชาวไทยทั้งหลาย

บทที่ 6

ปัจจัยและผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมทุกสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นสังคมที่พัฒนาแล้วหรือสังคมที่กำลังพัฒนา การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามปกติของทุกสังคมแต่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นช้าหรือเร็ว หรือเกิดขึ้นแบบสม่ำเสมอ หรือจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะสถานที่หรือทุกสถานที่นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจะมีทั้งปัจจัยที่เกิดจากปัจจัยภายในเกาะเต่าเองและปัจจัยที่เกิดจากภายนอกเกาะเต่าซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

6.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

6.1.1 ปัจจัยภายใน

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากปัจจัยภายในเกาะเต่าได้แก่ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การยอมรับสิ่งใหม่ ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล ทางด้านการศึกษา เป็นต้น

6.1.1.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

เกาะเต่าเป็นเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของทรัพยากรป่าไม้ที่มีทั้งสภาพป่าที่เป็นป่าดงดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณแล้ง ป่าชายหาดหรือแนวปะการังไม่ว่าจะเป็นปะการังในน้ำตื้นหรือปะการังในน้ำลึก น้ำทะเลใสสะอาดที่สามารถมองเห็นปะการังได้พื้นน้ำ ชายฝั่งที่มีหาดทรายขาวเนียน ปลายมากมายในท้องทะเล เมื่อทรัพยากรธรรมชาติต่างๆบนเกาะเต่ามีความอุดมสมบูรณ์ก่อให้เกิดการสนใจในการทำมาหากินบนเกาะเต่ามีการชักชวนญาติพี่น้องเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่า

ตลอดแนวชายฝั่งของเกาะเต่าและเกาะนางยวนไม่ว่าจะเป็นบริเวณน้ำตื้นหรือบริเวณน้ำลึก มีปะการังจำนวนมากปะการังที่พบจะมีทั้งปะการังเขากวาง ปะการังฟุ่ม ปะการังแผ่น หรือแม้แต่ปลาสวยงามที่พบตามแนวปะการังต่างดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างชาติจำนวนมากสนใจที่จะไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่า จากเดิมที่เป็นแค่เพียงนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว

ยัง อ.เกาะพะงัน และ เดินทางต่อไปเที่ยงยังเกาะเต่า ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มากนัก อันเป็นเหตุมาจากการเดินทางไปเกาะเต่ามีความไม่สะดวกมาก สาธารณูปโภคต่างๆ ไม่มีเลย หรือแม้แต่ที่พักก็เป็นเพียง การพักร่วมกับชาวบ้าน หรือไม่ก็เป็นเพียงแต่ทำบังกะโลเรือนไม้ไผ่ ไม่มีไฟฟ้า มีแต่เพียงตะเกียงไข่อาหารที่จะใช้รับประทานก็จะทำโดยเจ้าของบ้านที่มีนักท่องเที่ยวมาพัก เกาะเต่ามีแค่เพียงทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามแท้จริงความเงียบสงบและความมีอิสระจิตใจดีของชาวเกาะเต่าเท่านั้นที่เป็นแหล่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปเที่ยวเกาะเต่าเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้การเดินทางไปเกาะเต่าจะมีความยากลำบาก (จากคำบอกเล่าของนายสงคราม พิริยะสถิต และนายจรูญ ลวนานนท์) การเข้าไปท่องเที่ยวในในยุคแรกๆ เป็นการที่ชาวเกาะเต่าไปรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังเกาะพะงันให้ไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่า โดยนายนิคม แซ่มซีนเป็นบุคคลแรกที่ได้นำเรือหางยาวมารับนักท่องเที่ยวจากเกาะพะงันให้ไปพักค้างคืนที่เกาะเต่าและมีการจัดทำบังกะโลเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวได้พัก ครั้นชาวบ้านคนอื่นๆ เห็นการทำบังกะโลของนายนิคม แซ่มซีน ก็หันมาทำบังกะโล เป็นอาชีพเสริมเพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่ครอบครัวตนเอง นอกเหนือจากการทำสวนมะพร้าว ครั้นเมื่อนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่าได้พบกับ ธรรมชาติที่สวยงามต่างนำสิ่งเหล่านี้ไปบอกเล่าต่อกัน ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวทำให้ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างหันมานิยมไปเที่ยวชมธรรมชาติที่เกาะเต่าเป็นจำนวนมาก ดังนั้นบังกะโลที่รองรับนักท่องเที่ยวเดิมมีไม่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ชาวเกาะเต่าจึงหันมาทำบังกะโลมากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นอกจากชาวเกาะเต่าจะหันมาทำอาชีพเกี่ยวกับการให้ที่พักแก่นักท่องเที่ยวแล้ว การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวต่างเกิดขึ้นตามมาเป็นลำดับ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขายของชำ ร้านอาหาร หรือแม้แต่ธุรกิจการท่องเที่ยว การดำน้ำเพื่อชมธรรมชาติที่สวยงามของเกาะเต่าและท้องทะเล ซึ่งชาวบ้านพบว่า ตนเองสามารถมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ชาวชุมชนเกาะเต่าต่างเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรกรรม ที่ทำสวนมะพร้าวปลูกพืชผักผลไม้ และทำประมงเพื่อเลี้ยงชีพ ต่างหันมาทำอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ครั้นเมื่อทุกครอบครัวต่างมีรายได้เพิ่มขึ้นต่างหันมามีรายได้นั้นมาปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้นและทันสมัยตามสภาพสังคมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

6.1.1.2 การยอมรับในสิ่งใหม่

เมื่อการคมนาคมระหว่างเกาะเต่าและพื้นที่อื่นมีความสะดวกมากขึ้นทำให้คนบนเกาะเต่าสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้รวดเร็วขึ้นในขณะที่สังคมภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง คนบนเกาะเต่าเองต่างก็หันมายอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นในช่วง

แรกๆที่มีการย้ายถิ่นฐานเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่า การทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นแค่เพียงการเกษตรที่อาศัยแรงงานของตนเองและครอบครัวไม่มีการว่าจ้างแรงงานทุกคนต่างทำมาหากินด้วยตนเองหรือถ้าเป็นแรงงานที่นอกเหนือความสามารถที่จะทำได้ก็จะมี การช่วยเหลือกันของเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปลูกบ้านที่อยู่อาศัย การปรับพื้นที่เพื่อปลูกข้าว การเกี่ยวข้าวที่ชาวบ้านเรียกกันว่าการขอ การยอมรับในสิ่งใหม่ หรือแม้แต่การทำประมงก็เป็นแค่เพียงเพื่อยังชีพเมื่อมีการออกทะเลเพื่อหาปลาในแต่ละครั้งก็เป็นการจับเพื่อนำมาเป็นอาหาร การออกทะเลก็จะเป็นการทำแค่เพียงเป็นงานอดิเรก พวกผู้ชายเมื่อถึงช่วงที่น้ำสามารถจับปลาได้ก็จะชวนกันออกทะเลเพื่อหาปลาเมื่อหามาได้ก็จะแบ่งปันกันไปซึ่งจะแบ่งปันให้แก่เพื่อนบ้านที่มีได้ลงทะเลด้วย นั่นคือไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเกษตร ประมงทุกครัวเรือนต่างทำด้วยตนเองไม่มีการจ้างแรงงาน ครั้นเมื่อการเดินทางไปเกาะเต่ามีความสะดวกมากยิ่งขึ้นคนบนเกาะเต่าต่างก็นำสิ่งใหม่ๆเข้าไปใช้บนเกาะเต่าเพื่อใช้เป็นเครื่องทุ่นแรงของตนเอง นั่นคือมีการนำมา เภวียนรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์เข้าไปใช้จนหลากหลายผลทางการเกษตรของตนมาใช้ที่บ้าน

เมื่อพืชผลทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ชาวเกาะเต่าได้นำพืชผลทางการเกษตรไปขายกับชุมชนอื่นไม่ว่าจะเป็นที่เกาะสมุย เกาะพะงัน สุราษฎร์ธานี ชุมพร ชาวเกาะเต่ามีรายได้เพิ่มมากขึ้นต่างนำเงินมาซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่เกิดขึ้นใหม่เข้าไปใช้บนเกาะเต่าเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ครั้นเมื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เกาะเต่าเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้กับที่นักท่องเที่ยวให้การสนใจและไปท่องเที่ยว สิ่งใหม่ๆต่างๆที่เกิดขึ้นจากสังคมภายนอกต่างถูกพบเห็นบนเกาะเต่าซึ่งจะเข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยวหรือจากการปรับตัวของชาวเกาะเต่าเองเพื่อตามนักท่องเที่ยวให้สนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยวเดิมที่ทำด้วยไม้ไผ่หลังคามุงจาก ไม่มีไฟฟ้าแต่ถูกปรับเปลี่ยนเป็นบังกะโลที่มีความถาวรยิ่งขึ้น มีไฟฟ้าและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ถูกนำมาใช้ร้านอาหาร ร้านขายเสื้อผ้า คลินิกปฐมพยาบาล มีการเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือแม้แต่การปรับเปลี่ยนอาชีพ ของชาวบ้านที่มีการทำประมงชายฝั่งเพื่อยังชีพ ถูกปรับเปลี่ยนเป็นอาชีพให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีการตัดแปลงเรือหางยาวเป็นเรือที่รับนักท่องเที่ยวไปดำน้ำดูปะการังหรือเที่ยวชมความงามของธรรมชาติรอบๆเกาะ การดำน้ำดูปะการังได้ทะเลเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวยังเกาะ และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี การทำอาชีพทางการเกษตรที่เคยทำสวนมะพร้าวที่เคยเป็นอาชีพหลักของชาวเกาะเต่า เมื่อมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวเกาะเต่ามากขึ้นการสร้างรายได้ของชาวบ้านจากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ได้ดีกว่าอาชีพทางการเกษตร ชาวบ้านแทบทุกครัวเรือนต่างหันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้นในฐานะที่ตนเป็นเจ้าของบ้าน หรือในฐานะที่ต้องการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน เราจึงพบภาพของการเปลี่ยนแปลงของคนบนเกาะเต่า

ในการที่จะสร้างรายได้เพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง นั่นคือการยอมรับในสิ่งใหม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิต เครื่องมือเครื่องใช้ นวัตกรรมใหม่ๆ ฯลฯ ย่อมส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน

6.1.1.3 ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลทางการศึกษา

หลังจากการศึกษาสมัยใหม่ได้แพร่หลายทำให้ผู้คนนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสือในระบบโรงเรียนกันมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นที่เกาะสมุย เกาะพะงันหรือสุราษฎร์ธานีหรือแม้แต่ในกรุงเทพ ดังนั้นการนิยมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาก็ได้รับการถ่ายทอดสู่ชาวชุมชนเกาะเต่าทุกครัวเรือนของชาวเกาะเต่าต่างส่งบุตรหลานไปเล่าเรียน ตามสถานที่ที่ตนมีญาติอาศัยอยู่และตามกำลังความสามารถทางการเงินของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเกาะพะงัน เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร หรือแม้แต่ในกรุงเทพมหานคร ครอบครัวของพ่ออุงกาโย และป้าพรณี บุญชัย ก็เป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่ได้ส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานครจนจบปริญญาตรีและมีการแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับธุรกิจของตนเอง นั่นคือการกลับไปประกอบอาชีพให้บริการที่พัก (บังกะโล Sea Shell) แก่นักท่องเที่ยวร้านอาหาร หรือครอบครัวของคุณณรงค์เดช กาญจนเพ็ญก็เช่นเดียวกัน ได้มีการส่งลูกหลานไปเล่าเรียนเกาะพะงันและกรุงเทพมหานคร ครั้นเมื่อจบการศึกษาก็กลับมายังเกาะเต่าเพื่อประกอบอาชีพทำบังกะโล (บังกะโล Ocean View) และทำทัวร์เพื่อรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังเกาะเต่า หรือครอบครัวอื่นๆก็เช่นเดียวกัน การกลับเข้าสู่พื้นที่เพื่อทำมาหากินต่างและการนำสิ่งต่างๆที่ได้เล่าเรียนมาหรือประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาบูรณาการใช้กับชุมชน พบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงการยอมรับในสิ่งใหม่ๆเพื่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวหรือสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นย่อมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า

จากที่กล่าวมาเป็นปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นในชุมชนเกาะเต่าที่เป็นเหตุชนชาวเกาะเต่ามีความคิดที่แปรเปลี่ยนไปจากเดิม ปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมของชาวเกาะเต่าเป็นเรื่องของความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติใต้ท้องทะเลของเกาะเต่าที่เป็นสิ่งจูงใจให้คนเข้าไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่าเพื่อธรรมชาติที่สวยงาม อันเป็นผลให้เกิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเกาะเต่ามาจนถึงปัจจุบัน

6.1.2 ปัจจัยภายนอก

การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของชาวเกาะเต่านอกจากมีผลการเปลี่ยนแปลงมาจากปัจจัยที่เกิดจากภายในเกาะเต่าเองแล้วยังมีปัจจัยภายนอกที่เป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมได้แก่ ประชากร การกระจายและการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอก การสื่อสารมวลชน สาธารณูปโภคพื้นฐาน การรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ การท่องเที่ยว เป็นต้น

6.1.2.1 ประชากร

ชุมชนชาวเกาะเต่าเป็นชุมชนที่ย้ายเข้ามาทำมาหากินจากเกาะสมุยและเกาะพะงัน จากการเริ่มต้นที่อาศัยบนเกาะเต่าเป็นแค่เพียงไม่กี่ครัวเรือนเมื่อเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อทำสวนมะพร้าวแล้วก็กลับไปยังเกาะสมุยและเกาะพะงันเพื่อกลับไปเอาเสบียงอาหารเครื่องมือเครื่องใช้มาเพื่อใช้ประกอบในการทำสวน พร้อมกันนี้ได้มีการชักชวนญาติพี่น้องเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่าเพื่อจะได้เป็นเพื่อนบ้านกัน ซึ่งจะมีไม่กี่ตระกูลที่เข้ามาอาศัยบนเกาะเต่า ครั้นเมื่อมะพร้าวได้รับผลผลิตต่างได้มีการนำไปขายยังเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี หรือจังหวัดชุมพร คนต่างถิ่นที่ทำการรับซื้อมะพร้าวหรือปลาแห้งได้มีการเข้าไปยังเกาะเต่าบ้างแต่ก็ไม่มากนัก เกาะเต่าเป็นเกาะตั้งอยู่กลางทะเลลึกในอ่าวไทยมีปลาใหญ่น้อยมากมายนับได้ว่าเป็นแหล่งที่ชาวประมงนำลึงค์และน้ำตื้นต่างเข้ามาหาปลาเพื่อขาย ในช่วงปี 2514 ได้มีชาวเพชรบุรี สมุทรสาคร ได้เข้ามาทำการหาปลาในบริเวณเกาะเต่าและได้เข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่า จากสถิติในช่วงปี 2529-2536 ประชากรมีการเพิ่มขึ้นในปริมาณที่น้อยมากนั่นคือมีการเพิ่มขึ้นแค่เพียง 29 คนเท่านั้น แต่ในปี 2546 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,097 คนและมีครัวเรือนทั้งสิ้น 925 ครัวเรือน(หลักฐานทางทะเบียนราษฎร) ซึ่งส่วนใหญ่ประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นประชากรที่ได้อพยพเข้ามาเพื่อทำมาหากินหลังจากเกาะเต่าได้เปลี่ยนสภาพจากเกาะที่มีการทำมาหากินแบบการเกษตรเป็นการทำมาหากินเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจาก การอพยพของคนที่เข้ามาอาศัยทำมาหากินบนเกาะเต่าที่สำรวจได้จากหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ยังมีการอพยพของแรงงานอีสานที่เข้ามาอาศัยเป็นการชั่วคราวโดยไม่มีการย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาบนเกาะเต่า ตลอดจนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาขายแรงงานตามร้านอาหาร บังกะโล หรือตามเรือประมง

เมื่อลูกหลานชาวเกาะเต่าที่ไปเล่าเรียนที่อื่นเมื่อจบการศึกษาแล้วประกอบกับการท่องเที่ยวในเกาะเต่าเองได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติลูกหลานชาวเกาะเต่าที่มีที่ดินบนเกาะเต่าต่างกลับเข้ามาประกอบอาชีพบนเกาะเต่า หรือแม้แต่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน ชาวชุมพร ที่มีญาติบนเกาะเต่า ได้เล็งเห็นอนาคตที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกาะเต่าต่างก็ได้มีการเคลื่อนย้าย

เข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่าแล้วประกอบกับการท่องเที่ยวในเกาะเต่าเองได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติลูกหลานชาวเกาะเต่าที่มีที่ดินบนเกาะเต่าต่างกลับเข้ามาประกอบอาชีพบนเกาะเต่า หรือแม้แต่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน ชาวชุมพร ที่มีญาติบนเกาะเต่า ได้เล็งเห็นอนาคตที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกาะเต่าต่างก็ได้มีการเคลื่อนย้ายเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่า

6.1.2.2 การกระจายและการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอก

เมื่อชุมชนชาวเกาะเต่าถูกรุกรานจากคนนอกเกาะประกอบกับลูกหลานชาวเกาะเต่าที่ไปศึกษา ณ ต่างถิ่นต่างกลับเข้ามาอาศัยบนเกาะเต่า ตลอดจนเกาะเต่าเองมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างหลั่งไหลกันเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อดูธรรมชาติที่สวยงามของเกาะเต่า การรับเอาวัฒนธรรมของคนอื่นที่เข้าไปยังเกาะเต่าย่อมเกิดขึ้นแน่นอนแต่เดิมที หรือการที่คนบนเกาะเต่ามีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกขึ้นการคมนาคมระหว่างชุมชนอื่นสะดวกขึ้น การไปมาหาสู่ระหว่างเกาะเต่าและชุมชนอื่นมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เมื่อสังคมใดมีการติดต่อกับโลกภายนอกมากโอกาสที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมย่อมมีมากกว่าสังคมที่อยู่โดดเดี่ยว นั่นคือกลุ่มคนย่อมเกิดการถ่ายทอดและการยอมรับในวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

6.1.2.3 การสื่อสารมวลชน

ในอดีตสื่อบันเทิงที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมีไม่เพียงก็ชนิด ที่ได้รับความนิยมในอดีต ก็คงเป็นวิทยุที่ชาวบ้านใช้ฟังข่าว ฟังละคร หรือเป็นหนังสือประเภทต่างๆ สำหรับเกาะเต่าก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นเช่นเดียวกับชุมชนอื่นเช่นกัน นั่นคือชาวเกาะเต่านิยมฟังวิทยุ สำหรับหนังสือก็คงมีเพียงน้อยนิด เนื่องจากการเดินทางไปมาระหว่างเกาะเต่ากับชุมชนอื่นเป็นไปด้วยความลำบากการที่จะมีหนังสือพิมพ์ที่ทันข่าวทันเหตุการณ์อ่านคงเป็นไปด้วยความยากลำบาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้สื่อวิทยุในการรับฟังเหตุการณ์บ้านเมืองและความบันเทิง ครั้นเมื่อสื่อบันเทิงต่างๆ ได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบโทรทัศน์ วี ดี โอ เครื่องมือสื่อสารอื่นๆ ชาวเกาะเต่าก็หันมารับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากเดิมที่มีแต่วิทยุก็หันมาใช้โทรทัศน์ วี ดี โอ โทรศัพท์มือถือ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและหนังสืออื่นๆ เครื่องมือสื่อสารต่างๆ ในการหาความบันเทิงให้กับตัวเองและครอบครัว ดังนั้น ปัจจุบันทุกครัวเรือนมีโทรทัศน์ใช้ หนังสือพิมพ์นิตยสารและหนังสืออื่นๆ มีวางขายตามแผงหนังสือ ทั่วไปหรือตามร้านสะดวกซื้อต่างๆ ชาวบ้านมีโทรศัพท์ใช้ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือหรือโทรศัพท์บ้าน การติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกรวดเร็วสะดวกขึ้น เมื่อชาวบ้านได้รับความรู้ต่างๆ ได้เห็นสภาพสังคมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ได้เห็นวัฒนธรรมของสังคมอื่นๆ นอกเหนือจากของตนเองผ่านสื่อสารมวลชนที่ตนเองใช้ การปรับตัวเอง

เพื่อให้มีวิถีชีวิตที่ทันสมัย การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองให้เท่าเทียมกับผู้อื่นย่อมเกิดขึ้นแน่นอน นั่นคือการเปลี่ยนแปลงตนเองที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อที่ได้รับในแต่ละวันคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ยิ่งบุคคลได้รับความรู้มากเท่าไรยิ่งทำให้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น

6.1.2.4 สาธารณูปโภคพื้นฐาน

เกาะเต่าเป็นเกาะที่ตั้งโดดเด่นอยู่กลางอ่าวไทยการเดินทางไปมาระหว่างเกาะเต่ากับพื้นที่อื่นมีความยากลำบากมีการใช้เรือใบเป็นพาหนะในการเดินทางต้องอาศัยทิศทางลม จึงจะเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางได้ต่อมาได้มีการพัฒนาตัดแปลงนำเอาเครื่องยนต์ไปใช้กับเรือหาปลาเพื่อเป็นพาหนะในการเดินทางไปยังชุมชนอื่น เมื่อเริ่มมีชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวยังเกาะสมุย และเกาะพะงัน ชาวบ้านได้นำเรือหาปลาที่ตัดแปลงขึ้นมาใช้เป็นพาหนะในการรับชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวยังเกาะเต่า เมื่อเกาะเต่าเริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวการนำเรือหาปลาไปรับนักท่องเที่ยว ถูกเปลี่ยนเป็นการใช้เรือบรรทุกมะพร้าว เรือรับซื้อปลา ในการรับส่งผู้โดยสาร จากเกาะเต่าไปยังจุดหมายปลายทาง ครั้นเมื่อนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจึงได้มีเรือเมล์เส้นทางระหว่าง เกาะเต่า – จังหวัดชุมพร เพื่อรับส่งนักท่องเที่ยวและมีการเพิ่มเส้นทาง จากเกาะเต่า – เกาะพะงัน – เกาะสมุย และเกาะเต่า – สุราษฎร์ธานี ปัจจุบันได้มีการนำเรือควนมาใช้ในการเดินทางจากจังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะสมุย เพื่อรับนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่า

นอกจากการเดินทางไปมาระหว่างพื้นที่อื่นเป็นไปด้วยความยากลำบากแล้ว บนเกาะเต่าเองการเดินทางไปมาหากันระหว่างบ้านหรือหมู่บ้านบนเกาะเต่าเองเท่ามีความยากลำบากยิ่งนัก ถนนหนทางไม่มีพาหนะที่จะใช้เป็นเครื่องทุ่นแรง ไม่ว่าจะเป็นรถจักรยาน จักรยานยนต์ ไม่มีเลย ทุกคนต่างเดินด้วยตนเอง ทางที่ใช้เดินก็เป็นทางที่ตนเองใช้เดินเป็นทางเท้า ไฟฟ้า น้ำประปา ไม่ต้องพูดถึง ทุกครัวเรือนใช้ตะเกียงแทนไฟฟ้า ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติจากหนองน้ำธรรมชาติหรือการขุดบ่อบาดเพื่อนำน้ำมาใช้ สาธารณสุขต่างๆ คลินิกหรือสถานพยาบาลไม่มีให้พบเห็นเลย ยามเจ็บไข้ได้ป่วยต่างลงเรือไปหาหมอยังเกาะพะงัน เกาะสมุย หรือจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นับจากที่รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการสร้างสิ่งจำเป็นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา โรงเรียน สาธารณสุข การคมนาคมต่างๆ ต่างทำให้ทุกท้องที่ได้รับความสะดวกสบาย วิถีชีวิตของคนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การสนับสนุนของรัฐในการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเป็นตัวผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศ ทุกพื้นที่เมื่อมีสาธารณูปโภคพื้นฐานได้รับการพัฒนา ทุกครัวเรือนต่างได้รับอิทธิพล จากการเปลี่ยนแปลงของสาธารณูปโภค สังคมที่เคยอยู่แบบโดดเดี่ยวได้ถูกเชื่อมโยงโดยถนนหนทางให้ไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน

สะดวกขึ้นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การศึกษาที่รัฐสนับสนุนให้บุตรหลานทุกครัวเรือนได้อ่านออกเขียนได้มีการศึกษาสูงๆทำให้ชาวบ้านได้รับรู้เรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจากสังคมภายนอก การที่ประชาชนมีการศึกษาที่ดี สาธารณสุขที่ดี ย่อมเป็นการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น เมื่อสาธารณสุขปลอดภัยทั้งหลายได้รับการสนับสนุนชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่แปรเปลี่ยนไปอย่างมากโดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจที่ดั้งเดิมเป็นแบบการเกษตรเมื่อถนนหนทางสะดวกสบายมากขึ้นการเกษตรที่ทำเพื่อยังชีพต่างถูกแปรเปลี่ยนไปเพื่อการค้ามากยิ่งขึ้นคนหันมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจมากขึ้นเป็นลำดับ การกลายเป็นสังคมเมืองในทุกหมู่บ้านมีให้เห็นเกือบทุกหมู่บ้าน เกษะเด่านับเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการพัฒนาในเรื่องสาธารณสุขปลอดภัยพื้นฐานเพื่อตอบสนองต่อประชาชน ครั้นเมื่อคนเริ่มเข้าไปอาศัยบนเกาะเด่มากขึ้น ทางเดินที่เคยเป็นทางเท้าที่ใช้เดินติดต่อกันระหว่าง หมู่บ้าน ชาวบ้านต่างร่วมมือร่วมใจกันช่วยกันสร้างถนน เพื่อให้การเดินทางระหว่างหมู่บ้านมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เมื่อรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนสาธารณสุขปลอดภัยพื้นฐาน เกษะเดาก็ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำถนนเพิ่มเติม จากเดิมที่เป็นถนนมีความยาว 5 กม. โดยเริ่มจากหมู่ 2 บ้านแม่หาดไปยังหมู่ 1 บ้านทรายรีเพิ่มเป็นหมู่ 2 บ้านแม่หาดไปยังหมู่ 3 โฉลกบ้านเก่า ซึ่งเป็นถนนดินธรรมดา ต่อมาในปี 2536 ได้รับจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เปลี่ยนจากถนนดินธรรมดาเป็นถนนคอนกรีต และมีการขยายการทำถนนคอนกรีตต่อในยังบริเวณทางแยก และไฟฟ้าเพิ่มขึ้น จากการทำถนนคอนกรีตที่ขยายให้ยาวมากขึ้น ปัจจุบันได้มีการทำถนนดินเพื่อขยายต่อไปยังบริเวณด้านหลังเกาะเพื่อสร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวยังเกาะเด่า

นอกจากถนนหนทางที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือจากองค์กรส่วนท้องถิ่น หรือแม้จากชาวบ้านเองแล้ว สาธารณสุขพื้นฐานอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้าสาธารณสุขต่างได้รับการสนับสนุนตามนโยบายการสร้างสาธารณสุขพื้นฐานของรัฐ ไฟฟ้าซึ่งเดิมเป็นแต่เพียงการใช้ตะเกียง ครั้นเมื่อคนเข้าไปอาศัยบนเกาะเด่าเพิ่มมากขึ้น บางครัวเรือนได้มีการนำเอาเครื่องปั่นไฟฟ้าไปใช้เพื่อปั่นไฟฟ้าใช้ในครอบครัวเมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวเกาะเด่าเพิ่มจำนวนมากขึ้น ชาวบ้านหันมาทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนต่างเลิกใช้ตะเกียงในการให้แสงสว่างแต่หันมาใช้ไฟฟ้าซึ่งบางครัวเรือนที่มีฐานะทางการเงินก็จะมีเครื่องปั่นไฟเป็นของตนเอง บางครัวเรือนมีฐานะไม่ดี ก็อาศัยขอใช้ไฟฟ้าจากคนอื่น โดยจ่ายค่าไฟฟ้าให้ ต่อมาในปี 2543 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้เข้าไปให้บริการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ชาวบ้าน แต่ยังคงจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แต่ช่วง 18:00 น. – 6:00 น. นอกจากเวลานี้แล้วชาวบ้านยังต้องอาศัยกระแสไฟฟ้าที่ปั่นจากเอกชนใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

สำหรับสาธารณสุขพื้นฐานบนเกาะเต่าเดิม ชาวบ้านเป็นได้แต่เพียงการซื้อยาสามัญประจำบ้านจากเกาะพะงันหรือเกาะสมุย มาเก็บไว้ในบ้านหากเจ็บป่วยไม่มากนักก็ใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษา หากอาการป่วยเพิ่มมากขึ้นก็จะรักษาตัวที่ เกาะพะงัน เกาะสมุยหรือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้นเมื่อเกาะเต่าเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ประชากรที่เข้าไปอาศัยบนเกาะเต่ามีจำนวนมากขึ้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่าเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลได้มีการจัดสร้างสถานีอนามัยขึ้น หรือ แม้แต่สถานพยาบาลที่เป็นของเอกชน ก็มีให้พบเห็นทั่วไปบนพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้าน ของเกาะเต่าเพื่อให้บริการแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวเมื่อสาธารณูปโภคพื้นฐานได้รับการพัฒนาความสะดวกสบายย่อมเกิดขึ้นในสังคม ความเป็นอยู่วิถีชีวิตของคนที่เคยอยู่แบบดั้งเดิมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกับการพัฒนาที่เกิดขึ้น

6.1.2.5 การท่องเที่ยว

เกาะเต่าและเกาะนางยวนเป็นเกาะที่มีชื่อเสียงติดอันดับของโลกในเรื่องความสวยงามของธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นหาดทรายที่มีทรายขาวละเอียด ปะการังทั้งน้ำลึกและน้ำตื้น ปลาทะเลสวยงาม น้ำทะเลใสสะอาด ต่างเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวจากทุกทิศทั่วโลกต่างเดินทางมาชมความงามของธรรมชาติของเกาะเต่าและเกาะนางยวน รัฐบาลเองก็ให้ได้การสนับสนุนในเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่ประเทศ การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆที่เกื้อหนุนต่อการท่องเที่ยวของประเทศได้นำมาใช้อย่างแพร่หลายทุกพื้นที่ที่มีธรรมชาติที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีวัฒนธรรมที่สวยงามเป็นของตนเองต่างได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีรายได้ของประชาชน ทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่ว่าจะอยู่ในบริเวณภาคใดของประเทศต่างได้รับผลอันเนื่องมาจากการสนับสนุนในเรื่องของการท่องเที่ยวของรัฐบาล

ในช่วงต้นที่คนเริ่มเข้ามาอาศัยอยู่บนเกาะเต่า มีคริวเรือไม่กี่คริวเรือ แต่ละคริวเรือต่างจับจองพื้นที่เพื่อทำมาหากิน การเข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะเต่า จากบุคคลภายนอกแทบไม่มีเลย ทั้งนี้เนื่องจากเกาะเต่าเป็นเกาะที่ตั้งอยู่ห่างไกล อยู่กลางทะเลอ่าวไทย การเดินทางไปมาติดต่อกับที่อื่นก็มีความยากลำบากยิ่งนักมีการใช้เรือใบในการเดินทางหรือแม้แต่การเดินทางไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันบนเกาะเต่า ต่างมีความลำบากยิ่งนักคงใช้แต่เพียงทางเท้าในการเดินทางติดต่อซึ่งกันและกันประกอบกับพื้นที่บนเกาะเต่า เป็นป่าใหญ่น้อยแทบทั่วทั้งเกาะสาธารณูปโภคต่างๆ ไม่มีเลย สภาพความเป็นอยู่ของคนเกาะเต่าในช่วงนั้นมีความเป็นอยู่ลำบาก แต่ครั้นเมื่อมีการรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังเกาะพะงันมาท่องเที่ยวยัง

เกาะเต่ารวมทั้งการเดินทาง ไปยังเกาะเต่าเริ่มเปลี่ยนจากเรือใบเป็นเรือหาปลาขนาดเล็กนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่าส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติเริ่มที่จะไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่าเพื่อไปเที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงาม บริสุทธิ ครั้นเมื่อนักท่องเที่ยวกลับจากการท่องเที่ยวบนเกาะเต่าแล้วต่างได้พูดถึงความสวยงามของธรรมชาติบนเกาะเต่าและได้มีการชักชวนเพื่อนฝูงกลับไปเที่ยวยังเกาะเต่าอีกครั้ง ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบนเกาะเต่าในปี 2536 มีจำนวน 30,462 คน (การศึกษากำหนดแนวทางการควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเต่าและเกาะนางยวนสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร 2537: 8) และได้มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละปีเป็นจำนวนมากจากการคาดการณ์ตัวเลขของจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2547 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นถึง 703,000 คนหรือคิดเฉลี่ยนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวเกาะเต่าและเกาะนางยวนวันละ 1,927 คน (รายงานการศึกษาชั้นกลางโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกาะเต่า-เกาะเตตน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2547:3-34) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังเกาะเต่าและเกาะนางยวนจะมีทั้งคนไทยและคนต่างชาติซึ่งจะมีทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะเต่าและเกาะนางยวนแล้วพักแรมอยู่ที่นั่นหรือเดินทางมาแค่เพียงมาท่องเที่ยวดูความงามของธรรมชาติหรือมาดำน้ำดูปะการังแล้วกลับโดยมิได้พักแรม การที่คนเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากและมาจากหลากหลายสังคมย่อมมีการนำเอาวัฒนธรรมของตนเองเข้ามาด้วยและในขณะที่เดียวกันคนบนเกาะเต่าเองในฐานะเจ้าบ้านซึ่งมีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวย่อมมีการปรับตัวเองเพื่อสามารถให้บริการเป็นที่พอใจแก่ผู้มาเยือนอันจะนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้บริโภคซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างรายได้ของตนเองในลำดับต่อมา เมื่อเป็นเช่นนี้คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเต่าเช่นปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของเกาะเต่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการคมนาคมที่สามารถติดต่อไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น ทำให้คนจากภายนอกสามารถเดินทางไปยังเกาะเต่าได้สะดวกขึ้น ประกอบกับปัจจัยภายในที่เกาะเต่ามีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามทำให้คนเริ่มเข้าไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่า การท่องเที่ยวยังเกาะเต่าได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวยังเกาะเต่าได้สร้างความเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของเกาะเต่า ครั้นเมื่อมีนักท่องเที่ยวหันมาท่องเที่ยวยังเกาะเต่าเป็นจำนวนมาก ประชากรจากที่อื่นหันไปทำมาหากินบนเกาะเต่าทำให้เกาะเต่ามีประชากรเพิ่มมากขึ้นการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกย่อมเกิดขึ้นแน่นอนรวมทั้งการสื่อสารมวลชนต่างๆ ที่ชาวบ้านได้รับทำให้ชาวบ้านสามารถรับรู้ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนอื่นสิ่งต่างๆ เหล่านี้คือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของเกาะเต่า

6.2 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

ทุกสังคมคงปฏิเสธไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับระยะเวลา ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา เกาะเต่าก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เกิดขึ้น ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจะมีทั้งที่ก่อให้เกิดประโยชน์เช่น สภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดปัญหาเช่น ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

6.2.1 ผลกระทบที่ก่อให้เกิดประโยชน์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบนเกาะเต่าก่อให้เกิดผลกระทบที่ให้ประโยชน์แก่ชุมชนเกาะเต่า

6.2.1.1 สภาพเศรษฐกิจ

จากแนวทางการพัฒนาประเทศของรัฐบาลตั้งแต่แผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 9 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันรัฐได้พยายามพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี มีความสะดวกสบายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พบว่าทุกชนบทต่างได้รับการพัฒนา อาชีพต่างๆต่างได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อให้ประชาชนของประเทศมีรายได้ที่ดีขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เดิมชนชาวเกาะเต่าต่างทำมาหากินจากการทำสวนมะพร้าวปลูกพืชผัก ทำประมงหาปลาเพื่อยังชีพ หากปีไหนมะพร้าวมีราคาดี ชาวบ้านก็มีรายได้ดีแต่หากปีไหนราคามะพร้าวตกต่ำชาวบ้านก็ขำแ่เนื่องจากรายได้หลักของชาวบ้านมาจากการทำสวนมะพร้าว การปลูกพืชผัก หาปลาก็แค่ทำเป็นอาชีพเสริมหรือเพื่อยังชีพเท่านั้นครั้งเมื่อเมื่อการคมนาคมสะดวกขึ้นสาธารณูปโภคต่างๆบนเกาะเต่าได้มีการนำมาใช้ การท่องเที่ยวของเกาะเต่าได้รับความนิยมมากขึ้นทุกปีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างเข้าไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่า ชาวชุมชนเกาะเต่าต่างหันมาเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรมาเป็นพาณิชย์กรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นบังกะโล ร้านอาหาร การนำเที่ยว การดำน้ำ ฯลฯ เพื่อให้ตนเองมีรายได้เพิ่มขึ้น นับจากมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการเกษตรมาสู่พาณิชย์กรรม ชาวชุมชนเกาะเต่าต่างมีรายได้เพิ่มขึ้น การจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังเกาะเต่ามีการจับจ่ายใช้สอย

เพื่อสนองต่อการท่องเที่ยว ทำให้สภาพเศรษฐกิจของชาวชุมชนเกาะเต่ามีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น เมื่อสภาพเศรษฐกิจดีขึ้นพร้อมกับการสื่อสารมวลชนที่ทันสมัย การส่งเสริมสาธารณูปโภคพื้นฐาน การคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว การยอมรับในเทคโนโลยีใหม่ๆที่เกิดขึ้นของชาวเกาะเต่า ต่างส่งผลให้คนบนเกาะเต่าต่างมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากที่เคยต้องเผชิญกับความลำบากในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นเรื่องถนนหนทาง การคมนาคมระหว่างเกาะเต่ากับชุมชนอื่น ไฟฟ้า การสาธารณสุขต่างๆ ฯลฯ ต่างมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้นมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆที่มากเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ตนเองและครอบครัวหรือชุมชนตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังเกาะเต่า

6.2.2 ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหา

6.2.2.1 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

ในอดีตสภาพครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีความเข้มแข็งคนในครอบครัวต่างอยู่ร่วมกันแน่นแฟ้นแต่งงานมีครอบครัวไปแล้วก็ยังอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมทุกคนต่างเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่มีการนับญาติพี่น้องแน่นแฟ้นจะมีการแยกครอบครัวออกไปแล้วก็ตาม เมื่อมีการนำเอาวิธีการทางอุตสาหกรรมมาใช้ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการกลายเป็นเมืองของชุมชนต่างๆได้มีการแพร่หลายในทุกชุมชน ประชาชนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นพร้อมทั้งการมีสื่อสารมวลชนที่ทันสมัย การรับเอาแนวคิดใหม่ที่ได้มีการกระจายไปพร้อมกับสื่อ และจากการศึกษาที่ได้รับ ทำให้คนในครอบครัวมีการเปลี่ยนแนวความคิดไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้เมื่อสภาพเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงสภาพครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันเดิมต่างถูกเปลี่ยนไปเป็นสภาพครอบครัวในสังคมสมัยใหม่นั้นก็มีลักษณะเป็นครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น สมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำมาหาเลี้ยงชีพ ภรรยาซึ่งแต่เดิมเคยมีหน้าที่ในการดูแลครอบครัว อบรมเลี้ยงดูลูกๆ ต่างถูกเปลี่ยนให้ออกไปทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัวเช่นเดียวกับสามี การอบรมเลี้ยงดูลูกๆจึงถูกผลักให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือสื่อต่างๆ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวลดน้อยถอยลง จากที่เคยมีความผูกพันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กหรือความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้องต่างลดน้อยถอยลง ผู้หลักผู้ใหญ่ต่างถูกทอดทิ้งให้อยู่เฝ้าบ้าน หรือถูกหลานต่างถูกทอดทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าตายาย ความอบอุ่นในครอบครัวลดน้อยลง ปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมต่างๆ ต่างเกิดตามมา

เกาะเต่ามีทั้งครอบครัวที่มีผู้หลักผู้ใหญ่มีลูกหลานรวมอยู่ด้วย แต่ก็มีจำนวนไม่มาก จะคงมีให้เห็นสำหรับครอบครัวดั้งเดิมซึ่งมีพื้นที่บนเกาะเต่า เมื่อการท่องเที่ยวบนเกาะเต่าได้รับความนิยม มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบนเกาะเต่าจำนวนมาก ทำให้มีการไหลเวียนของเม็ดเงินบนเกาะเต่าสูง เกาะเต่ามีสภาพเศรษฐกิจที่ดี ลูกหลานของคนเกาะเต่าดั้งเดิมต่างหันมาทำมาหากินบนเกาะเต่า แม้เป็นที่เป็นที่เป็นที่นอกรั้วก็ต่างคนต่างทำมาหากิน มีกิจการเป็นของตนเองมีได้นำมาเป็นรายได้รวมของครอบครัวใหญ่ พ่อแม่ผู้ใหญ่ที่อยู่กับลูกหลานคนใดคนหนึ่งมีโชอยู่รวมแบบดั้งเดิม การมีเวลาให้พ่อแม่ก็น้อยลง เนื่องจากภาวะการทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว ความอบอุ่นในครอบครัวเช่นแต่ก่อนมีน้อยลงสำหรับบุคคลที่มีใจคนเกาะเต่าดั้งเดิมซึ่งมีลักษณะครอบครัวเดี่ยวอย่างเห็นได้ชัด ทุกครอบครัวต่างเข้ามาทำมาหากินบนเกาะเต่า บางครั้งก็มาแต่พ่อแม่และแม่ทั้งลูกหลานของตนเองให้อยู่กับปู่ย่า ตายาย หรือมีการส่งลูกหลานไปเรียนที่อื่น การได้อยู่ร่วมกันพร้อมหน้าของคนในครอบครัวมีน้อยมาก ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่เป็นอย่างสังคมดั้งเดิมมีให้เห็นน้อยลงทุกที อย่างเช่น ครอบครัวของลุงสงคราม และป้าประทีป พิริยะสกลิต นับเป็นครอบครัวที่เข้ามาอาศัยบนเกาะเต่าในรุ่นแรกๆ โดยลุงสงครามได้เข้ามาบนเกาะเต่าครั้งแรกเพื่อมาเที่ยวตกปลาพร้อมกับญาติๆ แล้วได้มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำสวนมะพร้าว ครั้นมีครอบครัวที่อพยพครอบครัวมาทำมาหากินบนเกาะเต่ามีการทำสวนมะพร้าว เพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัว การใช้ชีวิตบนเกาะเต่านั้นเป็นไปด้วยความเรียบง่าย ดันเช้าขึ้นมาหุงหาอาหารแล้วออกไปทำสวนตอนเย็นกลับเข้าบ้านหุงหาอาหาร ครั้นพระอาทิตย์ตกดินก็เข้านอน เพื่อรุ่งเช้าจะได้ออกไปทำสวนใหม่ การที่จะไปเที่ยวที่อื่นไม่มีเลย จะมีเพียงเมื่อเพื่อนบ้านบนเกาะเต่ามีงานต่างๆ ก็จะไปช่วยเหลือซึ่งกันและกันทุกครัวเรือนต่างก็มีวิถีชีวิตที่เหมือนกัน ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวมีความรัก ความเอื้ออาทรกัน มีเวลาให้แก่กัน มีการช่วยเหลือกัน ครั้นเมื่อลูก ๆ เติบโตที่จะได้รับการศึกษาได้ลุงสงครามและป้าประทีปก็จะส่งลูกของตนเองไปอาศัยอยู่กับญาติและทำการศึกษายังเกาะพะงันและได้ไปศึกษาต่อที่อื่นจนกระทั่งจบการศึกษา ครอบครัวของลุงสงครามและป้าประทีปมีลูกๆทั้งหมด 3 คน ครั้นเมื่อลูกๆจบการศึกษาต่างก็แยกย้ายไปทำมาหากินสร้างครอบครัวทั้งที่บนเกาะเต่าเองโดยการทำบังกะโลและที่สุราษฎร์ธานี ลุงสงครามและป้าประทีปก็ยังคงอยู่ด้วยกันเช่นเดิมมีบางช่วงจะมีหลานๆ มาอยู่ด้วยวิถีชีวิตของลุงสงครามและป้าประทีปมีความเรียบง่ายยังคงมีความสุขกับการทำสวนมะพร้าวเช่นแต่เดิม มีการไปวัดเพื่อทำบุญทุกวัน พระ 8 คำและ 15 คำอย่างสม่ำเสมอ มีการร่วมทำบุญในงานประเพณีต่างๆ ไม่เคยขาดหรือการช่วยเหลือเพื่อนฝูงในงานต่างๆหรือแม้แต่การช่วยเหลือหรือการเข้าร่วมในงานกิจกรรมต่างๆของภาครัฐลุงสงครามและป้าประทีปต่างเข้าร่วมกิจกรรมไม่เคยขาด ลักษณะความเป็นอยู่เช่นครอบครัวของลุงสงครามและป้าประทีปยังมีให้เห็นมากมายในครอบครัวของคนเกาะเต่ารุ่นเดิมๆ หรือครอบครัวของ คุณจิรภา จันทรแจ่มใส ซึ่งมีสามีเป็นคนเกาะพะงันส่วนตัวคุณจิรภาเป็นคนอำเภอบ้านนาสารต่างเข้าไปทำมาหากินบนเกาะ

เต่าโดยเข้าไปทำมาค้าขาย ณ หมู่ที่ 2 บ้านแม่หาดเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ครั้นเมื่อลูกๆ โตพอที่จะได้รับการศึกษาก็จะส่งลูกมาอาศัยกับยายที่อำเภอบ้านนาสารเพื่อรับการศึกษา พ่อแม่ก็ทำมาหากินเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ครั้นเมื่อโรงเรียนปิดภาคเรียนลูกๆ ก็จะกลับไปอยู่กับพ่อแม่ที่เกาะเต่าจะพบว่าสภาพครอบครัวที่มีการสร้างรายได้และส่งบุตรหลานไปอยู่กับญาติผู้ใหญ่มีให้พบเห็นมากมายทั้งบนเกาะเต่าและนอกเกาะ

6.2.3 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศต้องการให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่การพัฒนาข้อมควมควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลง ก่อนการพัฒนาวิถีชีวิตคนในชนบทต่างมีชีวิตที่มีความผูกพันซึ่งกันและกันแม้มีโชติญาติพี่น้องกันความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเดียวกันเหมือนพี่น้องกันมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ มีการให้เกิดริซึ่งกันและกัน ชุมชนชาวเกาะเต่าต่างมีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับชาวชุมชนอื่น สมาชิกในชุมชนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกันมีความรักความเอื้ออาทรต่อกันแม้มีโชติญาติก็เหมือนญาติ ยามเจ็บไข้ได้ป่วยเมื่อได้รับรู้ถึงว่าเพื่อนบ้านคนใด เจ็บป่วยไม่สบายก็จะไปดูแลรักษา ไปคอยดูแลด้วยความห่วงใยหรือแม้แต่เพื่อนบ้านคนใดมีงานบุญงานกุศล หรือการทำสวนการปลูก เก็บข้าว การสร้างบ้านทุกคนก็จะไปช่วยเหลือกัน ผลัดเปลี่ยนกันช่วยเหลือหรือแม้แต่ในบางครั้ง คนรุ่นลูกหลานมีเรื่องผัดผองข้องใจจะมีผู้ใหญ่คอยไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ทุกคนต่างมีความคิดว่าทุกคนมาอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน มาเจอความลำบากด้วยกัน มาร่วมสร้างสิ่งต่างๆด้วยกัน ทุกคนจึงเกิดความรักความสามัคคี มีความรักความเคารพในผู้หลักผู้ใหญ่แม้มีลูกมีหลานก็อบรมสั่งสอนให้ลูกหลานมีความรักความเคารพในผู้ใหญ่ซึ่งยังมีให้พบเห็นบ้างในปัจจุบันสำหรับคนรุ่นเก่าสำหรับคนรุ่นเก่าๆ ครั้นเมื่อการคมนาคมติดต่อระหว่างเกาะเต่าและพื้นที่อื่นมีความสะดวกขึ้นประชากรจากที่อื่นต่างเข้าไปทำมาหากินบนเกาะเต่ามากขึ้นนักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่ามีปริมาณมากขึ้นระบบสังคมเมืองถูกแพร่กระจายเข้าสู่ชนบท วิถีชีวิตของคนบนเกาะเต่าเปลี่ยนไปจากสังคมที่มีความผูกพันซึ่งกันและกันมีความเกื้อกูลกันถูกเปลี่ยนเป็นสังคมที่ทุกคนต่างทำมาหาเลี้ยงชีพเพื่อหารายได้แก่ครอบครัวมีความเกื้อกูลกันอย่างมีความสัมพันธ์ทางพันธะสัญญาด้านวัตถุและทางด้านผลประโยชน์ การเคารพในผู้หลักผู้ใหญ่มีลดน้อยลงต่างนำเอาประโยชน์ในทางเศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง นั่นคือ เมื่อกลุ่มผู้ใหญ่ดั้งเดิมตายจากไปเกาะเต่าคงเหลือแต่คนรุ่นเก่าหรือนุคคลภายในอนความสัมพันธ์ต่างๆ ความเป็นที่พี่น้องเสื่อมสลายไปด้วยการเหลือไว้แต่ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ทุกคนต่างแสวงหาเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

6.2.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อมีการพัฒนาจากสังคมแบบดั้งเดิมที่มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ชีวิตมีความผูกพันกับธรรมชาติ ครั้นเมื่อความเป็นสังคมเมืองแพร่กระจายออกสู่ชนบทต่างๆแน่นอนการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆย่อมเกิดขึ้น ธรรมชาติที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์ในอดีตไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ น้ำ ทรัพยากรในท้องทะเล ฯลฯ ต่างถูกรุกรานจากคนเพื่อนำมาเป็นสมบัติของตนหรือเพื่อการค้าโดยมุ่งหวังที่จะนำมาสร้างรายได้เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเอง

เกาะเต่าเป็นเกาะที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติในท้องทะเล แนวปะการัง หาดทรายที่มีทรายขาวละเอียด น้ำทะเลที่ใสสะอาด ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก เมื่อมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามแน่นอนย่อมเป็นสิ่งดึงดูดใจให้คนทั่วไปเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อเที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงามของเกาะเต่า ประกอบกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลในการที่จะนำเรื่องของ การท่องเที่ยวเป็นตัวหลักในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและประชาชน การมีเทคโนโลยีใหม่ๆที่ถูกเอามาใช้ การมีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น การคมนาคมที่สะดวกสบายขึ้น การสื่อสารมวลชนที่ทันสมัยที่สามารถแพร่กระจายสิ่งต่างๆได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วต่างเป็นแรงหนุนเสริมให้เกาะเต่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทุกคนต่างต้องการมาเที่ยวชมธรรมชาติได้ท้องทะเล เมื่อมีคนเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากแน่นอนธรรมชาติที่มีอยู่ต้องถูกรุกรานจากคนที่เข้ามาท่องเที่ยวโดยเฉพาะธรรมชาติที่สวยงามได้ท้องทะเล เมื่อถูกรบกวนจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละวันความสวยงามที่เคยมีความอุดมสมบูรณ์ที่เคยปรากฏให้เห็นต่างเริ่มเลือนหายไปอันเนื่องมาจากการเสพชมธรรมชาติที่สวยงามของนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การมีจิตใจอนุรักษ์ที่น้อย หรือแม้แต่คนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ที่ต้องการสนองตอบกับความต้องการของผู้มาท่องเที่ยวต่างเข้าไปรุกรานกับธรรมชาติจากที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์เพื่อเปลี่ยนธรรมชาติที่เคยเป็นป่าไม้ ชายทะเลที่สงบและสวยงาม เป็นสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง นั่นคือการมีเศรษฐกิจที่มั่นคงแต่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย เมื่อทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางให้แก่ตนเองแน่นอนหากหากเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆไม่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีให้เห็นเคยมีให้ชมคงหายไปจากโลกนี้คงมีไว้เพียงภาพที่ไว้ดูเป็นประวัติของชุมชนต่อไป

เกาะเต่าเป็นเกาะเล็กๆที่มีพื้นที่แค่เพียง 21.03 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,144 ไร่ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีพื้นที่เป็นที่ราบและเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านแค่เพียงด้านตะวันตกอันเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนและศูนย์กลางการท่องเที่ยวของชุมชน อดีตเกาะเต่ามีคนอาศัยเพียงแค่ไม่กี่ครัวเรือน ทรัพยากรต่างๆมีเพียงพอที่จะให้คนบนเกาะเต่าได้ทำมาหากิน ครั้นเมื่อเมื่อนักท่องเที่ยวต่างนิยมเข้าไปท่องเที่ยวยังเกาะเต่า มีการอพยพของประชากรจากพื้นที่ต่างๆเข้าไปลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจตลอดจนการ

เคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคอีสานและแรงงานต่างด้าวเข้าไปทำงานบนเกาะเต่าเพื่อประกอบอาชีพให้มีรายได้ที่เพียงพอกับเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปจากเวทีชาวบ้าน 15 ธันวาคม 2546 นอกจากทรัพยากรธรรมชาติในท้องทะเล หรือบริเวณชายฝั่งจะถูกทำลายจากการรู้หรือไม่รู้เท่าถึงการอนุรักษ์ก็ตาม ยังมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆเกิดขึ้นตามมา เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในขณะเดียวกันขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของเกาะเต่ามีเพียงจำกัดหรือการพยายามที่สร้างเสริมรายได้ให้แก่ตนเองโดยไม่มองถึงสิ่งแวดล้อมที่จะถูกทำลายหรือแม้แต่แนวทางการพัฒนาของรัฐเองที่พยายามพัฒนาเกาะเต่าไปเป็นเกาะแห่งการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยก็คือการปล่อยน้ำเสียลงทะเล การทำลายปะการัง การตัดไม้ทำลายป่า การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม การบุกรุกที่ดินและชายหาดสาธารณะ เสียงดังรบกวนจากเรือหางยาวและจากกิจกรรมบันเทิงในเวลากลางคืน การขาดการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างอาคารบ้านเรือนหรือที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวตามความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติ การขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ ซึ่งหากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไข เกาะเต่าที่เคยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวประเทศไทยเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแหล่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทางลบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย

นายกอบชัย เสาวลักษณ์. 15 ธันวาคม 2545, 28 มีนาคม 2547, 25 เมษายน 2547.

อดีตประธานกรรมการบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า. สัมภาษณ์.

2 มิถุนายน 2546 สนทนากลุ่มย่อย.

นายกาโย บุญชัย. 2 มิถุนายน 2546. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก. สนทนากลุ่มย่อย.

27 ตุลาคม 2547 สัมภาษณ์.

นายกุลประภัส โกละกะ. 26 เมษายน 2547. พัฒนาการ อ.เกาะพะงัน. ประชุมกลุ่มย่อย.

นายจรวัย แซ่มชื่น. 2 มิถุนายน 2546. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก. สัมภาษณ์.

นายจรรณู ลวนานนท์. 2 มิถุนายน 2546, 25 กรกฎาคม 2546. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก.

สนทนากลุ่มย่อย.

นางสาวจิรภา จันทรแจ่มใส. 9 มิถุนายน 2547. ผู้ประกอบการร้านขายขนม. สัมภาษณ์.

นายณรงค์เดช กาญจนเพ็ญ. 3 มิถุนายน 2546. ผู้ประกอบการเจ้าของบังกะโล. สัมภาษณ์.

26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547, 26 พฤศจิกายน 2547. สนทนากลุ่มย่อย.

นางถนอม ทองอ่อน. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก.

สนทนากลุ่มย่อย.

นางนันทา โชติช่วง. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก.

สนทนากลุ่มย่อย.

นายบุญเรือน เพชรวงศ์งาม. 3 มิถุนายน 2546. ผู้ทำอาชีพประมง. สัมภาษณ์.

นายประมุข โชคคณาพิทักษ์. 26 พฤศจิกายน 2547. ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์.

นางประทีป พิริยะสถิตย์. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่า

รุ่นแรก. สนทนากลุ่มย่อย.

26 พฤศจิกายน 2547. สัมภาษณ์.

นางพรรณี บุญชัย. 2 มิถุนายน 2546. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก. สนทนากลุ่มย่อย.

27 ตุลาคม 2547. สัมภาษณ์.

นางเพ็ญ ปรียากร. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก

สนทนากลุ่มย่อย.

นางพิมพ์ บุญทับ. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก

สนทนากลุ่มย่อย.

นายภักดี พูลผล. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547, 26 พฤศจิกายน 2547. นักจัดรายการวิทยุ
ชุมชน, มอเตอร์ไซค์รับจ้าง. สันทนาการกลุ่มย่อย

นางมนทา ทองนวล. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก
สันทนาการกลุ่มย่อย.

นางเลี้ยว ทองนวล. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก.
สันทนาการกลุ่มย่อย.

หลวงพ่อวรรณ วิทยา(เปสโร). 27 ตุลาคม 2547. พระภิกษุสำนักสงฆ์เกาะเต่า. สัมภาษณ์.

นายสงคราม พิริยะสถิต. 2 มิถุนายน 2546, 26 เมษายน 2547, 27 พฤศจิกายน 2547. อดีต
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สันทนาการกลุ่มย่อย.

25 กรกฎาคม 2546, 28 มีนาคม 2547. สัมภาษณ์.

นายสุทธิรักษ์ ศรีสมบัติ. 2 มิถุนายน 2546, 25 กรกฎาคม 2546, 26 เมษายน 2547.

ผู้ประกอบการร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์. สันทนาการกลุ่มย่อย.

9 มิถุนายน 2547, 10 ธันวาคม 2547. สัมภาษณ์

นางหนูอิง วานิชเจริญ. 26 เมษายน 2547, 27 ตุลาคม 2547,. ผู้สูงอายุที่เข้าอาศัยเกาะเต่ารุ่นแรก
สันทนาการกลุ่มย่อย.

นายอวยชัย ศรีทอง. 27 ตุลาคม 2547, 26 พฤศจิกายน 2547. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
เกาะเต่า. สัมภาษณ์.

นายอิสรินทร์ เจริญสุข. 26 พฤศจิกายน 2547. ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์

ภาคผนวก ข
ภาพสถานที่บนเกาะเต่า

เกาะเต่า ปัจจุบัน

ท่าเทียบเรือ

บริเวณท่าเรือ

ศาลาพักผ่อน

สะพานท่าเทียบเรือ

ร่องรอยสถานกักกันนักโทษ

สภาพเส้นทางคมนาคม

สภาพเส้นทางคมนาคม

สภาพเรือรับส่งผู้โดยสารท่องเที่ยวรอบเกาะ

เรือรับส่งผู้โดยสาร

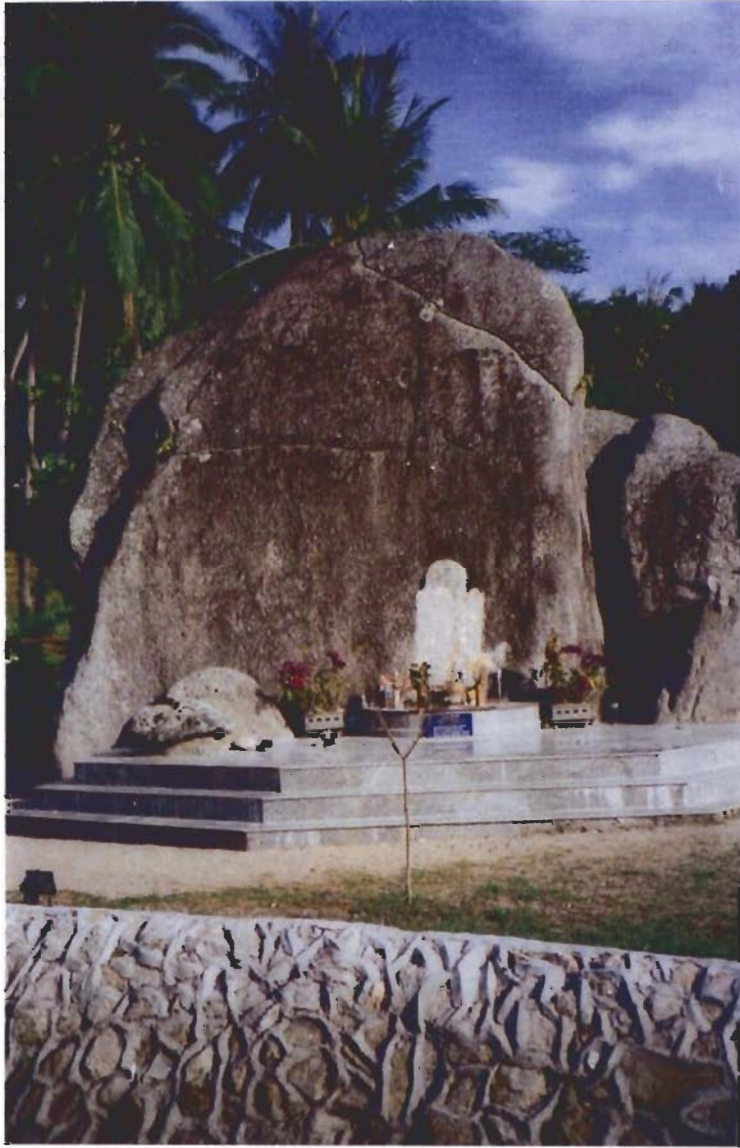
ที่ทำการไปรษณีย์เอกชน

โรงเรียนเกาะเต่า

หน่วยป้องกันและปราบปรามทางทะเลเกาะเต่า

แท่นหิน จปร.

พระบรมรูป รัชกาลที่ 5

ศาลพ่อตาโต๊ะ แม่ยายเมะ

ศาลเจ้าพ่อเกาะเจริญ

ภาคผนวก ก

ภาพกิจกรรม

การเข้าร่วมกิจกรรม

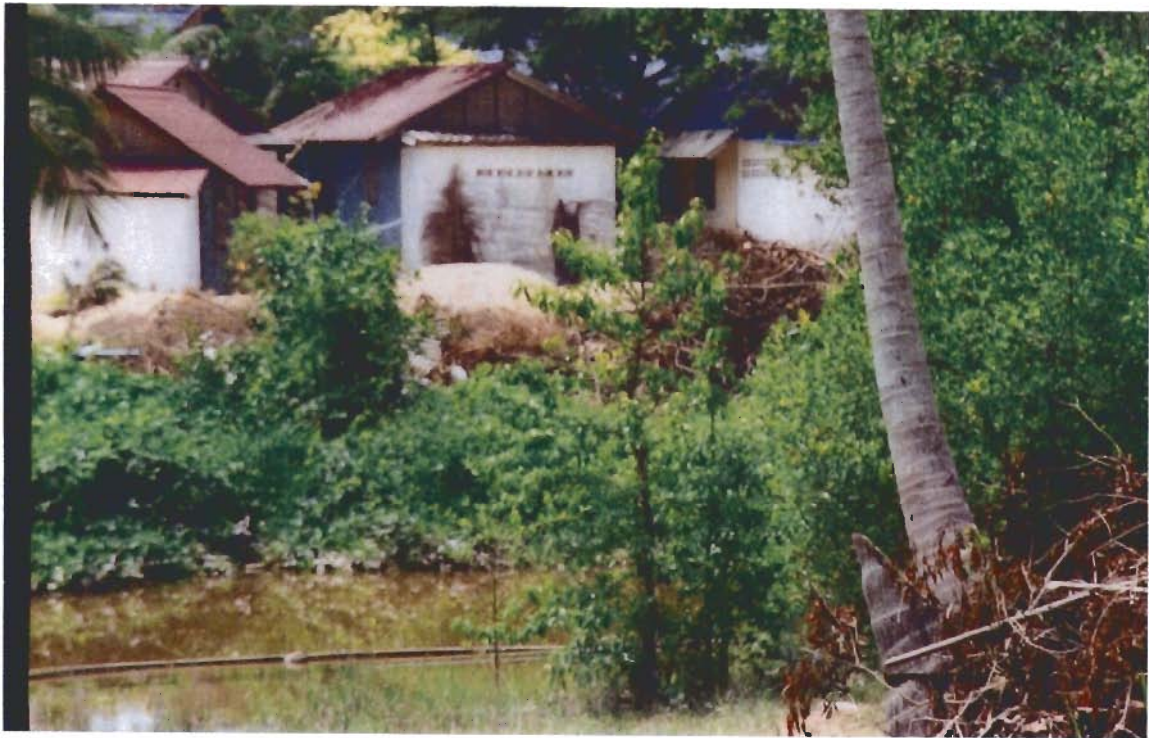

ภาคผนวก ง
สภาพเกาะเต่าที่เปลี่ยนแปลง

สภาพเกาะเต่าที่เปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2537). การศึกษากำหนดแนวทางการควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยว
เกาะเต่าและเกาะนางยวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปสำหรับผู้บริหาร. สภาวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- ขจรบุษ อัจฉกุล.(2542). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและการจัดการป่าชุมชนในบ้านไร่
เหนือ ตำบลมาโฮย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิตสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ขรรค์ชัย วัลลิโกดม.(2538). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวนาอันเนื่องจาก
การขายที่ดินกรณีศึกษา : ชาวนาในตำบลบางพระครู อำเภอนครหลวง จังหวัดอยุธยา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- คณะนักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนา
ทรัพยากรรุ่นที่ 1 (ภาคพิเศษ). (2539). รายงานการฝึกภาคสนามครั้งที่ 3 เรื่องการ
ศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนา
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมบนเกาะเต่า และเกาะนางยวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. คณะ
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- จักรรัช ชีระสกุล.(2542). สังคมวิทยาเบื้องต้น. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.
นครศรีธรรมราช
- จีรนัย สีนทอง.(2543). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ ตอนล่าง ศึกษาตำบลกลาง อำเภปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จารุวรรณ พรมวัง. (2535). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมบางประการของชาวไทยลื้อ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์และคณะ.(2543). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- เฉลิมศักดิ์ ชัดติยะ.(2540). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต
ด้านการเกษตรของชุมชนกะเหรี่ยง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล.(2542). มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
- ญาณี สรประไพ.(2538). การสืบเนื่องและเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมชาวสวนจังหวัด
นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขามนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เมธามาลย์ ราชภัณฑารักษ์. (2544). มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์.(2537). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการธำรงเอกลักษณ์
ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคม
วิทยาและมนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฐยา แคน้อย. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ปี 2540
ที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนภูผาสวรรค์ อำเภอพยุหะคีรี
จังหวัดนครสวรรค์. เข้าถึงได้จาก : www.thaitheiss.com
- ปิยนุช รัตนาจารย์.(2542). การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวนากุ้ง ตำบลขนานนาก
อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
พัฒนาชุมชนศึกษาปริญญาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปราณี เพชรแก้ว.(2546). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ศึกษากรณี
เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- ประยูรฑ์ คูไพบูลย์.(2531). การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี
ประเพณีกินคองบ้านเนินตาเกิด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร
- ปราธนา มงคลธวัช.(2541). เอกลักษณะทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของ
ชาวม้ง บ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- มนตรี คงเจริญ. (2536). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม - เศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อ
อาชีพประมงชายฝั่ง กรณีศึกษา : ชุมชนคลองด่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิตสาขามนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.(2547). รายงานการศึกษาระดับกลางโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนา
เกาะเต่า – เกาะแตน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์. การขัดเกลาทางสังคม : กรอบการวิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ :
คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.
- พงษ์ศักดิ์ ถวิลไพโร. (2534). อุตสาหกรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชน : ศึกษากรณี
ชุมชนท่าพระ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2515 – 2532.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา – เน้นสังคมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พุทธชาติ ปานเม่น.(2539). การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในระบบเกษตรกรรมทางเลือก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการศึกษานอกระบบ. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิทยา สายหู. จุฬาลงกรณ์วิทยาลัยกับการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย.ม.ป.ท.,ม.ป.ป.
- พลลภ สุริยกุล อุษรยา.(2542). เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
ของชาวมอญ กรณีศึกษาหมู่บ้านเจดีย์ทอง ต.คลองควาย อ.สามโคก จ.ปทุมธานี.
กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขามนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัชรวิฑูรย์ ชูรักษา.(2547) ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย : ผลกระทบและ
การตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. รายงานวิจัยฉบับย่อบทสรุป
สำหรับผู้บริหาร
- วิษุตา ให้อเจริญ.(2546).การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา
: ชุมชนเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- วิรัตน์ พงษ์ทอง.(2538). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการดำรงอยู่
และการเสื่อมสลายของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย : กรณีศึกษาหมู่บ้านไทยวน ตำบล
ดอนแร่ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาสังคมวิทยา
และมนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- วิสุทธิ ศรีวิศาล.(2537).ระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าเผ่าตองเหลือง
ในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและ
มนุษยวิทยาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนธยา พลศรี.(2545). หลักสูตรสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : พรินติ้งเฮ้าส์,
สมศักดิ์ แจ่มอุลิตรัตน์.(2542). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ : โอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาศึกษา
เฉพาะกรณี เกาะเต่า-นางยวน อำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข.(2546). สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน.
พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- _____ (2546). สังคมวิทยาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4 โครงการตำราวิทยาลัยการ
สาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น
- สุพัตรา สุภาพ.(2540). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- _____ (2542). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด,
_____ (2543). สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิชจำกัด
- สุพิศวง ธรรมพันทา.(2545). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิไทย
- ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม.(2528). ปัญหาการศึกษาวัฒนธรรมไทย. ม.ป.ท.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล.(2545). รวมบทความสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2545.
- อุทัยทิศ บุญชู.(2536). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอีสาน จากนโยบายออมทรัพย์ของรัฐบาล
ระหว่าง ปี พ.ศ. 2434 - 2475. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขา
ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล   นางพงษ์จันทร์ ศักดิ์อุดม
การศึกษา   ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ (การบัญชี)
                          ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ)

ประวัติการทำงาน

2533 – 2534   วิทยาลัยครูเพชรบุรี
2534 – ปัจจุบัน   มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สถานที่ทำงาน

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84100
โทรศัพท์ 077-355651 ต่อ 0
โทรสาร 077-355652

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

- 2542 : การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบัญชีในทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2544 : ทัศนคติของผู้ประกอบการในเขตภาคใต้ตอนบนที่มีต่อการปรับอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม
- 2545 : การศึกษารูปแบบและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์สานกระชูด
- 2547 : ความต้องการแรงงานในระดับอุดมศึกษาของสถานประกอบการในเขตพื้นที่ภาคใต้